

ad metaphysicā spectat scire. an abstractō
nes q̄s facit a materia. sint ita in re ad ex-
travel in solo cōceptu. Nec ad medicū spe-
crat si anima sensitiva distiguat ab intel-
lectiva. Nec ad astrologū ut talis ē. si mo-
tus est res/ distincta a mobili. Et si sint ve-
raciter epicieli vel intelligētie a celo distin-
cte. et ita de similibz sciētis suo mō. Utrū
vero metaphysica contentē in suis expli-
catōnibz grāmatica et logica. vel si lati⁹ ac-
cipit ens sub diversis analogijs nō est no-
strū inter formalistas et terministas tantā
cōponere licet/ que pfecto sepe pcedit et
equocatōne quid nois/ que nō patit in q̄
uis disputatōe fieri posse cōcordiam. Et si
igitur vtrāq̄ via a scholasticis cognoscenda
Conceptus speculatiui facili⁹ transeūt
in affinitatē practicoz et ecōtra/ sicut ve-
rum et bonū in ente cōnectūtur. imo nulla
est sciētia vel sapiētia quin ad dilectōz dei
debeat ordinari. vbi sua stat pfectio liber-
tas et nobilitas. Secus in amore sensibi-
liū vel ipsoz factōne. **C**oncipiēs quic-
quid est scibile naturaliter p intellectū vel
adeptū v^l assilatū seu diuinū iuxta modū
traditōis platonicoz peripateticoz nō
ob hoc dicēdus esset vere felix/ imo se fun-
dat in p̄cipijs erroneis. de intellectu hū-
mano et intelligētis/ vñ confinerūt ydo-
latre. et demonicole/ thelery et theozgiā. p
purificatōibz animaz ad p̄formitatē in-
telligentiaz et rāndē dei. Sed defecerunt
scrutātes scrutinio et mērita est in iqtas si-
bi. **C**oncipiēs anima diuinū verbū hic
per fidē spem et charitatē. dicenda est felix
iniciatiue et virtuali. Ad ip̄sicū beatitudi-
nē consummatā p partū verbū in gloria si
pseuerat ierit v^l q̄s in finē. De q̄ partū theo-
logisantes magna dicūt q̄ nec ocul⁹ vidit.
nec auris audiuit. nec in cor hoīs ascēdit
que p̄pauit de diligētibz se. **I**pi soli glo-
ria in eternū et vltā. Amen. **F**init.

S Prefatio magistri Johannis Beronensis in librū de vita spi- rituali anime.

Ruerēdo in christo patri et sa-
cre theologie professori eximio
dño Petro Cameracēsi episcop-
po/ et discipulo Jobānes Can-
cellari⁹ indign⁹ ecclie Parisiē. p se humi-
lem obedientiā et p cōi salute sape ea q̄ re-
cta sunt. **P**ostulare dignata est beniuo-

lencia tua p̄ceptor inclite quaten⁹ scripto
tibi tradere vñā ex lectōnibz meis/ cui p̄n-
tiam tuā prestare nō erubūisti. nec in soli-
tā hanc rem effugisti/ tu schole theologie
iubar radiosissimū. tū iam doctor et meri-
tus. **T**ribui fatēor/ imō et tota schola ob-
stupuit ad hāc humiliatōne dignitatis et
sapiētie tue/ quasi lumen sola stella/ mare
aquā a fluuio. lanam ouis a capra mendī
care videret. **S**ed ita verū est vbi sapiētia
ibi hūilitas. sicut ecōuerso test⁹ est sapiēs
ibi sapiētia esse vbi reperitur hūilitas. **T**u
deniq̄ quāto maior es/ iuxta eiusdē cōsi-
liū/ hūilitas te in oibus. **D**in⁹ quoq̄ nūc
mirandū est si illā quātulacūq̄ est meam
eruditōem diligis et amplecteris/ cuius tu
nutritor/ foror et auctor hacten⁹ extitisti.
Quod fecit q̄s tuetur opus ut ait. **H**alo
Ita hoc in loco p̄p̄ verbū nō inepte iūgi-
tur. **D**octrina mea nō est mea. sed ei⁹ qui
misit me patris. **E**t certē tu pater me misit
sti. quia me p te licenciatū in sacre theolo-
gie facultate fecisti. **T**u p te et sub te magi-
stralibz mē insignijs decorasti. **E**t insuper
motore in cācellariatus officij tibi succes-
si/ q̄s nō meritis equis. **F**eci autē cu-
mulatū q̄s quesisti. **S**eq̄ntes itaq̄ lectio-
nes eiusdē materie mittēdas decreui. non
qdē ad te docendū/ seorsum hec p̄sumptō
Sed vel ad obediēter cōplacēdū vel ad p̄-
standū gustū aliquē veteris ocij onerosi
curis tuis/ vel qd̄ modest⁹ est/ ad corrigē-
dum p̄ficiendūq̄ imp̄fectū meū qd̄ vide-
rūt oculi tui. **A**t tamē q̄ facili⁹ ignoscat
nostro huic opusculo si q̄s forte lector ali-
us in ip̄m cōiecerit oculos. **E**t si offēdes
rit eum sermo incultus/ nec satis p̄fecto et
pūlcro ut tractatū decuerat ordine conte-
ptus/ recogitet pius interpres aliū pro le-
ctōnibz/ aliū pro tractatibz stilū esse. **S**ci-
at nō ita coherere q̄ varijs t̄pibus prolata
sunt/ quē ad modū illa que elaborata sub
vno tenore dictauit oratio. **N**ihilomin⁹
his lectōibz morē tractatus nūc imposui
quod q̄stum fas extitit/ diuidēs eas i tres
p̄tes s̄m materiā principalē triplicem. **E**t
cōformiter ad hec tria apli verba infra cō-
memorata/ et quasi ad quoddā thema. **I**n
ip̄so viuim⁹ mouemur et sum⁹. viuim⁹ enī
in deo viuificatōe gratie. **M**ouemur in eo
et ad eum/ pondere opatiōis meritoze et
tandem circulo quodā intelligibili sum⁹
in eo velut in centro nostro per quietem

De vita spirituali anime

contēplatiōis stabilis et serene. Primum est omnium in gratia exītiū quasi incipientiū. Secundum proficientiū. Tertium perfectorum. Primum in baptisatiōe fluminis vel fluminis. Secundum in temptatiōe pergrinatiois. Tertium in cōsolatiōe angelice administratiōis. Sicut xps p̄rio baptisatus est postmodū temptat⁹ deinde cōsolatus. Sicut ipse est vita animas via mouens/veritas stabilis/alpha et o. p̄ncipiū. mediū. et finis. In quo viuim⁹ per fidem formatā. q̄ iustus ex fide uiuit. et hoc in vi ratiōnali. Mouemur p̄ spem desiderantē que sursum sunt/in irascibili. Sumus p̄ caritatē radicatā in cōcupiscibili. Præia ergo pars opusculi que latior est et p̄ lectōes distinguit a git de vita anime et de morte ipsius/et de egritudinib⁹ spiritualibus/inquendo q̄ dicitur peccatorū a radice/et eliciendo moralia documēta inde sequētia. Secūda tractat de vita secūda anime que est motus et vel instinet⁹ inquirendo distincōem inter bonas inspiratiōes et immisiōes p̄ angelos malos/in diuersis materijs et de modo temptatiōes superādī. Tertia loquitur de vita aie p̄ contēplatiōes stabilite et cōsolate. Bene valeas pater in christo et oremus pro inuicē et saluemur

¶ Pars prima incipit de vita spirituali anime.

Hoc vos baptisauit aq̄. ille vos baptisabit sp̄s sancto. Antiqua iam atq̄ notissima patrū traditione cōp̄ertū habem⁹. q̄d op̄abatur baptism⁹ iohānis. et quid baptism⁹ christi. Nam cū baptisari sit nasci denuo. sicut nicodemo dicebat xps/tr̄m intest in ter baptism⁹ iohānis et christi. q̄stum ipsa dispositiō ad vitā differt ab introductiōe eiusdē vite spirituali in nobis. Erat itaq̄ nobis baptism⁹ iohānis preparatiōis ad vitā sp̄s sancti cōplendā in suscipiētib⁹/sed christus solus vere viuificabat quia solus vere baptisabat sp̄s sancto. Placet autē vt omīssa interim p̄tractiōne litterali sup hoc duplici baptism⁹. qm̄ notissima est/vertam⁹ consideratiōem nostrā ad loquendū de vita anime quā sp̄s sanctus op̄at in nobis p̄ baptismū qui r̄sita to iam nomie dicit esse fluminis. Ille enī baptismus p̄ se efficitur. Absq̄ eo autē nec baptism⁹ fluminis/nec sanguinis p̄dest

quicq̄s Dicebat paul⁹ atheniētib⁹ allegās vnū ex eorū poetis dū de deo loqueret. In ipso enī viuim⁹. mouemur et sum⁹. Actū xvij. Que verba si q̄s ad corpalem et hanc visibile vitā motū et existentiā referat. nihil eū errare crediderim. quoniam sicut vas aquā cōtinet et figurat ita vt verū sit q̄ aq̄ plus in vase q̄ in se figurat. sic multo intimius in ipso deo tanq̄ in vase oēm creaturam re labilitatē continēte/viuūt quicq̄d viuūt mouet quicq̄d mouetur. et om̄is existētia ne defluat in nihilū. in ipso est atq̄ cōseruat⁹. Sed de spiritualib⁹ inuisibilib⁹ locuturi/dicamus q̄ anima ratiōnalis habet in sp̄s sancto suam vitā/suū motū/suam existentiā. Est quippe hoc propriū ipsi creature ratiōnali sup ceteras/q̄ capax ē vite alicui⁹ gratuite et diuine sicut et motus et existētie/vltra id quod est in se naturale. Et quē admodū materia prima. et si de se non sit nihil/capit tamē suū esse principalius p̄ formā. Sic et anima in esse suo naturali considerata/imaginanda est tanq̄ materia nuda que fieri potest subiectū quasi deferēs ipm̄ sp̄s sanctū/tanq̄ ei⁹ veram vitā non quidē formale. Hoc enī dudū per magistros nostros damnatū est. Sed formali nō p̄orsus dissimilē. Et quomodo fiet istud/ si forsā iterrogas. Respondeo q̄ p̄ baptismū sp̄s sancti. cui tamē p̄uē est aut natura aut tempe/baptismus aque viue et munde/ tanq̄ quali ratiua dispositiō p̄requisita ad vitē huius formalis introductiōis. Est autē baptismus iste/gratie et aliarū virtutū infusio. asp̄s itaq̄ intima animā abluēs. et reddens ydoneam cui sp̄s sanctus se ipsum vitam et motū/et essentiā inspiret et donet. In ipso viuimus vt in vita mouemur vt in via. sumus et in veritate. Et vide si nō ita cor tex littere/ absconditū habet in mysterio. Nā si iohānes interpretatiōe sua gratiā sonat/et baptismus ablutiōem nominat/q̄d iohānis baptismus nisi gratie ablutiō de signatur. Et hec vt p̄diximus ablutiō nō nisi preparatiō est in aia ipsa vt sp̄s sancto baptisat. hoc est viuificet/vt iā non in se solum/sed in sp̄s sancto viuat/ moueatur et existat. quē admodū dicebat diuin⁹ paulus. viuo ego. iam nō ego. viuūt vero i me xps. Fatendū est nihilomin⁹ esse quāsdam dispositiōes frequēter in anima. que longinque sunt ab illius vite. spiritus sc̄z

Dicbat paul' arbenis' allega
 coru' pccis du' de deo loquitur
 i' uiuim'. mouemur: sum' h'mi
 tu' uerba si q's ad corp' alim' et hanc
 e' uita' motu' et existentiã rebrat. ni
 rrate crediderim. quoniã hanc res
 d'inet: figurat ita uerbu' sit q' q'
 rale q's in se figurat. sic multo mi
 n' ipo deo tanq' in uale oem creatu
 itate continet. uiuit quicqd' uiu
 quicqd' mouetur. r' omis existentiã
 rati in nihilu' in ipso est atq' color
 Sed de spiritalib' uiuif'icabilib'
 dicamus q' animarationalis ha
 ritu' scio suam uita' suu' motu' sui
 nã. Et quippe hoc prop' ip
 erationali sup' ceteras q' capax e'
 gratiã r' diuine s'it et motus
 e' ultra id quod est in se natura
 dmodu' materia prima. et si de
 bil' caput tam' suum esse prin
 cipal' e' sic anima in esse suo
 n' d'etata. imaginanda est tan
 muda que fieri potest subiectu'
 ipm' spiritus sanctu' tanq' ei'
 non quid' formale. Hoc eni
 magistros nostros damnanu' est
 ali' nō prius dissimile. Et
 fiet istud' si forsan iterog'as:
 o q' p' baptis'mu' spū sancti. cui
 e' aut natura aut temp' bal
 ue uiue r' munde tanq' quali
 tatio p'cedit ad uita' huius
 r'oductioes. Et autē baptil
 r'ie et aliaru' uirtutu' infusio
 ma animã abluẽs: r' reddens
 i' spū sanctus seipsum uita' m
 entia' inspirat r' donat. In ip
 r' in uita' mouemur ut in uita.
 r'itate. Et uide si nō ita cor
 d' conditū habet in mysterio.
 es interpretatioe sua gratiã for
 smus abluẽtiem nominat. Sed
 r'ismus nisi gratiã abluẽti de
 r' hec ut p'dicamus abluẽti nō
 o est in aia ipsa ut spū sancto
 est uiuificet. ut iã non in se lo
 spū sancto uiuat. moueatur
 eã dmodu' dicebat diuin' p'p'
 ego. iam nō ego. uiuit uero in
 tendu' est nihilomin' esse qui
 osiões frequẽter in anima. q'
 e sunt ab illius uita' spū sancto

3

infusione. Ita enim uidem' q' in natura/
 li generatōe animalis plurima pcedunt
 ad propinquã dispositōem que formã in
 uebit materie. Istas dispositōes appellat
 theologo in adultis operatiōes infor mes
 quib' peccat' ania intendit facere qd' in
 se est. se disponit ad uita' nō q' ista disposi
 tio sufficiat utpote que lōginqua est. r' ni
 hil de uita spiritus habens in se. sed q' ni
 hil interim aia maius habet/ quod faciat
 q' ut bene uita' suis naturalib' potentis/
 et donis q'busdam gratuitis licet nō uiuifi
 ficatis. Quid factu' sicut credis animã in/
 troduci i' materiã naturalib' tantu' modo
 actiōib' qualificatã/ nō quidẽ in uirtute
 huiusmōi qualificatōnis/ sed de sola libe
 ralitate om̄ipotētissima creatoris. nō ali
 ter existimes in ipã uita' spūs infusione/ q'
 lescunq' eni r' quocunq' p'cesserint disposi
 tōnes/ ex ipō conatu anime ad hãc uita' m
 ex morte tendētis/ nihil sunt/ nihil attin
 gunt/ nisi miseratus ex alto spū sanctus/
 vltimatã completiōis armonice spūalis
 qualificatiōem infuderit. cum q' et in qua
 ipse q' uerus est aie spiritus/ ipam uiuifi
 cat/ suo illapsu r' afflatu secreto: q' afflatus
 baptis'mus flaminis dicit. et baptis'm' in
 spiritus sancto. Et hec dicta sint pro cō/
 sonãria littere/ ad ea q' tractare p'ponimus
 sup' anime uita' in spiritus sc̄to. Jam ex p'
 missis attēdamus q' anima rationalis/ vi
 te quadruplicis capax existit. Est eni uita
 nature/ est uita gratiã. est uita actiōis meri
 torie. et est uita confirmatiōis stabilitate. et
 hoc dupliciter. uel in uia uel in patria. Uita
 nature in aia dicim' puritatẽ sue
 essentie cū integritate suaru' potentiarum
 Attribuitur etiã huic uita' alia quecunq'
 acquisita uel infusa/ citra gratiã gratificã/
 tis statum. In tantu' ergo pfectior e' uita' m
 hanc naturalẽ ascribim' ipsi anime/ quã/
 to p'cellētiōis fuerit r' uiuacior in suis na
 turalib' r' si ceteris gratuitis fuerit spolia
 ta. Altera uita' est uita' gratiã. que ideo ta
 liter nominat' / quia spū sanctus/ qui sua
 dignatōne r' beniuolētia animã uiuificat
 ut potes sit ad uita' tertiã de qua dicendū
 mox supe' est/ gratiã gratūfacientẽ p'instuit
 in animã/ uelut dispositiōez quãdã armo
 nicam de lege necessariã. Presupponit
 autē huic uita' prior que naturalis dicit'
 tanq' suū naturale subiectū. Ceterum
 per uita' tertiã nō aliud intelligo/ q' actio

nē meritoriã uel gratificã/ ab hac uita' secū
 da deriuatã/ sicut opatio quelibet uita' s
 nominat' a philosopho prio de animã uita'
 ta secūda eiusdem. Postremo uita' q' rta
 nō tam uita' altera proprie dicta est/ q' du
 plicis uita' prioris stabilitio atq' cōfirma
 tio/ qd' fit uel in uia p' abundantia spūaliū
 carismatū/ animã a morte cōtrariã. p'hibē
 tium/ uel in patria ex conditōne beatitu
 dinis r' stabilitate felicitatis. Et attenda
 mus p'cor si aplicauerba a philosophis
 vsurpata/ insinuare nobis possint hãc tri
 plicem uita' anime spūalem/ quia de p'ria
 que naturalis dicit' p'az nūc loquēdū est.
 In ipso inq' uiuim' / ecce uita' primã gra
 tie. Nouemur. ecce uita' m secundã. Et su
 mus/ ecce uita' m tertiã. que est cōfirmatio
 nis stabilitate p' manētis existētie. Et has
 uitas nonne in misterio exēplauit nobis
 christus in suo baptis'mate: quoniã prio
 uenit baptismandus/ tanq' bene uita' m uita'
 naturali. Deinde baptis'm' est tanq' uita' m
 gratiã receperunt. quam tamē in ueritate
 prius habuerat. Postmodū ascendit de aq'
 ostendēs uita' m tertiã actiōis uirtuose.
 Tandē mansit sup' euz spiritus sc̄tus in si
 gnum uita' m q' rte que est cōfirmatiōis p'mã
 siue. Dicamus adhuc q' huic uita' q' d' rti
 plici/ opponūtur totidē mortis genera
 Nam est mors nature. que fit seu p' anni
 hilatōem eius toralem/ seu p' ablatōem co
 ruz q' nature sue debita sunt. seu p' immis
 sionē cōtrariōzū habitūū prohibētium
 liberū exercitiū hui' uita' m. que admodū est
 peccatū originale/ quod fomes mortis di
 cit' r' tyrann' membrorū/ r' lex peccati et a
 quo pueniūt cetera incōmoda/ ut debilis
 ratio uirtū. ignorãtia. hebetudo. r' similia
 etiã post baptis'mū. Juxta hoc dicam' q'
 eadez anima potest siml' esse p'iceps/ uita'
 naturalis r' mortis naturalis. Mortis di
 co que nō est per annihilationē/ sed aliū
 de modis dicit'. Si de uita' secūda que
 est uita' gratiã loq'mur/ inuenim' mortem
 ei cōtrariã. que contigit ex corruptōne de
 bite illius armonie quã in gratiã gratūfa
 ciente cōsistere posuimus. que admodū
 enim si corrūpitur corp'alis illa cōplexio
 resultans ex q' litatibus primis cōtempe
 ratis adinuitē/ animã abscedere necesse ē.
 Sic deficiēte gratiã nō remanet spū sanctus/
 anime uita' p'restans. Porro uita'
 tertiã cōtrariat' actio p'uersa. aut cessatio

y

bb 3

De vita spirituali anime

ab opatione fune debita. **V**idem⁹ enim/
q^o natura abhorrens ocium/pati neq^o ani/
ma diu esse in materia absq^o proprijs et de/
bitis actiōibus. **N**on min⁹ potest esse diu
spūsanctus in anima q^o vel criminalit⁹. v^o
nihil opatur. **D**emū nulla est mors cor/
rumpēs quartā vitam cōfirmatiōis stabi/
lite. et hoc in eadē anima. **S**3 obstinatio
in peccato q^o peccatū dicit ad mortem. **E**t
he vite conditiōes habet oppositas in di/
uersis. **A**ddam⁹ rursus dicētes q^o ipos/
sibile est animā solā vita naturali viuētē
opari salutē suam. **C**ui⁹ oppositū pelagia/
nus error assererat. **I**taq^o si nō potest cor/
pus mortuū/ vitales opationes exercere/
quomodo dicer aliq^o animā vita sua ca/
rentē que est spūsanctus in opera vite spi/
ritualis exire posse? **N**on enī est anima ra/
tōnalis par alijs vinētib⁹/ quib⁹ sicut nō
cōpetit nisi finis vnus naturalis/ sic vna
vita est sufficiens. **A**nime vero rationali p^o
paratus est finis q^o dem supnaturalis. q^o
ergo negare poterit supnaturalē ei vitam
et opatiōem esse necessarias/ vt pringat ad
eum q^o super ipam est beatitudis finē et ter/
minū. **N**olo tamē negare quin anima
possit ex sua vita naturali bñ moralr age/
re/ et faciendo quod in se est se ad vitā gra/
tie disponere. **E**t p^o si anīa nulla mor/
te sit infecta/ habēs naturalīū integritatē
in nullo estimo fieri ambiguū. quin habe
at in suo arbitrio causare op^o bonū de ge/
nere moris/ vestiēdo ipm omnib⁹ circū/
stātijs/ quas ipsa bonitas moralis exigit
tam in fine p^o in quo/ q^o in obiecto et inten/
tione. alioq^o nō homo sine culpa existēs mi/
serabilior esset omnibus animātib⁹. **C**ur
ita? quippe cetera aialia possunt in opera/
tiōes sue nature debitas supposito dei ge/
nerali auxilio. nō sic homo posset. **S**ed
quid dicemus de anima q^o mortē circūfert
secum vel peccati originalis/ vel criminis
actualis? **F**uerūt qui dicerēt animā ta/
li morte pressaz nō posse ad actus bonos
morales assurgere/ quemadmodū est cele/
bris de ipsis demonib⁹ et dānatis opinio
q^o bñ moralr neq^o velle possunt/ neq^o age/
re. **R**ationē afferunt sic ponētes etiam
in viatorib⁹ mortificatis p^o peccatū absq^o
vita gratie. **T**anta est inquit incuruatio
et deprauatio seu corruptio et mortifica/
tio vite naturalis in animab⁹ taliū/ vt po/
tius trabant in malum q^o in bonū. **N**am

violēti⁹ est in eis tractus mortis q^o vite.
propterea dicūt q^o omnia ad turpitudinez
suam/ q^o est mors sua/ referunt/ et ex cōsequē/
ti omnia opera mortua sunt/ vt pote a mor/
te procedētia. **A**ddunt pro cōfirmatiōe
q^o in omni actu peccatoris deest circūstan/
tia gratie. bonū vero q^o substat ex omnib⁹
suis conditiōibus sicut ex vna si desit. re/
sultat malū/ secundū dicta dionisiij. **N**ihil
simpliciter bonū est quod ab arborē mala et
a radice viciata gignit. **D**ecvero sentē/
tia et si talibus alijsq^o plurimis apparen/
tijs fulcra videat/ pridez tamē repulsa est
tanq^o dura/ et plus ad desperatiōem q^o ad
edificatiōem p^oficiens. **Q**uis enī nō obstu/
pesceret audiēs q^o absq^o gratia/ honorare
parentes/ elemosinas dare/ ecclīastica pre/
cepta de ieiunijs facere. imo per attritiōez
se ad gratiā disponere est mortaliter delin/
queret. **N**on enī requiritur q^o in omni actu
nostro agam⁹ ex gratia/ aut q^o gratia illuz
in formem⁹/ nisi pro quāto et diu mereri te/
nemur/ p^o aliq^o hmoi actum. **R**eliqui ve/
ro actus si fiant circa materiaz bonā de ge/
nere/ et cum intentiōe debita finis imme/
diati/ ponendo alias circūstātijs bonas
moraliter. et si nō sint meritorij vite eterne
sunt tamē boni moraliter/ et honorū tem/
poraliū meritorij/ et ad gratiā de congruo
preparatorij quia per eos homo facit quod
in se est. **N**am facere quod in se est intelli/
go hoc facere/ quod homo potest fm vi/
res quas actualiter habet. **H**oc loco di/
stingerūt aliqui de grā. **N**am si grām ap/
pellam⁹ omne illud q^o a deo liberaliter dat
sine meritis/ totum esse nostrū. et viuere/
inter gratuita numerat/ et in nobis et in
brutis/ q^o plus in nobis/ quia beatitu/
dinis capaces sum⁹/ et pro ipius adeptōe
datur nobis quicqd^o dat. **N**unqd^o deo cus/
ra est de bobus/ inqt apls. **N**on de brutis
sed de homib⁹ ait q^o omnia coopantur in
bonū. **H**oc modo omnis tribulatio oīs
infirmis/ immo et ipse temptatiōes in/
ter gratuita numeratur. **C**uius ratio est/
quia dei bonitas q^o est de se/ nobis im/
mittit aut euenire p^omittit ad bonū nostrū
si non puerse renititur abutimurq^o. **E**t
iuxta hunc acceptiōis modū de gratia. p^o
spiciū est nihil nos boni posse absq^o gra/
tia. **S**i vero gratiā noicimus donū ali/
quod in fusum/ distinctū ab anima supra/
vel ultra vires suas naturales et industri

nime

as. nullavideatur necessitas dicere talē gra-
 tiā esse necessariā ad hoc vt bonū de gene-
 re agamus/per libertū arbitriū/ plusq̄ nō
 ponimus talē gratiā ad cognoscendū ve-
 rum. circa naturalia per intellectū. **De**
 indedici potest/ q̄ impletio p̄ceptorū vt
 in multis. q̄tum ad substantiam p̄cepti
 non coerigit gratiā gratificiētem/ q̄uis
 intentio p̄cipientis non p̄seruetur si non
 fiant in gratia vel ex gratia. Intentū quip-
 pe est in om̄i p̄cepto vt per illud merea-
 mur ad vitam ingredi. **Sed** hanc inten-
 tiōem nō semp ponimus esse obligatoriā
 simpliciter ad peccatū/ si nō obseruet. **Tā**
 tūmodo conditionaliter obligat/ vt ponit
 Durandus/ si mereri volumus. aut dum
 mereri tenemur/ quēadmodū cōtingit in
 susceptiōe sacramentoz/ aut dum ad gra-
 tiā resurgere vel ex ea iam habita debem⁹
 operari/ hoc modo intelligūt illud christi
 Si vis ad vitam ingredi serua mandata
Decursis aliq̄bus circa primā vitam
 quam habem⁹ ante baptisimū gratie factū
 a spiritus sancto. et quidē sub multa breui-
 tate. quia per doctores plurimos materia
 hec et similes incidētes lati⁹ tractate sunt
 Pergat nostra cōsideratio ad loquendū/
 de vitā vera gratie que est baptisim⁹ in spi-
 ritus sancto. et per quā fit vtiuam⁹ in ipso
 Et simul tractabimus vitā alterā/ p̄ quā
 sumus et stabilimur in eo. Nam et siml⁹ di-
 cruz est in ipso viuimus thouemur et sum⁹.
 Hoc etiā in loco tractabim⁹ de illis que
 vitas istas vel alterā earū funditus extin-
 guūt et enecāt. De illis insup que illas tā-
 tūmodo debilitant et in egritudines tra-
 hūnt. et hoc est querere sub terminis vul-
 gariorib⁹/ quid est peccatū mortale. et q̄d
 veniale. et quemadmodū contrahūtur.
Circa quā materiā. licet vsitata videatur
 intēdo p̄ticularia quedā afferre/ in q̄bus
 tum difficultas tum vtilitas pro consciē-
 tiarum serenitate versant. **Placet** autē
 vt neglecto interim vel tempore stilo/ nos
 per p̄positiōes et corollaria procedam⁹.
Diceni modus accommodati⁹ est schole.
 et inquisitiōe tali. speculatiua veritas sepe
 precisior atq̄ lucidior inuenit. **Erunt**
 autē primit⁹ due materie p̄cipales p̄tra-
 ctande. vna de quidditate et quātificatiōe
 peccatorū. per que vita anime vel tollitur
 vel impedit. Altera de quidditate prime
 legis diuine et iusticie. prout nobis ex scri-

ptura et alijs innotescit. **De** noticia quoq̄
 ad differētia peccatorū penes illā legem.
 sic ad extra deriuatā. tractādo p̄ncipalit⁹
 quid proprie debeat dici de iure diuino.
 quid de naturali. q̄d de humano. inferen-
 do qualiter statuta religionū et cōmunita-
 rum obligāt. **Et** si semp vota. iuramenta.
 et p̄cepta cōminatiōes quoq̄. seu intermi-
 natiōes mortis eterne. astringāt ad mor-
 tale. **Pro** prima materia sit hec vnica
 conclusio cum suis corollarijs. **Omne**
 peccatū. pro quāto est offensa dei. et cōtra
 legē eius eternā. est de sua cōditiōe et indi-
 gnitate mortiferū fm rigore iusticie. et avi-
 ta glorie sepatūū. **Ratō** est quoniā oīs
 offensa in deū. potest iuste ab ipso iudice
 deo puniri pena mortis tā temporalis q̄ et-
 ne. immo annihilatiōis pena. **Est** igit⁹ de
 se mortifera. **Assumptū** deducit⁹ hoc q̄
 nulla pena talis. est ita mala q̄tum mala
 est ipsa offensa. **Et** ex alio q̄ potius tole-
 randa eēt omnis mors penalis et annihila-
 tio. q̄ committēda esset quantūlibet p̄-
 ua offensa in deū. da oppositū. **Jam** offen-
 sa dei licite fieri deberet in casu. **Prete-**
 rea quelibet offensa dei nisi remitteret. re-
 pelleret a gloria dei. p̄petuo et absq̄ termi-
 no puniret. alioquin maneret dedec⁹ cul-
 pe sine decore iusticie. q̄ autē offensa di-
 mittit. seu remittit est ex pura liberalitate
 dei remittētis et nō ampli⁹ imputātis.
Deniq̄ nō min⁹ ē fugibilis offensa dei q̄
 sit eligibile illō bonū. p̄ q̄ adipiscēdo nul-
 lo modo deberet cōmitti. sed pro infinito
 bono non deberet fieri offensa dei et si q̄s
 infinita bona possideret. posset iuste om̄i-
 bus a deo spoliari. si caderet in offensam
 dei. **Ex** his radicibus argumentorū que
 possent in latius ramificari. videt esse suf-
 ficiēter deductū q̄ oīs offensa dei est mor-
 tifera. ex sui cōditiōe et indignitate. imo q̄
 est infinite fugibilitatis et iputabilitatis.
 addēdo vel intelligēdo q̄ sit in iniuriā bo-
 ni infiniti. et q̄tum in se est abijct⁹ ab ho-
 mine deū tanta elongatiōe q̄ nunq̄ pote-
 rit nisi p̄ solāz merā grām illi p̄rimus esse
 marie p̄ vitā glorie. **Pater** etiā de veniali.
Sed diceret aliq̄s. q̄ de ideo q̄ dñs est
 sue creature in sup̄mitate pleni dñij ad fa-
 ciēdū de ea q̄cqd voluerit. quōcūq̄ volue-
 rit. p̄cedūt rōes p̄dicte ad oñdēdū. q̄ p̄t. p̄
 aliq̄ offensa. penā q̄ntālibet possibile iusti-
 gere nec poterit ei q̄sq̄ dicere. cur ita facit

De vita spirituali anime

autē dicere ita de iustissima creatura. aut
nō peccatrice/ q̄ ip̄a subiacere potest cui/
cunq; afflictōni z penalitati/ absq; hoc q̄
oporteat dicere eā eē in aliquo culpabile.

Rūdetur q̄ de^o pōt absolute z iuste da-
re q̄lemliber afflictōnem sue creature imo
virgini **M**arie. Sed hoc nō erit in penā
z punitōez cuiuscūq; delicti. z ita quāuis
sit afflictio iusta. nō tamē esset ibi iusta pe-
na seu punitō nec etiā iniusta. quia nulla
ibi poneret ratō pene. cū pena z culpa cor-
relatine dicātur adinuicē. igif. **z**

Pri-
mū corollariū. **N**ulla offensa dei est ve-
nialis de se. nisi tm̄modo per respectū ad
diuinā misericordiā. que nō vult de facto
quamlibet offensam imputare ad mortē.
cum illō posset iustissime. Et ita cōcludit̄
q̄ peccatū mortale z veniale in esse tali. nō
distinguitur intrinsece z essentialiter. sed
solū p respectū ad diuinā gratiā. que pec-
catū istud imputat ad penā mortis. z ali-
ud nō. **O**mne enī peccatū culpabile ex sui
indignitate mortiferū est modo dicto. **A**d
didi culpabile. quoniā peccatū est in agē-
tibus naturalib⁹. vbi tamē nulla culpa vlt
offensa reperit̄. q̄q; in materia hac synoni-
me capiātur vt plurimū. peccatū z culpa.

Secundū corollariū. **S**i nullū infi-
nitum vel infinite tale. possit altero eē mi-
nus. nullū peccatū in esse offense. esset mi-
nus alio. qm̄ omne peccatū est infinite of-
fensiuū. **N**on est tamē cōcedendū. q̄ pec-
cata om̄ia simpliciter sint eqlia. prout dixit
se stoicos referūt seneca z tullius z alij. **S**i
enim p imaginatōez poneret linea infini-
ta in lōgitudine. z superficies infinita in la-
titudine z longitudine. z corpus in trinā
dimēsiōne. **V**el si a linea recta p traberentur
linee recurre in infinitū. vel in casib⁹
silibus multis. nō oporteret dicere om̄ia
ista esse equalia. vl in dimēsiōne. vel i cur-
uitate. quāuis esset q̄libet in suo genere
infinitus. **S**ic nō offensas etiā infinitas
oportet ponere equales esse. sed vna est
gravior altera z multiplicior. quare. **z**

Tertiu corollariū. **O**bligamur deo
ad gratificatōem. z gratiarū actōez. ex hoc
q̄ peccata nostra venialia nō imputat ad
mortē. sicut tenemur ex remissione morta-
lium. quoniā vtrobq; cōcurrit misericor-
dia dei nō imputās pctā nisi ad penā tem-
poralē. que de sua indignitate iputabilia
sunt ad mortē. vnū de possibili. aliud de

lege statuta. **I**mmo forte ita dicere de oī-
bus iusticijs nostris. que quātū de se sunt
sunt sicut pānus mēstruare p̄sertim post
pctm̄. aut absente gratia. **Q**uartū corol-
lariū. **P**eccās venialiter ex deliberatiōe.
abutit̄ dei misericordia q̄ cōcessit peccatū
illud esse veniale nō mortale. **R**elucet in-
sup misericordia dei in hoc. q̄ abusus ille
deliberatus nō est nisi venialis. **J**uxta re-
gulā magistralē. q̄ cōsensus in veniale. nō
est nisi venialis. intelligēdo de veniali ex
suo genere. et nō de eo quod veniale dicit̄
ex eo q̄ per surreptōem aut infirmitatem
aut ignorantiā aut actus imperfectōem cō-
mittit̄. **O**ppositum enī dicere eēt dānare
om̄es homies p̄sertim eos q̄ mentiūtur
etiā iocose quia deliberate faciūt actū quē
sciunt esse culpabilē. **R**egula vero illa q̄
nullū pctm̄ est adeo veniale. qn̄ fiat mor-
tale dū placet. intelligit̄ de venialib⁹ secū-
do modo dictis. que ideo sunt venialia qz
sine pleno cōsensu ratōis ppetrātur. ad q̄
si cōfessus pfectus z placēs aduenerit nil
mirādum si reddūtur mortalia. q̄q; non
sunt iam iudem act⁹ qui prius. sed bñ siles
in specie. et alia tamē radice videlz a libe-
ro cōsensu pcedētes. **V**el intelligēda est ta-
lis regula sit dum peccatū veniale placet
in q̄rum peccatū est z dei offensiuū. absq;
aliquo quocunq; motiuo vel allectiuo ad
peccandū. **I**stō enī videt̄ esse diabolice ob-
stinatōis p̄p̄tū. qd̄ impugnet̄ de^o et odio
habeat̄ gratis. **S**z vbi quis habz actum
quē scit eē venialē. nō motus qz offendit
deū sed qz delectat se. z nō velle ipm̄ age-
re si deus ad mortē z amicitie sue p̄ditōez
imputaret. agit quidē male sed nō mora-
liter de lege. **S**i rursus obijcit̄ q̄ agens
cōtra cōsciam edificat ad gehennā. distin-
guendū erit de qualitate ipius cōscie si sit
de mortali vel veniali. z scdm̄ hoc rñden-
dū est. **Q**uintū corollariū. **N**ull⁹ idē
actus numero elicitus bonus aut merito-
rius. est peccatū etiā veniale. **D**uius oppo-
situm opinati sunt aliq;. sed iudicio meo
fallunt. aut quia loquunt̄ de actibus exte-
rioribus qui nō sunt nisi respectiue boni
aut mali vbi idem act⁹ est optimus z pess-
mus diuersis respectib⁹. sicut passio chri-
sti q̄ erat actio iudeorum. **A**ut si loquātur
de actibus intrinsecis elicitis a voluntate
non habebunt. q̄ eadem volitio. que est
mala venialiter/ sit bona meritoze. q̄uis

illa que similis est. et que velut imprecipitibi
liter potest succedere ad eam magni valeat
esse meriti apud deum. **S**extū corollariū
Veniale peccatū si nō remittit puni se
solo vel cum mortali pena eterna. hoc est
quia de^o taxavit de lege sibi certā penā q̄
solua remittit offensa totalis cōtracta. Et
ita potest vtraq; opinio sustineri. tam illa
que ponit peccatū veniale cū mortali pu
niri eterna pena in foro iusticie infernal/
vt dicit **B**repositinus q̄ illa q̄ dicit oppo
situm/ponēdo q̄ offensa venialis bene re
mittit solua pena absq; remissione mor
talis. sicut de penā v^l penitētia debita pec
cato mortali dimisso/ probabilis est opi
nio. dicēs illam penitentiā quādoq; finie
dam etiā in inferno/ sicut et soluitur i hac
vita homie existente in mortali peccato. et
vocat penitētia soluens non recōcilians.
Oppositū sensit aliorū sentētia. s; hec mi
rior est. **E**t pro intellectu pmissorū con
siderandū est q̄ in oī peccato actuali tria
sunt saltem distincta ratiōe/ scilz auersio a
deo bono incōmutabi. et istū vocat offen
sa eius. ad quod seq̄tur necessario impu
tabilitas ad penā que vocat indignitas.
q̄uis posset non imputari/ et dū imputat
vocat reatus et hoc est secūdū/ tertiu est cō
uersio ad bonū cōmutabile qd̄ secū ipoz/
tat maculā et obscuritatē/ qm̄ anima q̄nto
ampli^o ibeferit p cupiditatē rebz mutabi/
libz/ tanto pl^o maculat et fedat/ et ab illa lu
ce supna decidens in tenebrosa demergit.
Dicam^o igit septimo q̄ p̄ctm̄ qd̄libz si
cut est finitus act^o/ sic est finita ouersio. et
finita talis macula seu tenebrositas. et iu
sta hanc ouersionē libidinofam maiores
vel minores dicit sc̄tus thomas portiona
ri penā sc̄dm̄ intensiōē et remissionē acer
bitatis/ vt q̄ntū gloriificauit se in delicijs/
tantū portionabilr habeat et tormētum.
Ad hanc peccati cōditionē aspiciūt vt
opinor illi. qui ponūt qd̄libet peccatū eē
solū finite malicie. s; nō video eos salua
re posse q̄ nō debeat sibi pena infinita se/
cundū acerbitatē si natura esset capax. vel
deus hāc veller instigare. quoniā hoc agē/
do deus nō solū iuste sed et misericorditer
ageret consuādo naturā. Et sane impli
catio est dicere q̄ absq; misericordia possz
peccatū aliquod p finitā penā aut infinitā
tam sufficiēter puniri. Nam quātuncūq;
daretur de pena p peccato. nisi deus mise

ricorditer remitterz offensam. semp rema
neret dignū puniri vt prius/ imo q̄ talis
pena sit remissiuā et delictuā peccati/ esse
nullo modo p̄t absq; dei misericordia libe
ralissima. **S**ivero attendam^o p̄ctm̄ fm̄
ita primā et secundā rōes/ constat q̄ p̄ctm̄
mortale qd̄libz auertit a summo bono. et
est obiectiue infinitū. silt^o imputat etiā de
lege ad penā eternā et infinitā duratiue.

Sed de p̄cto veniali an p̄rie debeat dici
offensa stāte lege. qz nō priuat amore licz
ipm̄ quodāmodo ledat. an etiā de facto i
putet ad penā eternā fm̄ forz iusticie ifer/
nalis/ iā aliqua dicta sunt et postmodū tra
ctabit dū iuestigabim^o si p̄ctm̄ veniale sit
cōtra p̄ceptū dei. Dico tamen generaliter
de omni peccato illud esse ad penā infinis
tam iputabile. et q̄ non imputat hoc agit
misericordia copiosissima redēptoris.

Sextū corollariū **I**mplicat deum
punire ad cōdignū si per hoc intelligam^o
sic eū punire q̄ iuste non possit amplius.
Si autē dicamus punire ad cōdignū/
quia punit q̄ntum recta ratio et iusticia exi
gunt et taxant de facto tale peccatū esse pu
niendū. tūc omne p̄ctm̄ punit aut punit^o
ad cōdignū quia scz tantū punit q̄ntū pu
niri deus vult et ordinat rectissima iur^o rō
ne.

Nonū corollariū **N**ullū peccatū
potest remitti nisi p hoc q̄ de^o liberaliter
nō imputat illud ad peccatū. Hoc prophe
ta vidit dicens. Beatus vir cui non impu
tauit domin^o peccatū. quasi exponens illū
lud quod premiserat. Beati quozū remis
se sunt iniquitates. Nam hoc posito pec
catuz tollitur. hoc remoto nunq; amonet.

Qual^o vero fiat ista nō iputatio varian
tur doctores. **Q**uidā dicūt nihil aliud eē
deū nō iputare p̄ctm̄/ q̄ illud nō imputare
ad penam. De^o vtiq; cum sit imutabilis
inquunt nō dicūt nunc imputare et post
nō imputare ad penā. nisi per respectum
ad extrinsecū et relatōnem ad penam. **T**a
les consequēter habent concedere q̄ nul
lum peccatū totaliter remittitur quousq;
pena tota persoluatur/ neq; mortale neq;
veniale licet dicat remitti mortale quādo
desinit imputari ad mortem eternam tan
q̄ p̄ncipalem. **A**liozū est positio q̄ si
etiam nulla pena vnq; fuissz statuta a deo
pro peccatis. nihilominus potest adhuc
committi peccatum/ et potest etiam remit
ti/ non quidem ex mutabilitate dei. **S**ed

De vita spirituali anime

quia in eternitate sua decreuit pro tali tunc sic agētem esse indignū suo amore: sua iustificatōe et dignum punitōe quantalibet/etiam posito q̄ nullum vellet infligere/et pro alio tūc: quia talis mouetur aut alio modo se habet q̄ prius/ saltem ex decursu tempis dignificat istum suo amore et tollit omnē indignificatōem ad penam.

Et si querit ratio. Sit p̄ rōne volūtas. Nam hoc honore dignū est quē reuoluerit honorare. **S**equitur ex hac positōe q̄ probabilior videt nullā eē absolutā necessitatē ponendi caritatē distinctā p̄ iustificatōe impij/ et saluat cōmode verificatō cōtradictoriorū sine dei mutatōe pur tactu.

Est **D**ecimū corollariū. **P**robabile est nullū actum creature de se et intrinsece/esse bonum bonitate moris aut meriti aut similis malū nisi per respectū ad diuinam rationē et voluntatē. quia videlicet diuina volūtas et ratio dignificat hominē p̄ tali actu/ et p̄ alio indignificat. Immo dicimus q̄ sine actu quocūq̄ possit dignificare creaturā/ et p̄ vero eā posset sicut absq̄ quocūq̄ actōne aut omissione aut pro quocūq̄ actu cuiuscūq̄ generis indignificare non ita est mihi p̄spicūū quāuis si attendat dīnantissima dei virtus respectu sue creature/qualitercūq̄ se habētis in agēdo/ vel omittēdo: nō videt vsq̄ quacūq̄ euidēs esse q̄ hoc nō potest/ sicut exemplū videtur eē apostoli de figulo: qui ex eadem massa format vas in honore/ aliud in contumeliā. Si autē attendit dei sapientia et bonitas istō dicere nō videt congruū. Ideo nihil hic pono nec assero/ magis tamē inclinor assentire scōo q̄ prior causa patebit in dicēdis in materia de obligatōe. **E**t iuxta hoc cōsequēter habet facilis manuductō ad videndū: quōd nihil est malū nisi q̄ p̄hibitū/ et nihil bonū nisi q̄ a deo acceptū et deo non ideo actus nostros vult vel approbat q̄ bonos/ sed ideo boni q̄ approbat sicut ideo mali q̄ p̄hibet et reprobat. Nemo tamē murmuret/ nemo conq̄rat/ quoniam iustus est in oib⁹ v̄ijs suis et sc̄tus in oib⁹ opib⁹ suis. **S**apientie. xij. Quis tibi imputabit si pierint nationes quas tu fecisti. **E**t si dicat aliquē actū esse malū q̄ nullo modo potest esse bonū et e contra. **E**t q̄ videret q̄ talis actus/ ut pote odiū dei/ eēt intrinsece malus. Rūdetur hic per simile de actu exteriori. p̄cedēte ab interiori. **N**ā et si sit

aliquis actus exterior: ita malus q̄ stantibus eisdē circūstātijs omnibus: nullo modo possit esse bonū/ nihilomin⁹ dicit extrinsece malus et potest esse nō mal⁹. si p̄ se ponere/ vel a quibusdā circūstātijs suis esset denudatus. **D**icendū est sicut de actib⁹ interiorib⁹ comparis ad primā regulā. **N**ā actus odiū dei elicitus a demonib⁹: ut elicitur cū omnibus suis circūstātijs. nō potest nō esse malus. potest tamē non eē malus si p̄ se ponere/ aut alijs circūstātijs vestire. **E**t sicut hoc tractare/ hic et solueretur q̄ stio de dispensabilitate vel indispensabilitate legis diuine respectu creature. et quō potest vel nō potest deobligari. **U**ndecimū corollariū. **O**m̄nis rectitudo moralis ipsius volūtatē/ resultat ex p̄formitate eius aut suorum actuum vel omissionū ad diuinā legē et eius rectā rōem/ sicut actus exteriores nō dicuntur boni nisi per cōformitatē ad interiores elicitos. **I**uxta quod potest eē pulchra deductio/ qualiter nihil est verum nihil pulchrū/ nihil potēs/ nihil appetibile/ nisi pro quanto p̄ime veritati et pulchritudini/ et potentie et suauitati cōformatur et ita de similib⁹. **E**t proportōnabiliter de falso turpi et fugibili. **H**oc est q̄ antiqui dicebant nihil esse verum nisi a prima veritate. **H**oc modo sepe deducit beatus augustinus. nominatī in suis confessiōibus/ q̄ voluntas quelibet in suis operatōibus querit imitari deum/ quantumcūq̄ erret/ aut male habeat. quē ad modū in illa furtiua comestione pomorū in etate sua puerili dicit quē fuisse non voluptatē/ sed similitudinē quādam omnipotentie et libertatis diuine/ primo confessionum. **S**imiliter de catilina quem Salustius dicit gratuito malum fuisse deducit. **D**ec ostendunt q̄ bonitas creaturarum et earum veritas et pulchritudo et similia non sint aliquid maius intēsiue cū deo q̄ de sol⁹ licet possint dici plēs bonitates aut veritates improprie et quasi extēsiue. **E**xemplum de sātate vine et corporis. et de bonitate actus interioris et exterioris. **P**alā est ergo q̄ in ipso viuim⁹/ mouemur et sum⁹. **D**uodecimū corollariū. **I**n eodē actu p̄currere possunt multiplices rectitudines/ aut bonitates. vna nature. alia moris de genere altera gratie/ altera glorie/ et hoc est secundū diuersas habitudines p̄siderādī eūdem actū p̄formari multipliciter diuine legi/ seu

bonitati. Non quod in deo sit aliqua diuersitas in suis legibus que dicat realis vel formalis sed quod ipsam eandem concipimus diuersimode et consideramus secundum habitudines distinctas realiter ad creaturas que habitudines non sunt ipse deus solus sed ipse et creatura sic relate et considerate a quibus distincti conceptus ab intellectu formantur et abstrahuntur per potentiam longe fortioris quam sit estimatiua ouis/que et speciebus lupi sensatis elicit inimicitiam non sensatam. Et quous conceptus absoluti non connotent terminum quod a tali multiplicitate connotatorum eliciuntur et abstrahuntur retinent in suis modis representandi virtualiter illos modos representatiuos rerum diuersarum ex quibus sumpti sunt et causati sicut essentia vita et intellectus in deo et sapientia et iusticia et fortitudo. Et non dicunt nisi deum ex parte rei penitus eundem quous operatio intellectus diuersimode negociet circa eum et his que videt in creaturis et ex habitudinibus earum ad deum et adinuicem. **Dicitur** vltimum quod deus intuitiue visus/sufficit causare tales conceptus distinctos absolutos/absque hoc quod necesse sit ponere in motiuitate obiectali que deus est aliquam distinctiorem ex parte eiusdem. Si autem in oppositum allegetur augustinus de ydeis quod alia ratioe conditus est homo alia equum et quod ille rationes sunt incommutabiles et eterne remitto ad intellectum quem dat ockam in hac materia super primo sententiarum in qua explanatione si rudis iudicet/nescio quid appellabit subtilitas. **Notetur** hic quod doctores etiam sancti sunt magis reuerenter glossandi in multis quam ampliandi quoniam non omnes semper aduertunt aut aduertere cogitauerunt ad proprietatem locutionis. **Improprietates** autem non ampliari debent sed ad proprietatem reduci alioquin quid mirum si augetur deceptio. **Sequitur** postremo quod non est in potestate libera voluntatis create facere aliquod bonum morale aut gratuitum nisi ex dignificatione voluntaria pre legibus. **Et** sic patet primo quod nulla potest esse creatura rationalis impeccabilis per naturam aut naturaliter rectitudo honestatis. **Patet** in super necessitas ponendi gratiam esse necessariam ad omne bonum/supra gratiam largitorem bonitatis naturalis quam bonitatem constat non esse stante re ipsa quous non sit bonitas nisi per quantum fluit a primo bono et exemplari ter eadem conformatur. **Sapientia** virtus enim tua

iusticie initium est. **Dico** igitur quod sicut omnis actus positivus habet conformitatem naturalem ad primum bonum et ideo bonum est saltem bonitate naturali. **Ita** si ille actus sit liber tantum habet de bonitate honestatis quantum habet de conformitate ad primam honestatem. **Sed** ista conformitatem non potest elicere natura voluntatis nisi comunicata sit sibi facultas et gratia in producendo alia quam sit illa solum respiciens substantiam actus et non ceteras circumstantias que admodum sunt circumstantie finis et directiois intentiois et similes. **Et** quibus consequenter deducitur necessitas humilitatis nostre ad deum et quod non gloriatur ante eum stulta presumptio omnis carnis nec apponat ultra magnificare se homo super terram. **Et** hoc insuper pelagiana heresis in gratitudo superba confundit. **Denique** perspicuum est quanta necessitate despare debeamus de viribus nostris nec ponere carnem brachium nostrum nec confidere in homine sed pericere totam spem nostram in deum ne confidamus sed liberemur et nutriamur et glorificemur. **Innitamur** igitur sibi tanquam summe potentie et gloriosissime maiestati que ad appropriatum patri et hoc per vim irascibilem cuius obiectum est bonum arduum et honorificum. **Innitamur** sibi tanquam patris in infallibili veritate que ad appropriatum filium et per vim rationalem. **Innitamur** sibi tanquam bono optimo et suavissimo indefectibili que ad appropriatum spiritum sanctum et per concupiscibilem. **Ita** vero in nitentias operatur et solidat tres ipse virtutes theologice fides spes et caritas. **h** tria profecto miraculosissima opera causant in aia b' iustorum fidelium. **Nonne** miraculum ingens est taliter inniti veritatibus incognitis et in eundem detur per autem omnem rationem naturalem quod citius dissentiret homo vere fidelis primo principio putat dicitur vylhelmus Parisiensis quod alii cui articulo quantumlibet in eundem. **Docet** enim est sapientiam grecorum et scandalum iudeorum et seueritatem tyrannorum et corruptelam vitiorum originalem. **Propterea** bene enunciauit apostolus quod fides est donum dei ne quis gloriari si credit aut quod gloriatur in domino gloriatur. **Et** tunc non minus est in ipsa spei certitudine miraculum. **Nam** qualiter obsecro inter tot fluctus humane fragilitatis et vicissitudinis incertissimem potest dicere aliquis cum apostolo **Terminus** sum quod nec mors neque vita. **Et** me separabit a caritate dei que est in christo iesu. **Qualiter** inter hec potest ita certificari anima et quietari

De vita spirituali anime

vt dormire dicat et requiescere in idipm/
quonia singulariter in spe constituit ea do-
minus/quoadmodu pulcre declarat Ber-
nardus sup catica super illo. Introduxit
me rex in cubiculu suu. Cogita si potes z
quantu potes. Tu hoc hic esse miraculu
grande fateberis. Porro de caritate qd
dicem? quale est in ea quatuqz miraculu.
purificat homine z grati reddit deo. am-
bulante in omibz mandatis ei? sine qrela
Nihilomin? dicere facit ex affectu homi.
qui eiusmodi est cu apostolo Venit deus
saluos facere pctores/ quozu primus ego
sum. Non vtiqz mentiebat apostolus stu-
dio huilitatis/ sed ita de se sentiebat repu-
tatioe proprie fragilitatis z indignitatis/
cui tamen dignus no erat reliquus mud?
¶ Si querat aliqs a me quod possunt hec
fieri Non me interroget/ immo nec queqz
aliozu/ quonia solus spussctus hoz mira-
culoz spualium sicut est opator sol? ita so-
lus est doctor. Preparat homo ad hec ca-
pienda mentis puritate/ no oris loquaci-
tate expectet Vis ergo secretu cognoscere
transfer te a theologia intellectu ad theolo-
gia affectus. de sciencia scilz ad sapientia.
de cognitioe ad deuotionem. Hec est theolo-
gia illa qua magnus Arseni? vir grecis et
latinis litteris tuc eruditus/ fatebat se ne-
scire. imo nec prima littera alphabeti sui
didicisse/ que theologia vtrina nobis omi-
bus qui theologi noiamur/ tam familia-
ris esset qz extranea est ignotaqz. ¶ Pote-
ram diuti? ac longius ista prahere/ psertiz
ad collaudatione spei collocade in domi-
no. Sed nimia fortassis esset digressio. z
in sanctoru opusculis laus hui? virtutis
abunde posita est. Noiatim in vrylhelmo
parisien. de virtutibz. z in illa copilatoe
satis vulgata z certe fructuosissima que de
virtutibus similr intitulae. quam copila-
tionem ita consonare verbis z sententijs cum
eod vrylhelmo parisiensi experior. q per
suasum habeo vna summa ab altera sum-
pta esse. aut vnu vtriusqz auctore extitisse.
Ad hec scripta z similia vos remitto quo-
niam etia materia z questio post prandiu
disputada. poterit nos eleuare magis ad
capiendu miracula z misteria huius spei
Est eni questio vtru inter omnes virtutes
theologicas/ virtus spei sit nobilissima si-
ue perfectissima. &c.

¶ Hec de lectioe prima

Lectio secunda 3
¶ Sum pmittoi mee. na pollicit?
sum si meministis me prima lectioe iuesti-
gaturu pro viribus. Qualis est illa lex cu-
ius transgressio vita spualem qua dat ba-
ptismus spussancti adimit z mortis etne
reum facit. ¶ Dec nimiru dubitatio no
parua est neqz inutilis. vbi no de lana ca-
prina sicut loqur satiricus. sed de aia. no
de paupere regno. iuxta verbu Gracij. sz de
vita beata fit questio. Si socrates omne
phierodem ad mores transtulit z hinc lau-
datus est a Tulio Seneca z Augustino.
Si pterea phi fere omnes presertim stoici: i-
mor ipsi qd vit credideris. epicurei solaz
beneuuedi cognitioem/ ceteris ptulerunt
tanqz ea sola teste Apuleo vitupabilie ig-
nozetur Quid ager xpian? cui repromittit
eternitas spes. p premio bone vite. ipe su-
puacuis z inutilibz inuestigadis quo pa-
cto se totu impedit omillis que ad vitam
sunt necessarijs/ quasi n ex alto iubete au-
diat. que tibi pcepit deus illa cogita sem-
p? z in pluribz opibz eius ne fueris curio-
sus. Unde z iudeis qz carnalibz z min?
capacibz celestiu. dicebat dñs de lege sua.
Deute. iij. Deceni est sapietia vestra z in-
tellect? cora populis. ¶ Qd quis adest q
de ingenij acumine gloriat? qui pter subti-
lia z difficilia nihil iuestigare dignat. ver-
tat huc acie sue ratiois velim? suu hic inge-
niu exerceat. Affirmo multa hic esse pfun-
dam z vberem/ studiosissimis quatalibet in-
genij laude pditis/ pscrutatōis materiam
etia sup eas steriles qz nonnulli solasmira-
ri solent imaginationu varietates. ¶ Pro-
pterea no me dignu arbitrat? sum q diffi-
cultatis huius nodos ad integru valerez
euoluere. Nihilomin? aliqd dicere vel im-
pfectuz/ tum necessitas tu utilitas omniu
pluries impulerunt. Hec siquidē z cum
alijs sepe recogito. multas ex ignorantia
hui? negocij suboriri turbatoes i polictijs
ta eccliaisticis qz tepalibz. In hoim pterea
cōsciētis mō scrupuli vani ptenedi surre-
pūt/ mō pceptus insurgit temerari? z au-
dacioz qz satis est. fit insup qm ignoratur
virt? legis diuine frequē irritu mādatur
dei/ ppter traditōes hoim Fit ampli? de le-
ui iugo xpi z lege libertatis. iugū ferreū et
on? graue. pmens ceruices xpianoꝝ. dum
scz aliq suas oēs leges. suas institutioes.

sum pmissioi me na pollicet
 emittis me pima lede iusti
 to viribus. Qualis est illa lex
 gressio vira spualm qua dat bo
 spualm adimit r mortis etne
 t. Dec nimiru dubitatio no
 neq inuulis. vbi no de lama cu
 ut loqur sanctus. sed de aia no
 regno. iustitrebū Staci. h de
 fit quetho. Siocrates omne
 ad mores transulit hinc lau
 Tullio Seneca r Augustino.
 phi fere omes presertim stori: i
 vit credideris. epicture solap
 cognitōem: ceteris pulerunt
 teste Apuleo virupabilē ig
 d ager xpian' cui repropmū
 p premio honorare. ipse
 unlib inuestigadis quo pai
 pedit omillis que ad viciam
 ys: quasi si ex alto inbere au
 pcepti deus illa cogita sem
 o opib eius ne fueris curio
 iudis qd carnalib r miu
 thū. dicebat dñs de lege sua.
 Dec emi est sapiētia vestra in
 opulis. **Q**uis adeh q
 mine gloriat: qui pter sub
 nibil iuestigare dignat. ver
 rarōis velim: suū hic inge
 ffirmo multā hic esse pñu
 diosissimis quātalibet in
 tris: pscrarōis materiam
 ales qd nonnulli solasmira
 rariōis varietates. **P**ro
 gnū arbitrat' sum q diffi
 nodos ad integrū valeres
 omin' aliqd dicere vel im
 essitas rū vtilitas omniū
 ūt. **D**ecū siquidē r can
 to. multas ex ignorantia
 oziri turbatōes i politis
 s tepalib. In hoim ptece
 trupuli vani ptenēdi sume
 as insurgit remerari: r
 est. fit insup qm ignorant
 ne frēqnt' irritū mādant
 oēs hoim fit amplē deli
 te libertatis. in pō ferret
 is cervicē r piam op. dum
 b leges. suas instituitōes.

suas regulas r statuta / arbitrari volūt ac/
 cipiēdas esse sicut pcepta legis dei / ad et/
 ne mortis interitū si ptereatur mergentia
Das vero traditōnes hoim / quis cūctas
 dinumeret in canonib' summorū pontifi
 cum / in constiturōib' synodalib' puincia
 rū aut dyocēsiū. in religionū regul. in vni
 versitatū collegiorū r ecclesiāz statutis. in
 edictis impatorū r principū r in plebisca
 tis cōitatū. Quarū plures sub excōicatioē
 late sentētie. **A**lie sub intermiatioē diuine
 indignatōis. **A**lie sub voto **A**liez fere om
 nes sub iuramenti aut fidelitatis debito
 stringūt r obligant. **E**t si adam vir talis r
 tātus / vnicū discipline pceptū hñs / in il
 lo corruit. **N**os inter innūerabilia positi
 qualr euadem? **V**ix potest imbecillitas
 nostra diuinās leges ad numex paruum
 gratuita sua benignitate reductas iplere.
Viam igit' obsitā tot spinis constitutio
 nū semet inuoluentiū / et obūbrantiū. qd
 inoffenso pede trāsiliat? **S**cim' qd dixit
 rit petrus ap's Actū. xv. **Q**uid tētatis
 deū imponere iugū sup cernicē discipulo
 rū. qd neq nos neq patres nostri porta
 re potuim? **D**oc aī aduertēs r pia ppassiō
 ne deplorās egregius doctor angū. ad in
 q'sitōes ianuarij ipam inqt religionē nrāz
 quā māifestissimis r paucissimis celebra
 tionū sacramētis. dei voluit misericordiā
 esse liberā. seruilib' premūt onerib'. ut to
 lerabilior sit cōditio indeozū qui legalib'
 sacramētis / nō hūanis psumptōib' subij
 ciunt. **S**i tuo tpe sic polebas. o sapiēs au
 gustine qd nostra tēpestare dixisses. vbi p
 varietate r motu capitiū. incredibilis ē vā
 rietas. r dissona multiplicitas onerū hu
 iusmodi seruilū. r hūanarū pūt loquer
 p'sumptionū **I**nter qōvelut inter laqōs
 aīaz r ligātia retia / vix quispiā secur' / et
 indepbensus incesserit. **D**ec est qrela qlē
 olim apō deuotū bern. detulerūt quidaz
 ex monachis / r ppter quā cōpescendā / sic
 modo nitimur agere. scripsit volumē pul
 cerrimū de pcepto r dispensatōne. q liber
 huic opi nostro p fundamēto supponat.
Deniqz qd quid dixerō accipiat nō det
 minatie. sed inq'sitiue positū. p'sertim vbi
 determinatōem precedentū scōrū r docto
 rū exp'ssam nō inuenero. **H**ibi quidē oc
 casionē studiosis mīstrasse suffecerit. **E**t
 pro intellectu dicendorū sunt descriptōes
 r distinctōes p modū considerationū pre

mittēde **E**t diuina pceptoria / est signū
 verū / reuelatū creature rōnali. qd ē notifi
 catiū recte rōnis diuine. volētis teneri il
 lam creaturā seu ligari ad aliqd agendūz
 vel nō agendū / pro dignificatōe ei' ad et'
 nam vitā psequendā / r dānatōem euitan
 dam **D**escriptio hęc causalis est aut ad
 causalē reducibilis. **C**ui' rātonabilitatez
 nō melius suadere valeam' q' p descriptōis
 pres si discursum habeam' **P**onimus
 igit' signū pro genere. qz deus se solo non
 obligat creaturā rōnalem / nisi p notifica
 tiōne suē rōis recte. dictātis r volētis crea
 turaz sic teneri seu ligari. et qz notificatio
 ista fit aliqñ p'voces. nūc p scripturā. nūc
 p internā inspiratōem **D**oz signozū aliō
 est vocalē. aliud est scriptū. aliō mētale. di
 mitto rōcordātiā **Q** autē creatura rāto
 nalis nō p'prie obliget nisi per notificatōz
 qualē predictā. apparet. qz nisi sic dicat
 estz possibile naturalr fatuos r isensatos
 obligari. imo nulla videret ratio. cur non
 etiā brūtis talis obligatio posset imponi
 cui' transgressio eēt imputabil' ad penam
 aut premiū qd nullus cōcessit. **N**on negā
 mus tamē quin res qlibet indispesabilē
 tendat in deū r in qlibet relex quedā inue
 nit' / prout dicūt Basilius in suo hexames
 ron r sequar ei' ambrosi' in simili libro. q
 volūtas dei lex nature est. **E**t boeti' hūc
 hysum loqndi in plurib'. r p'metatoz di
 cit naturā agere tanq' rememoratā ab agē
 tē infallibili. **S**i qd obijciat de puulis
 quos obligauit de' ad baptismata suscipi
 enda. r taliter q' in vtero materno si mori
 ant' absqz hmoi baptismō quē cōstat eos
 nō solū ignorare imo ne habere posse dā
 nabūtū. **R**ndemus q' nec ibi est pceptūz
 quale loqmur. cuius trāsgressio scz impu
 tetur ad culpā nouā actualē. **S**ed est ibi
 quoddā statutū diuinū. quo nō obserua
 to nō reddat hereditas in adā amissa.
Et q' p'ozin' eliciendū videt corollariē q'
 nullā creatura rōnalis potest eē indigna
 deo. tāqz p'prie peccatrix. absqz pmissio
 ne vel omissione libera rei illicite. ad cui'
 oppositū erat obligata **O**bijceret aliq's
 de policia hūana q' a diuina exēplata est.
In illa enī qñqz ligant' ignorātes in eis q'
 iuris sunt **R**ndet q' unll' q' p' ignorantiā
 inuincibile sufficēter allegare. p' trāsgres
 soz legis appellari. neqz q' ad deū. neqz q'
 ad boies **P**lerūqz tñ p'sumit apō homies
 ii

De vita spiritali anime

aliqs esse sciens. qz nō potest iuridice per
testes iustā sue ignorātie causam assigna
re. propterea condēnatur aliquādo p ho
mines ille q vere innocēs est apd deum.

Seqtur statū ex his q apud faciētem il
lud qd in se est nulla est ignorātia inuinci
bilis/neq iuris neq facti in lege diuina.
vel agens ex ignorātia tali nunq peccat.
Primā ptem tenuerūt doctores excellen
tes vt wilhelmus parisiē. Cōtra quos
sunt valide rōes p̄sertim de ignorātia fa
cti. nā z in talibz ecclia etiā fallere potest z
falli absqz pctō. vt cōcubit iacob cū **L**ya
nō in culpā z ita de similibz. Pro pte al
tera sunt alij vt wilhelm⁹ anthiodozens⁹
q talē ignorātia iā p̄serti facti aut iur⁹ hu
mani dicūt posse cōtingere z eā insup cas
rere peccato. Et eas similt actiōes nō esse
culpabiles que pueniunt ex ipsa. z hoc fit
qñ si nō esset ignorātia talis/nō fierēt hu
iusmodi actiōes secus vbi agēs nō minus
efficeret id qd agit ignorātia tali nō extā
te.

Deniqz dicitur signum vey qm̄ signa
falsa si ligare qñqz dicatur de p accūs. vt
cōscientia erronea. nihilomin⁹ de p se z p
prie legis obligatorie vim nō habēt.
Subiungit in descriptiōe signū reuelat
tū creature rōnali. Tenē sola rōnalis crea
tura obligabilis est. qz sola capax est diui
norū p̄ceptorū. cū subiectiōe. Cū pos
set esse aliqua creatura rōnalis non eleua
bilis ad cognitōz hmōi. vt infantes sunt
de facto pro tēpe nō eleuari. ideo nō obli
gati/aut si esset capax z si nō esset subiecta
deo quemadmodū spūscūs nō est subie
ctus patri z filio. a quibz pcedit cognitiō
nē immēsam accipit. talis nō eēt p̄prie ob
ligabilis. Et quoniā p̄cepta diuina pro
ut ordināt ad deum vt beatificatiō est/co
gnosci nō p̄nt a creatura rōnali ex solo lu
mine naturali. necesse fuit cōcurrere reue
latiōem quocūqz mō fieret/ siue p angelos
siue p hoies/ siue p internā illustratiōem
sicut apls loq̄tur de phis/ quibz dicit fuis
se reuelatū illō qd occultū est dei. Sic eī
sentiūt doctores qz nemini deesset de⁹ in
quocūqz loco poneret qui faceret qd in se
est vt edo scz bñ donis iā habitis. qñ eum
de necessarijs ad salutē diuinā illustraret
sicut dicit petr⁹ Actū. **S**eqtur in descri
ptiōe q est notificatiū diuine rōis recte
volentis teneri illā creaturā vel ligari ad
aliqd agendū vel nō agendū. qz fit a qbus

dam questio q sit rō obligatoria in deo vl
recta ratio vel volūtas. **P**onit hic vtrūqz/
quia nec recta ratio sine volūte. nec ecō
tra sunt in deo obligatiōis cōplementum
Preterea qntūqz notificet volūtas sui
superioris/ nisi p illā velit ligare nō p̄surgit
obligatio. scdm deductiōem durādī i hac
materiā vbi querit an teneamur in oibus
cōformare volūtarē nostrā volūtati diui
ne **S**i enī sortes leuat festucā. scit theolo
gus. q hoc deus vult z ita de quocūqz effe
ctu qui pducit. **N**ō oportet tñ vt videt q
theolog⁹ talis obliget velle sibi. q̄uis forte
in his que pctā nō sunt. teneat non se dis
formare remurmurādo aut cōtranitendo
volūtati efficacī dei plene cognite. quē ad
modū forte z wilhelm⁹ anthiodozens⁹ z alij
sentiētes oppositiū prioris sentētie intelle
xerūt **A**ttamē hec cōsequētia nō valet **I**sta
volūtas est iustissima. vel ista inclinatio
tendētia sunt rectissime. vtputa inclinatio
nes naturales ergo p̄formās se p actum li
berum talī volūtati aut inclinatio in revo
luta. aut in obiecto ad qd est inclinatio. nō
q̄ peccat. **S**tat enī q deus p̄ceptū ad op
positū dederit vt q actuali volūtas nihil
eliciat. **F**atemur tamē q si act⁹ elicit⁹ esset
oīno talis. q̄lis est act⁹ natural ille nunq
eēt difformis. **N**ā hoc claudit repugnāti
am. sed hoc dicere. vel parz vel nihil est.
Tandē subinfert in descriptiōe/ p dignifi
cantiōe ad eternā vitā cōsequendā/ z dāna
tionē euitandam. **D**emini me legisse in
Durādo q si nulla fuisset facta reuelatio
homī de sua beatificatiōe supernaturali aut
damnatōe. nō incurtissz pctm̄ faciēs seip
sum rei dānatōis eterne. z ita nullū fuissz
pctm̄ mortale. **H**oc dictuz de lege statuta
veritate habere videt/ sed de possibili neq
q̄. **N**ōne videm⁹ q dans opam rei illicite
p̄t ad penā hūanarū legū q̄uis sibi prius
incognitā indicari. **E**t q̄qd sit tñ de possi
bili ita de facto se res bz/ oēm obligatiōz
diuine legis apd viatores ad finē tendere
vt dignificet homo ad vitā eternā/ z infer
nalē mortē euitet. **J**uxta qd saluāt aliqui
nō iprobabilr/ q̄lr apd dānatos vel brōs
non sunt leges p̄ceptiue. q̄les loq̄mur. ad
quas scz volūtas diuina velit teneri salua
tos aut dānatos sub nouis p̄m̄ijs aut pe
nis/ qz in saluatis nō est necesse **I**n qbus
marie habz locū illō apli **J**usto nō est lex
posita/ z in dānatis eēt inutile. **A**lioquin

dicendū est vt videt̃ damnatos continue mortaliter demereri. Quāuis autē dignificatio ad vitā eternā precipue cōsurgat a deo dignificatē. vt a causa sup̃ma r̃ dñan/ r̃issima. sicut r̃ lex q̃libet a p̃ia lege p̃fluit vt emanatio q̃dā lūinosa. Nihilomin⁹ dignificatio formalis fit p̃ grām seu caritatē. r̃ meritoria p̃ actōem bonā p̃ceptorum impletuā. ad p̃cipiētis intentōem quā explicauit cū ait. Si vis ad vitā ingredi. serua mādata. Si nō erram⁹ in describendo legē p̃ceptiuā tā affirmatiuā quā negatiuā. put nō errasse putam⁹. apra est nobis via nō mediocris. ad p̃gendū q̃ tendim⁹ plurimū q̃ lucis allatū est aciei nostre mētis ad inferendū p̃gnoscedūq̃ seq̃ntia.

D

Corollariū primū.

Nō ideo d̃r aliq̃ lex appropriatē vel pure de iure diuino. qz ad illā obligat de⁹. Facilis est declaratio. q̃ niā sicut nihil fit absq̃ deo causante. r̃ nihil est vtz absq̃ p̃ia veritate. Nā ois sapientia a dño deo est. Nihil p̃terea bonū absq̃ p̃ia bonitate. nihil pulcrū neq̃ suauē r̃ ita de alijs. put lectio p̃cedēs diffusi⁹ oñ d̃r. Ita ois obligatio cassa est nec alicui⁹ roboris vel momēti. si nō a deo ip̃atorē su p̃mouires habuerit. Nō est p̃tās nisi a dō inq̃t apls. verūm nec ois effect⁹ d̃r appropriatē diuin⁹. nec ois veritas p̃tinet ad fidē. nec ois bonitas ad adoratiōem. Cur nō s̃it poterit esse obligatio aliq̃ a deo / q̃ nō ob h̃ appropriatē spectabit ad legē dinā.

Corollariū secūndū

Non iō p̃cise d̃r aliq̃ lex dina seu de iure diuino appropriatē. qz illā creatura rōnalis p̃ reuelatōem accepit. Itaq̃ fieri p̃t sicut in antiq̃ lege teneo fuisse in plurib⁹ / q̃ deus reuelet r̃ tradat imediate aliq̃s leges p̃ solo regimie politico r̃ ciuili. quē ad modū de ordinatōe legi israhel de taxatōne penaz ciuiliū r̃ similiū diceret / r̃ tales appellantur a doctorib⁹ leges iudiciales. qz tñ leges tales nō imediate r̃ directa in tentōe ordināt in finē vltimū r̃ sup̃naturalē. deficit vna cōditio descriptōis aīdiete.

Pro cui⁹ elucidatōe r̃ vt dicti h⁹ rōnabilitas mag̃ innotescat / aduertēdū est q̃ hō q̃ subsistit ex duplici substātia. vna spiritali etna dinaq̃ / alia corpali r̃ mortali duplicē h̃z finē. vnū sup̃naturalē. aliū naturalē q̃ hūan⁹ p̃dici seu politic⁹ r̃ ciuilib⁹. Nūc p̃ p̃secutiōe primi finis date sunt le-

ges a deo p̃porcionate ad finē illū / de qb⁹ noster est principal⁹ sermo. r̃ illas appellam⁹ appropriatē dinas seu theologicas seu de iure diuino. quē ad modū nō oēs virtutes sed eas dūtatur q̃ ad deū imediate dirīgūt. theologicas r̃ diuinas noiam⁹ fidem spem atq̃ caritatē. P̃roinde ad p̃seq̃ndū finē alterz q̃ hūan⁹ q̃nq̃ d̃r. q̃nq̃ ciuilib⁹ et politic⁹. leges alie late sunt. r̃ vt plimuz p̃ hūanā inuestigatōez ip̃osite. Illevero q̃s uis ordinē finalr̃ ad finē b̃itudinis eterne sicut ea q̃ corpis sunt r̃ corp⁹ ip̃m p̃pter aiām factū null⁹ ambigit / eas nihilomin⁹ dinas neq̃q̃ d̃cim⁹. alioq̃n leges r̃ regulas medicine q̃ pacto nō esse dinas cesebim⁹. Ille siq̃dē respiciūt sanitatis armoniam r̃ viuacitatē sensuū itegrā. quib⁹ lesis nōne aiā ab vsu virtuosoz actuū dinoz ī pedita torpescerz. Illas tñ leges seu regulas eē de iure dino nōdū q̃s d̃r. q̃s uis testet sapiēs medicinā ab altissimo creatā q̃s uis deniq̃ sint in eayel eē possint cōclusiones plime p̃ reuelatōez magis q̃ p̃ hūanā inuestigatōez inserte. P̃rscopicū est igitur arbitrato meo / legē aliquā nō idcirco dici appropriatē de iure diuino. qz deo reuelatē suscepta est. Dmōi at̃ corollarij cognitiō / p̃dest nō paz ad elucidatōez materie p̃ntis / tā circa legē antiquā / q̃s ī noua.

Corollariū tertiu

Circa qd̃ deducit̃ vltim⁹ q̃ nō oēs canones summoz p̃tificū vel decreta / sunt de lege dina. p̃t hoc ex radice p̃missa / q̃s uis alie nō desint īferi assignāde. Sūt itaq̃ plures h̃mōi canones ad politicā solū cōuersatōez accōmodati. **O**si dicat aliq̃s. Nōne bona ecclie oia spūalia sunt. qz spiritalitatē respiciūt r̃ ad spiritalitatē inducūt. R̃ndem⁹ sub alia distinctōe / q̃ in politica p̃uersatōe hoiz / sicut sunt q̃dā specialiter deputatiz dedicari ad obseq̃ndū deo q̃ anthonomatice eccliaistici dicūt̃ seu religiosi. Alij q̃s uis ad deū tendāt. qz tñ suuz magis est officiū tractare ea q̃ sunt secularis policie. iō seculares noiant. Nō aliter dicūt̃ bona primoz eē spūalia. licz sint res mere tpales. r̃ corp⁹ p̃seruātes sicut in alijs. Sili rōe leges ordinātes eccliaasticā policia dicūt̃ plerūq̃ spūales seu diuine q̃s uis ip̃roprie. r̃ alie ciuiles r̃ hūane. **E**t hoc loco fallūt̃ r̃ fallūt̃ crebro q̃dā canonicarū / p̃fert̃ in materia quā tractauim⁹

De vita spirituali anime

de symonia vbi spūalia iudicāt illa que eē carnalia z materialia nullus nescit. **Co**rollariū quartū. **L**ex aliqua non ideo dicitur diuina appropriare / qz ex p̄cipijs iuris diuini deducit. P̄o. quia sicut omne verū omnivero cōsonat. sic ois lex qn̄ tuncūqz positīua z hūana cōsonat diuine legi. imo et ex ea deducit / saltē a deoz b̄tis. **Ampli** / nulla est lex q̄ nō innitat p̄ncipijs istis. deo iubenti obediēdū est. **Au**torisatis a deo parendū est. **Su**p̄ioribz suis in eo q̄ sup̄iores sunt nō est inobediēdū / et ita nulla eēt lex pure humana. cōtra id qd̄ veritas h̄z vsus cōis. **E**t pro manu ductōe capiam⁹ file in eis q̄ dicūtur fidei. **N**on enī fidei ascribim⁹ oēm veritatē. que sequi p̄t ex veritatibz cōtentis in sacra scriptura. **S**ed illas tantūmō veritates sibi dam⁹ que specialr̄ reuelate sunt / z date ad credēdū / p̄ b̄titudinis sine p̄sequēdo. **S**cim⁹ insup̄ q̄ nō oīa q̄ p̄ summos p̄t̄ifices imo nec p̄ eccliam approbata sunt. eē censent̄ de fide. alioq̄n obligarēt ad sui credulitatē opuscula sc̄toz oim̄ doctoz q̄ p̄ eccliam approbant̄ / sicut de multis exp̄ssuz est in decretoz distinctōibz. **H**oc aut̄ dici neq̄t q̄re nec ois lex appellabit̄ de iure diuino. quā tulit vel summ⁹ p̄t̄ifer vel ecclsiay vel p̄nceps ql̄bet autoritatē habens dei in subditos. **S**i vero q̄r̄ nūer⁹ veritatū talū q̄ approbatae sunt de fide. **R**emitto nūc ad ea q̄ tractauit ockā i suo dialogo. libro. ij. q̄ suis aliq̄ p̄ incidentalī declaratione sum diciturus.

Corollariū quintū

Sequitur ex p̄cedētibz coassumptis quibusdā veris / q̄ eadē lex dici p̄t de iure diuino z naturali / z hūano seu positīuo. s̄ alia z alia rōne respectu diuersozū. **E**t quidez ql̄s est legis diuine ratio dictū est. **L**ex vero naturalis p̄ceptīua talē h̄z rōem. q̄ est signū inditū cuilibet hoī. nō impedito in vsu debito rōis notificatiū volūtatis diuine / volētis creaturā rōnalē hūanā tēneri seu obligari ad aliqd̄ agendū vel non agendū p̄ p̄secutiōe finis sui natural. qui finis est felicitas hūana / z in multis debita p̄uersatio domestica. z etiā politica. hō enī natura aīal ciuile est. **L**ex hūana siue positīua p̄ceptīua pure z appropriare / describit q̄ est signū verū hūana traditōe z autoritate imediate p̄stitutū / aut qd̄ nō

inferri necessaria deductōe ex lege diuina z naturali. ligās ad aliqd̄ agendū vel nō agendū / p̄ consecutiōe finis alicui⁹ hūani.

Si q̄s p̄t̄iculas harū descriptionū discurrat / agnoscat tū differētes rōes triplis / cis h̄ legis / tū p̄ueniētiā in re eadē. **E**t quide lex diuina differt a ceteris in duobz specialiter. **P**rimo. qz innitat p̄ncipaliter reuelatōi diuine. lex vero naturalis innitat dictamī rōis qd̄ est insitū cuilibz hoīmini nō impedito in vsu debito rātonis qd̄ impeditō fit aut p̄ imērsiōe cū sensualitate nimia. aut per lesiōē vitiū naturalū sensitiuozū / aut p̄ deprauatōz radica toz vitiōzū z consuetudinū p̄uersaz. **L**ex autē hūana p̄ncipalr̄ innitat traditōi humane aut q̄si hūane / et hoc q̄si hūane dici m⁹ p̄pter illas traditiōes pure iudiciales / quas p̄ moyse dedit dñs / z q̄ nō innitūt p̄ncipalr̄ reuelatōni vt reuelatio est / nec ex reuelat̄ / aut ex dictamīe pure naturali cōueniēti deductōe paterēt apud oēs / si nō accederet sup̄ioris alicui⁹ determinat̄ autoritas. **E**xemplū de ista lege. **P**nceps in hac terra cōstitūdus est p̄ successiōe hereditariā. p̄ncipi dabūt annuatī milē le talenta auri p̄ tributo z files. que nec deducūtur apte ex veritatibz legis diuine z naturalis. nec tamē illis cōtradecere cogno / scunt. alioq̄n ille nō tam essent leges dicē de q̄s seu z inique tyrānides z veritate carētes. **S**cōda differētia legis diuine ad naturalē est. qz lex diuina p̄ncipalr̄ respicit finē spiritualē. lex naturalis naturalē / hūana vero lex p̄t̄ ad vtrūq̄z dirigere p̄pter distinctōem q̄ data est in tertio corollario de canonibz summōz p̄t̄ificū. quozū ali qui sunt pure hūani / respiciūt tū imedia / te finē sup̄naturalē b̄titudinis sempitēne. **H**is declaratis patz scōda ps corollarij. **S**z primā manifesto noiātum de hoc p̄cepto nō furtū facies. **N**ā z a deo reuelatū ē ad consequēdū finē vltimū. z insitū est cui libet hoī nō impedito in vsu debito rōis ad consequēdū finē naturalē. **N**ihilomī⁹ respectu quozūdā hoīm ipeditozū in vsu debito rōis. potuit repēti tan q̄si hūana tm̄ autoritate latū eēt / q̄uis n̄ debeat simpliter hūanū noiari. **E**x hoc nihilomin⁹ pz q̄ apd̄ aliq̄s excellētis ingenij et multarū litteraz. sicut p̄t̄na ap̄positū dici fidei proprie. q̄ nō spectat z ad fidē explicitā exp̄plificatā alteri. **I**ta de legibz fatēdū est. **H**ac

Corollariū sextum
 Sequitur ex p̄cedentibus coassumptis quibusdā veris / q̄ eadē lex dici p̄t de iure diuino z naturali / z hūano seu positīuo. s̄ alia z alia rōne respectu diuersozū. **E**t quidez ql̄s est legis diuine ratio dictū est. **L**ex vero naturalis p̄ceptīua talē h̄z rōem. q̄ est signū inditū cuilibet hoī. nō impedito in vsu debito rōis notificatiū volūtatis diuine / volētis creaturā rōnalē hūanā tēneri seu obligari ad aliqd̄ agendū vel non agendū p̄ p̄secutiōe finis sui natural. qui finis est felicitas hūana / z in multis debita p̄uersatio domestica. z etiā politica. hō enī natura aīal ciuile est. **L**ex hūana siue positīua p̄ceptīua pure z appropriare / describit q̄ est signū verū hūana traditōe z autoritate imediate p̄stitutū / aut qd̄ nō

de causa misericordia dei quasda leges q
naturalr eent note si no p pcta obliterate
z qsi delete fuissent. decrevit rursus inno
uare/ z innouado coitati hoim tradere. vt
eent inexcusabiles. z vt p eas sine consecq
rent no naturalē tmmō sed eternū.

Corollarium sextum

Sequitur q no absurde concedi pot omnia
principia iuris natural' esse de lege diuina
pprie dicta. licet diuersa roe. hoc pspicuu
erit si attendim' queadmodu oia pncipia
iuris natural' deo reuelate ac iubete conti
net lex taz antiq q noua ad fine bntudis
eterne. Et aliud de forsan istd suadere possu
m' ex hoc q talu pncipioz indita e no
tificatio creature ronali p immediata di
uine lucis irradiatione queadmodu tra
diderunt aug. z alij doctores eleuati. z oliz
sup hoc fuit articulu' parisiens' tpe z vilhel
mi parisiens'. put legi in bro thoma z bo
nauetura declarat pulcherrime in itinera
rio metis in deū/ ondes nullu ee dictame
recte rois solidu z obligatoriu nisi in pri
ma lege z luce stabiliat. Propterea phoz
maximz precipui. inter quos floruerunt
socrates z ceteri achademici ingenue pro
fessi sunt. nihil in rebz mutabilibz se scire/
nulla in eis repire veritatez nullu ee dicta
me rectu rois. q si p hoc oem a nobis veri
tatez rectu dictame simplr excludebat/ er
tabant intolerabiliter. q de tantis inuesti
gatoribz veritatis sentire nefas est. nisi p
qnto forsan deū no sicut deū glorificates.
neqz gras agetes. qz q abscondita ei⁹ erant
manifestauerat eis. dati erat ia in reprobu
sensum z deficiebat scrutantes scrutinio.
Sentiebat igit si bn sentiebat in hac tan
ta pfessione ignoratie q sol⁹ de⁹ sicut est im
mobilis ita est veritas stabilis/ z lex certa
z pstantes in qvidem⁹ q bona sunt z vera/
z sonates in hoc pphie eximio. q postqz p
miserat. mlti dicunt qz ondit nobis bona
Rūdens subitultit Signatu est sup nos
lumē vult⁹ tui dne. Alienu subinde no est
dictu apli pluries allegatu q dicit. in deo
nos viuere z moueri z ee. Dis qppe pgni
tio veritatis in nobis none pcor qda mo
tio est. vt igit in deo sit oportet pfiteri. Et
hic esset speculatio gratissima si no ad alia
properaret intentio.

Corollarium septimum

Sequitur ex pmissis notada valde disti
ctio ad apicndu illd magis z magis qd q
rim⁹ Aliq est lex pure diuina. aliq prinēs
ad dinā. aliq imprinēs. Nihil hoc nouuz
fungo. distinetur itaqz in silij doctores an
nos q veritas aliq est pure de fide. aliq so
lu prinēs ad fide q dici pot de pietate fidei.
Aliq imprinēs q dici pot apocrifia Sicut
in s^oto aliq falsitas est heresis. aliq sapi
ens heresim q dici pot error. aliq oino imp
rinēs/ saltē q ad nos viatores z nostrā de
ductoz. In lege pure dina pot qdruplex
signari grad⁹. In p^oto gradu reponuntur
leges imediate reuelate a deo p tota coita
te hoim ant pncipaliozi pre. scripte i bi
blia z pferti in euagelijz a xpo latis ad co
sequendu bntudine. Et ex^oto statū p^o q in pl^o
se h^o veritas/ qz lex pure diuina. ppter illud
qd pdictū est de multibz legibz pure iudi
cialibz antiq legis. z quia multe veritates
sunt q no sunt impatiuet ex hinc no obli
gatiue. In signū at q leges iudiciales an
tiq legis/ non eent pprie de iure dino. sic
nec deducebat de directo imediate in fine
bntū. xps legislator pfectissim⁹ volēs co
dere legē dignissimā z bntificatiuā. oēs ta
les leges ordinates hoim ad fine hūanū
z politicū/ reliqt ad arbitriu platoz z pri
cipū. ita tñ vt sp memissent ptate eis datā
p veritate. no s^o veritatez ad edificatoez. n
destructoem put loqtur apls. Et si p^octio
se qspia obnitatez dicat leges hmoi iudici
ales fuisse de iure dino pprie. Rūdeat ergo
quō dispensabiles erāt. z no sou mutabi
les s^o mutate. z q multz earz licebat absqz
dānatōis piculo ptraire. In scdo gra
du reponēt leges diuine q ex pcedentibz so
lis in pntia euidēti aut saltē reuelate z p
prie credēda deducūt. Dixi notāt ex istis
solis z in pntia euidēti aut saltē pprie de fi
de. qm si necessario coassumeret ppositio
alia. q no eēt pprie de lege dina aut de fide
aut si psequētia eēt euidēs. nec pprie de fi
de. conclusio no eēt pprie de fide s^o m^o di
ceda. Addidi in pntia reuelataz pprie cre
denda. ppter determinatoz ecclie rite fa
ctā. quā suppono in his q sunt ad salutez
necessaria/ errare n posse. In tertio gra
du reponentur leges dine imediate a xpo
tradite/ aut ab eis dicto mō deducte. q p
successiuā relatōez aploz z alioz ad nos
equalentez scripture canonice/ notificare
sunt. vt forte est ista lex. vniuersalis ecclia

De vita spirituali anime

pontifici romano subiecta sit. Non enim
posset euidēter aut p̄sequētiā pure defi-
de ex legibus primi generis hūana dedu-
ctioe fulciri. q̄ tñ sit lex pure diuina p̄ q̄
nisi sic posset hūana traditioe primat⁹ iste
R cassari. **I**n q̄rto gradu sunt leges specia-
liter inspirate et reuelate q̄busdā singulari-
bus p̄sonis p̄ se aut p̄ pauc⁹ ad hoc elect⁹.
Similr quicqd̄ ex talib⁹ legib⁹ deducere
tur modis p̄dictis i secūdo gradu. de his
legib⁹ notat in decretis. **E**t his ap̄t̄ in-
tellect⁹ qualr dicta ap̄loz et discipuloz xp̄i
sunt alterius auctoritatis q̄ ad aliqd̄ etiaz
pure de fide q̄ successoz suoz. q̄m primi
a xp̄o doctrinā immediate susceperūt/ ei⁹
insup facta viderūt et ad eos exp̄sse dictū ē
Qui vos audit me audit. **E**t rursus q̄ di-
co vobis in tenebris p̄dicare supra tecta.
Iste p̄terea sunt i euāgelis posite et a xp̄o
immediate tradite. **P**etrus fuit ap̄stol⁹.
Petr⁹ accepit auctoritatē ligandi et soluen-
di. **P**etrus edoct⁹ est in die penthecostes
a sp̄sc̄to de oī veritate necessaria ad salu-
tē. **T**ales s̄t de quocūq̄ successozū **P**etri
formate nō sic habent a xp̄o in scriptura
sacra. p̄supponūt enī semp ad min⁹ istant
q̄ talis rite succedat **P**etro p̄ electioez aut
aliter. et hoc est hūana traditioe solū cō-
gnitū. **N**isi forsan q̄s diceret q̄ vniuersalis ec-
clesie auctoritas a sp̄sc̄to specialr̄ inspira-
ta/determināit de q̄busdā q̄ **P**etro in pa-
patu successerūt/ vt clemēs siluester/ et gre-
gori⁹/ q̄uis in eis q̄ sunt facti nō sit neces-
se eccliam nō posse nō errare. **C**onsequē-
ter deducit quō maior fuit p̄mitiue ecclie
auctoritas quo ad p̄dicta/ q̄ nūc sit et q̄ nō
est in potestate pape aut cōcilij aut ecclie
immutare traditōnes datas ab euāgelis-
tis et a paulo/ sicut quidā delirāt. **N**ec ha-
bent quo ad hoc qd̄ est facere aliqd̄ eē pu-
re de fide parē auctoritatis firmitatē. **U**n-
quantū licet dubitare de iure alicui⁹ i pa-
patu v̄ ep̄atu/ tantūde licz suas institutō-
nes in dubiū reuocare. **H**ac materiā tra-
ctat **D**urādus. **E**t hic ap̄t̄ mod⁹ intelligē-
di illud aug. **E**uāgelio nō credere nisi me
auctoritas ecclie cōpulisset. **I**bidē enī ec-
clesiā sumit p̄ primitiua cōgregatōe fideli-
um eoz q̄ xp̄m viderūt audierūt sui testes
ertiterūt. **D**eclarem⁹ nūc postmodū qd̄
sit lex p̄tinens ad dinā et qd̄ imp̄tines. **E**t
dicam⁹ q̄ illa lex est p̄tines solū/ q̄ licet de-
duci nō possit a veritatib⁹ solis leg⁹ diuine

deducit tñ ex eisdē coassumptis aliq̄b⁹ ve-
ris p̄babilib⁹/ q̄ pier rōnabilr negari non
p̄nt. **Q**uia etiā fm regulā magistrālē **C**ō-
clusio semp inseqtur debilioz eē p̄tē alicui⁹
p̄missarum q̄ necessario coassumit ad sui
illatōem. **A**ut etiā si p̄sequētia sit in euidēs
nec p̄tē de fide/ p̄tēs est vt cōclusio illa s̄t
gnās talē legē nō dicat p̄tē lex diuina. ex q̄
vel vna p̄missaz vel p̄ntia deficiūt a recti-
tudine fidei vel euidētie. **S**ic enī verū est
q̄ p̄positio copulatiua ex vna cōtingente/
d̄: tota p̄tingēs/ et falsa vel impossibili to-
ta falsavel impossibilis iudicat. **I**gnorā-
tia autē istius distinctōis multos p̄lexoz
turbat inuoluit. **I**mp̄tines lex erit ad
legē pure diuinā que nō plus ex eadē de-
duci p̄t q̄s opposita/ vñ nulla est p̄positio
que ita pure sit fidei/ q̄n ipsa possit cōiun-
gi cum alijs imp̄tinetib⁹ ad fidē et ita totū
resultans erit imp̄tines fidei. vt ista p̄posi-
tio est pure fidei **E**uāgelij iohis est vez/
dicēdo tñ sic hoc euāgelij iohis scriptū a
roberto est vez/ erit ista p̄positio imp̄tines
ad fidē sicut est ista quā cōcludit/ robert⁹
scripsit hoc euāgelij. **I**n legib⁹ ergo nō
pure diuinis assigno q̄tuor grad⁹. **P**rimus
grad⁹ cōtinet leges q̄ licet late fuerit a deo
immediate vel ab auctoritatis immedias-
te ab eo. tamen hoc nō constat nisi per hi-
storias aut relationes. q̄ p̄tē nō sunt de
fide q̄uis ipse negari neq̄nt absq̄ scāda-
lo et p̄teruia maifesta. **E**xēplū de ista lege.
Electio sancti clemētis spectabat ad **P**e-
trū. **N**ō enī dubitat q̄n **P**etr⁹ ex quo ita fe-
cit habuerit sup hoc auctoritatē immedia-
tā a xp̄o. et q̄ ita fecerit licet rōnabilr nega-
ri nō p̄t. tamē negans ab heresi se defende-
ret. nec vt talis eēt puniend⁹/ sed bñ vt p̄-
teruus et scādalous et inciuis et q̄sq̄ se
purgasset aut exposuisset/ deberet de here-
si suspect⁹ vehemēter haberi et tractari.
Secōs grad⁹ hz leges q̄ nō late sunt im-
mediate a deo. tñ coassumptis aliq̄b⁹ que
rōnabilr et absq̄ scādalo negari nō p̄nt il-
le inferūtur a legib⁹ pure diuinis. **E**xēplū
de ista lege. **E**lectio summi p̄tificis spe-
ctat ad cardinales/ reb⁹ stantib⁹ in ecclesia
vt stāt/ et sede vacāte. **E**t ista enī lege pure
diuina q̄ electio summi p̄tificis sede vacā-
te debz celebrari. **C**oassumpta ista q̄ rōna-
bilr negari non p̄t. p̄ nūc/ q̄ ecclia cōmisit
hac p̄tē cardinalib⁹. seq̄tur lex p̄dicta. tñ
denegāte istā dicere sicut pus. **I**n t̄tio

ex eisdē coassumptis aliq̄bre
 lib; q̄ piet̄ rōnabilr negari non
 enā fm̄ regulā magistralē. Et
 insequitur debiliore p̄e alicui
 q̄ necessario coassumit ad sui
 tur etiā si p̄sequētia sit in euidēs
 e fide; n̄s est vt̄ cōclusio illa sit
 ege nō dicat p̄rie lex diuina. q̄
 illa; vel p̄na deficiūt a reuē
 ti vel euidētie. Sic enī verū est
 populatiua ex vna cōtingente
 gēs; / et fallā vel impossibili to
 p̄possibili iudicat. Ignorā;
 s distinctōis multos p̄cep̄s
 oluit. Imprimēs lex erit ad
 inā que nō plus ex eadē dei
 posita; vñ nulla est p̄positio
 fidei; q̄n ipsa possit cōm
 p̄rinētib; ad fidē; ita totū
 m̄p̄rinēs fidei. vt̄ ista p̄posi
 dei. Euāgelii ioh̄is est vey;
 doc enā gelii ioh̄is scriptū a
 / erit ista p̄positio igninens
 it̄ ista quā cōcludit; robert;
 an gelii. In legib; ergo n̄
 igno q̄tuor grad;. Primus
 leges q̄ licet late fuerit a deo
 ab autoritatis immediat
 in hoc nō constat nisi per bi
 rationes. q̄ p̄rie nō sunt de
 negari necant absq̄ scādā
 ista. Et plū de ista lege.
 lemētis spectabat ad p̄
 itat q̄n; p̄er; ex quo ita fe
 hoc autoritatis immedia
 fecerit licet rōnabilr nega
 gans ab heresi se defende
 et puniend; sed bñ vt̄ p̄
 sus; et incivilis; et q̄usq̄ se
 soluisset; deberet de here
 tēter haberi; et tractari.
 3; leges q̄ nō late sunt im
 coassumptis aliq̄b; que
 scādālo negari nō p̄riri
 ab; pure diuini. Et plū
 actio summi p̄rificis spo
 les; rēto stantib; in ecclesiā
 acate. Et ista enī lege pure
 summi p̄rificis sede vacā
 i. Coassumpta ista q̄ rōna
 p̄t p̄ nū; q̄ ecclia cōmū
 talib; sed vt̄ lex p̄dicta; n̄
 ceret sicut p̄us. In sta

gradu sunt leges q̄ ad sui deductiōem per
 leges dīnas req̄runt p̄positiōes dubias / q̄
 tñ plus incitāt; edificāt ad deuotiōem; et re
 ligiōē q̄s oppositē / aut quas tuti; est cō;
 cedere q̄s negare. Exēplā multaz quotidianā
 sunt in canonib; summoz pontificū; et
 decretalib;. Illi quippe canones aut eple
 decretales in iūtur legib; dīnis vt̄pote ta
 libus vniuersalib;. Qui vos audit me au
 dit. Obedite p̄positis vestris q̄ dicūt faci
 te; et similib;. Sed subsumendo p̄ minori
 p̄positiōe aut in conseq̄ntia coassumūtur
 sep̄ius p̄positiōes q̄ nō sunt de lege diuina /
 aut q̄ dubie sunt aut non p̄orsus certe q̄
 p̄ficiūt obseruātib;. tñ in multis tuti; est
 eas cōcedere nec p̄tinaciter ip̄ugnare. Exē
 plū de istis q̄dragesimalē ieiuniū obseruā
 dū est. exēcatōes timēde sunt; et siles. In
 hoc gradu reponunt; constitutiōes multe
 prelatoz; et canonisatiōes sanctor;. q̄m fa
 ciūt ad pietatē fidei coalescendā; nec eidez
 sunt aduerse. Postrem; grad; cōtinet le
 ges q̄ ex legib; dīnis nō plus deduci p̄nt.
 aut min; q̄s oppositē. Exēplū istius; tallie
 magne; et tributa; p̄cedēde sunt huic p̄ci
 pi; et similes. Et silem distinctiōem de
 lege pure naturali et de lege p̄tinentē solū
 ad naturālē. aut imprinēte; concipe p̄t q̄li
 bet vel mediocriter instruit. Brās deo
 qui fundamēta solidaz decētia dedit nos
 tacere; ad id edificandū; vtilius q̄d sup̄est.
 qui p̄terea de tenebraz; quodā; inuolucro
 lucē; hāz; descriptionū; et distinctiōnū; fecit
 splēdescere ad intueđū; limpidi; securura.

Incipit. III. lectio

Pergere festinabam; ad r̄ndenduz;
 quesito p̄cipali p̄ vnicā; conclusi
 onē; post has terminoz; elucidat
 iōes. Sz; reclamauit; vestigia; et reuēsit af
 finis valde materia ei quā; tractauim;. Et
 quippe insequitur; figam; sic pedē; post pe
 dē;. Hec materia est; q̄d sit ius; et q̄tuplex ē;
 et q̄d diuinū; vel euāgelicū; vel naturālē; vel
 hūanū;. Sile de policia. Querētes itaq̄s
 q̄d plati p̄nt; et p̄cipes. conseq̄ns est ista
 nō; nescire. Expediem; autē; sub cōpen
 dio; et dicem;. Ius est facultas seu p̄tās
 p̄pinq̄a; cōueniēs; alicui; scđm; dictamē; re
 cte rōis. Ita; q̄ tota; et finalis resolutiō; ma
 terie; nostre; ad dictamē; recte rōis; terminat.
 Recta; rō; et dictamē; suū; est; p̄rio; et originali
 ter; et essentialr; in deo. et an; sit; idē; oino; q̄d

volūtas; ei; remitto; ad difficultatē; de for;
 malitatib;. et ad; braguardinū; in summa
 constat; q̄; in; p̄taz; moralib; recta; rō; nō
 est; p̄rio; volūtatē. vt̄; nō; ideo; de; vult; dare
 leges; suas; creature; rōnali; q̄; pus; recta; rō
 sua; iudicet; hoc; eē; sciendū;. sz; ecōtra; potius
 Aides; igit; positio; esse; mag; carbolica; et
 expedita; si; dicam; neutri; p̄ri; eē; altero; in
 deo. sicut; i; sili; nō; ideo; q̄; sic; est; in; re; extra
 q̄; fortes; ambulabit; de; sic; iudicat. nec; p̄
 p̄rie; ecōtra; sed; correlatiua; sunt; et; cōcomi
 tātur; quodā; mō; sese; inferētia; ita; in; p̄posi
 to; et; multis; silib;. Recta; rō; conseq̄nter; et; p
 ticipatiue; solū; cōuenit; rōnalib; creatur;. **P**
 onit; in; descriptiōe; facultas; seu; p̄tās. q̄;
 niā; conueniūt; fm̄; dictamē; recte; rōis; aliq̄
 bus. q̄; nō; dicunt; iura; eoz;. vt̄; pena; dāna;
 torū; vt̄; punitōes; viatoz;. Non; enī; dicim;
 aliq̄e; ius; habere; ad; ei; nocumētū;. tñ; nō
 est; penit; alienū; a; scriptura; sacra. q̄; ea; di
 cant; iura; q̄; diuina; p̄uidētia; sapiēter; or
 dinat. sicut; p̄rio; regū; dicit. q̄; hoc; erit; ius
 regis. Et; demones; dicim; habere; ius
 ad; punitōes; dānatoz;. **P**onit; p̄pinq̄a;
 q̄m; mlta; p̄nt; alicui; p̄petere; scđz; dictamē
 recte; rōis. que; scđz; idē; dictamē; ei; de; facto
 nequa; q̄; cōueniūt; vt̄; ex̄ns; actualr; in; pec
 cato; mortali; habz; facultatē; seu; p̄tātē; me
 rendiuitā; eternā. nō; tñ; p̄pinq̄a; vlt; vt̄; dici
 solet; nō; scđm; p̄ntē; iusticiā;. **A**ides; autē;
 hoc; nomē; facultas; dictū; a; fas; cōgruenti;
 esse; hoc; noiē; p̄tās; vt̄; hic; loco; generis; sta
 tuat. et; hęc; p̄tās; seu; facultas; aliter; titulus
 iuris; vocaret;. **D**einde; sicut; dicta; rō; p̄ri
 cipatiue; in; creaturis; rōnalib; diuidi; solz;
 a; doctorib; in; portione; sup̄iore; et; inferio
 re; sic; sunt; ei; dictamē; mlta; p̄cilia. quedā;
 sunt; circa; vniuersalia; p̄cilia; que; app̄hē
 sis; cognitiōis; termis; mox; nō; cognosci; n̄
 p̄nt; nec; p̄t; eis; rō; dissentire. Et; iā; vbi; scđz;
 op̄inōne; p̄babilē; aliq̄z; possz; ad; temp;
 suū; assensum; suspēdere. Alta; sunt; dicta
 mina; circa; cōclusiōes; ex; eisdē; p̄ncipijs;
 deducibiles. Ex; p̄rio; officio; noiāt; ip̄a; rō
 syndere; q̄; semp; virgo; hoc; est; inuolāta; p
 seuerat;. **R**ursus; ip̄a; rō; p̄t; iuari; lumine
 sup̄iori; et; sup̄naturali; irradiatiōe; ad; aliq̄
 p̄actice; cognoscenda; supra; cōmūne; cur
 sum; creaturis; rōnalib;. vt̄; puta; hoib; p̄sti
 tutū; vel; modo; non; vsitato; naturāl;. hoc
 modo; noiari; p̄t; ip̄a; rō; dīna; dū; diuine; re
 uelatiōi; p̄ncipalr; innita; cognoscit;. **D**i
 cam; igit; q̄; omē; ens; positū; q̄ntum; hz; de

De vita spirituali anime

entitate et ex consequenti de bonitate/ tantum de habet de iure sic generaliter diffinito. In hunc modum celum ius habet ad influendum sol ad illuminandum. ignis ad calefaciendum. irundo ad nidificandum. imo et quilibet creatura in omni eo quod bene agere naturali per facultate. **Q**ui ratio perspicua est. quoniam omnia talia perveniunt eis secundum dictam recte rationis divine. Alioquin nunquam persisteret. Sic homo etiam peccator ius habet ad multa sicut et alie creature naturam suis derelicta. At vero ius tale quis ita sepius a metaphisicis capiat et ad euitandum equocatum illud sic apire conueniat. **C**ontractio tamen est eius acceptio apud politifantes ut ius dicat solum de illis que competunt creaturis rationalibus et virtutis ratione. **P**roterea ratio quolibet sicut est munus diuinum descendens a patre lumine. ita per dicitur diuina. **P**ropterea non absurde concedi possit nihil alicui competere nisi iure diuino. que admodum nulla est facultas aut potestas perpinqua conueniens alicui absque dictamine recto diuine rationis. **N**ihilominus iterum sumitur ius diuinum limitatum ad ea que vel ex reuelatione vel modo reuelandi per miraculum supra communem nature cursum immediate per deum recta creata cognoscitur. **N**otetur id quod diximus ex reuelatione vel modo reuelandi. quoniam nulla est veritas ita naturaliter cognita. quin in superiori lumine superius diuinitus possit agnosci. **H**oc liquide constat in decem preceptis iuris diuini. que similia sunt naturalis iuris principia/ put in superioribus iam habitum. etc. **N**unc superius ostendere qualem ex iure sic descripto multiplices saltem secundum rationem originis policie/ et multiplices iurisdictiones et diuersas denominationes. regna vel impia/ quorum nomina et si frequenter ius habeat etiam preterea satis concipiantur a multis quilibet in hoc vel in illo sit policia. iurisdictione vel denominatio. verum tamen hec generali descriptione non ita cognoscuntur. sed solis exemplis queruntur fieri perspicua. docet hoc initium decretorum. **Q**uamobrem studium in re quam tractamus/ ipsam de nodis verborum resolvere. atque de tenebris nubilosarum varietatum. latentem elucidare veritatem. non quidem alia dicitur quam alij. que forte aliter nec mediocriter hoc potest. put nec statim facile est datis hoc modo principijs generalibus descriptiones elicere/ atque ordine cathenato connectere propositiones subsequentes. quoniam multas et propria facie vix conceptibiles conclusiones. quando possit aliter geometer vel

arithmeticus in luce perdere/ et ad eis assentiendum commouere. **E**st itaque policia que dam diuina. quedam naturalis. quedam humana. **E**t sicut iurisdictionum/ alia diuina/ alia naturalis. alia humana. **S**ic de dominijs. **A**liud est dominium naturale aliud humanum. **P**olicia diuina vel visitatio loquedo ecclesiastica proprie dicta/ est coortas vinens sub iure pure diuino vel secundum id regulata. **S**ub hac descriptione generalitate comprehendere policia beatorum. **I**psi enim iure diuino cuius supra lex est caritas regulantur. **S**ic appellatur noua hierusalem ciuitas sancta regni eterni/ imo sic forte diceretur beatissima trinitas esse policia. **A**st apud politicos restringitur ius ad ius practicum obligatorium seu coercituum/ qualiter negare videtur apostolus in isto esse legem positam. **A**mplius vero etiam in denatorum horrenda confusione. regnet ius diuine seueritatis etiam sub hoc respectu diceretur illic esse policia sub iure diuino. quia tamen damnatum non habet facultatem regulatam ad illas penas inflictas/ nec per eas se regulant. ipsi omnino negantur habere diuinam policiam. habent potius diuisionem sempiternam. **P**orro non minus diceretur policiam quandam esse naturalem inter animalia aut res quilibet. si ius generaliter esset acceptum. **V**el etiam inter tyrannos quos regnare permittit deus propter peccata populi et in interitum sui. **S**ed loquamur deinceps de policijs creaturarum rationalium. **P**olicia ecclesiastica est coortas secundum leges pure diuinas obligantes vel fulentes aut mouentes principaliter regulata. **D**icitur principaliter quoniam etiam quedam sint decreta et statuta spiritualia statum regulantia/ illa vel in initium immediate legibus pure diuinis. vel minus principaliter intendunt. **S**ub hac policia iuris debet esse viator quilibet. et de facto sub ea sunt omnes christiani tam laici quam clerici. **N**ihilominus et equocatum non fallamur memoria est distinctio de eis que spiritualia proprie dicuntur et que solum attributiue. quemadmodum sunt beneficiorum ecclesiasticorum redditus et similia certe carnalia ac temporalia. nisi que spiritualibus subseruiunt eisque dicata sunt. **D**ec autem ad inuentio. annexa spiritualitatis.urbationes plures que scribi poterunt traduntur in ecclesiastica. **P**olicia naturalis est coortas secundum leges pure naturales principaliter regulata. **P**olicia humana est coortas secundum leges pure ciuiles vel humanas principaliter regu-

anime

lata. Dixi vtrobiq; principaliter eadē de causa qua prius. Non autē iudicamus hic difficultatē esse an aliq; sit policia solū naturalis interviatores. aut solū diuina/ aut aliqua dūtarat hūana/ sic q; vna neq; q̄ alterius p̄cipatōem assumat/ satis est nobis distinguisse ratōes. z vt a p̄dñantib; in policia legib; denotatio capiat. **Cō-**formiter ad hec habz viā vnusquisq; expe ditam a veprib; ambiguitatū. p̄gere vteri us ad describendū iurisdictionē vtrasq;. Nam cū iurisdicō nō alind sua inter/ pretatōe significet/ q̄ iurisdictionē hoc est potestātē iuris. vnusquisq; tantundē ha/ bebūt z taliter de iurisdictionē ad aliquid. q̄tum habet quāsi de iure ad illō/ si non cōtraxerimus more loquendī politicorū/ iurisdictionē ad p̄tātē nō qualēlibet s; co/ erciuā/ que scilz in alterz vel tanq; in alterz pōt exerceri. etiā inuicē. Hoc itaq; facien/ res secernem; p̄tātē ordinis a potestate iurisdictionis. Habeat licet simplex sacer/ dos potestātē ex iure diuino ad ea q̄ sunt sacramēta z alia plurima/ que potestas est vtriq; potestas seu iurisdicō magna. nul/ lus tamē ei ad talia iurisdictionē dicit eē vsus alioq; absq; iurisdictionē eēt nemo zc. **Erit** igit iurisdicō eccliaistica. p̄tās coer/ cina scō; ius diuinū politicū. **Iurisdicō** naturalis scōm naturale. **Et** iurisdicō humana illa erit q̄ humano iure collata ē. **P**ostremo par erit dominio; distin/ ctio. euāgelici naturalis humani vel ciuil/. **D**ominū euāgelicū est potestas pro pinqua assumēdi res alias vel vt alias in sui facultatē vel vsū scōm regulas iuris diuini proprie dicti. **D**ominū natura/ le est potestas p̄pinqua assumēdi res alias vel vt alias in sui facultatē vel vsū scōm regulas iuris naturalis. **D**ominū huma/ nū est potestas p̄pinq; assumēdi res ali/ as aut tanq; alias i sui facultatē aut vsū scōm regulas politicas z ciuiles iuris hu/ mani. **C**onsequēter videre facile est qm z q̄liter iura istar iurisdictionē in eadē p̄so/ na occurrūt q̄q; diuersis respectib;. **E**t his etiā patet dissolutio illi; difficultat; q̄ multos turbat/ an iniust; possit iuste do/ minari/ et an ex quocūq; peccato mortali perdatur cōtinuo dominū. Similr quō apō religiosos/ z quō nō/ manet domini/ um supra res cōmunes. **N**ihilominus quia nōnulli materiā hanc tractātes/ no/ minati dñs **Armacan;** accipe vident; do/

minū diuinū vel euāgelicū z etiam natu/ rale constrictius q̄ supra scripsim;. **N**os ad intellectū sue positōis z elucidatō; da/ riorē p̄missor; notem; q; sicut nō est po/ testas nisi a deo/ dicēte apostolo **S**ic po/ testas quelibet dicitur donū dei. deus ve/ ro in donis suis donare se dicit creaturis. **I**ta loq̄tur apōstol; q; spūssctis datur vni cuiq; diuidēs singulis prout vult. **H**ec at liberalis z dignatiua donatio dei/ quo pa/ cto cōcipi p̄t/ absq; iure et dominij alicu/ ius collatōne apud creaturā cui donatur quoniā recta ratio dicit vt illud sit debi/ tum z suū creature. quod deus eidē cōfer/ re voluerit. **D**is p̄suppositis aduertā/ mus deinceps deum se donare creaturis multipliciter/ nominati quadrupliciter/ scilz pro statu nature institute. destitute. restitute. et gloriolate. **P**rimo modo dat se in donis nature integre/ in eis p̄te/ rea que naturā illā vt talis est cōsequunt;. quē ad modū est originalis iusticie donuz in homine. scōm opinionē bene pbabilē. **N**on enim videt bene possibile q; natura humana integra sit a iusticia originali q̄ dicit integritas z obediētia anime viriuz inferiorū ad superiores destituta. **E**t ita tū/ tul; dominij naturalis fundamentū habz in hac originali iusticia. siue illa dicat do/ nū aliquod gratuitū sup additū nature. si ne sit natura ipsa cōnotādo rectitudinē q̄ dicta est. **E**rit igit naturale dominū do/ nū dei quo creatura ius habet imediate a deo assumere res alias inferiores i sui vsuz et cōseruatōem. plurib; cōpetens ex equo et inabdicabile seruata originali iusticia/ seu integritate naturali. **H**oc modo habu/ it adā dominū sup volucres celi et pisces maris/ z ad comedendum de omni ligno quod erat in paradiso secluso ligno scien/ tie boni z mali. hinc appellata est p̄tās he/ reditas sua. **E**t quib; mor inferi q; do/ minū originale nō erat necessario in cari/ tate fundatū. **A**d hoc dominū spectare p̄t dominū libertatis. q̄ est facultas q̄daz libere resultans ex dono dei liberaliter se donāte ad agendū vel nō agendū cū ania/ rōnali in p̄ductiōe suo; actū elicitōz v/ eorum suspēsiōe ad finē beatissime frui/ tionis obtinendū. **E**t hoc dominū tāto liberi; est et latius/ quanto min; p̄t in ma/ lum. z quāto p̄ bonos habit; est ad bonū vel bono stabilitum. **S**ecūdo mō dici/ mus deū donare se creature rationali pro

y

z

De vita spirituali anime

statu nature corrupte in donis quibusdam seu naturalibus seu gratuitis. non tamen gratum faciētibz / et in eis que inde sequuntur. Cum enim natura nunquam sit ita destituta / quin ea permanere de se det eidez plus aut minus. Nullus erat ita peccator quin habeat aliquod dominium quod dici poterat naturale vel gratuitum gratis datum. habet saltem dominium libertatis in actu vel habitu. **D**arii vero gratiarum diuerse sunt species sicut diuersimode deitas sese committit. et immutabilez se reddit / nunc secundum potentiam / nunc secundum gloriam / nunc secundum sapientiam / nunc secundum opulentiam et ita prius erit dicere / quod in dono tali quolibet tamquam in titulo fundari poterit dominium absque hoc quod sic dominus habeat caritatem. **N**ec potest illud dominium nisi perdendo suum in quo fundatum est donum. **E**xempli gratia presupposito peccator et violentus inde sequentibus / necesse fuit alios alius preferri / ut homines quiete uiuerent. et suum unicuique ius tribueret. quod fieri non potuit si non arceret improbitas malignorum. **D**onauit igitur deus aliquam partem hanc super alios regituras atque coarturas seu per se immediate / seu per medium aliorum. sub aliquo signo cognoscibili quod est electio. aut quod est hereditaria successio. aut quod est voluntaria ad eum subiectio / aut quale est quicquid prudentia magna. potentiaque civilis super alios idiotas. aut quod est habitudo paternitatis ad filium / et uiri ad uxorem. sapientis ad stultum et similia. **P**ropterea manifestum est quod absque caritate per tale dominium retineri. quoniam non in ea / sed in alio dono fundatum est suus titulus / nec potestur homini dominium nisi perditio dono seu titulo quod ipse sustentabat fundabatque. **E**rit igitur dominium tale gratis datum / ius seu facultas in alterum consequens seu resultans ex dono aliquo naturali vel gratuito gratis dato. **I**sto modo sunt apud infideles et peccatores iustissima dominia dominorum ad seruos / patrum ad filios. uirorum ad uxores. et omnium generaliter ad suas hereditates et civiles possessiones secundum leges humanitas institutas. **U**nde civile dominium seu politicum quod de illo uisitatior est sermo / sic describitur / quod est dominium occasione peccati introductum / non competens pluribus ex equo. retinibile et abdicabile seruata vel non seruata caritate. **A**bdicatur autem vendendo. donando. negligendo. permutando. **D**einde tertio modo datur se deus in dono caritatis seu gratie gra-

tum faciētis / que propria et uera dicitur donatio. quoniam fit per eam adoptio filialis / ius prebens hereditarium ad omnia bona dei possidenda quemadmodum dicit apostolus pluries. **O**mnia nostra esse. omnia nobis data esse abunde ad fruendum quod preterea sumus quasi nihil habentes et omnia possidentes. et si proprio filio suo inquit non peccat sed pro nobis omnibus tradidit illum. quod non etiam nobis omnia cum ipso donauit. et rursus si filius et heredes / heredes quidem dei coheredes aut christi. **D**escribitur autem istud dominium quod appellatur a multis euangelicum / quod est dominium immediate a deo institutum / communiens secum ex eoque quolibet dominos / et in abdicabile seruata caritate. **T**ransfert uero multotiens sacra scriptura sub tropis metaphoris dominium civile cum suis attributis ad hoc dominium caritatis / dum noiat illi credentibus esse / et emptiones / et donaciones / et commutationes spirituales cum deo / quasi uidelicet numisma legitimum sit caritas duas precium actibus / per quos ex dignissima seu dignatissima commutatione dei / mercamur cum eodem de regno celorum / cum fenore multo. **E**t quicquid omnia que dantur eidem sint de suo et suscepimus ea de manu sua. et ita dare proprie nequam quod pro quo. **N**ihilominus ipse totus desiderabilis acceptat bona nostra ex valore homini numismatis tanquam nostra essent appropriate / et non sua. **R**edit quod absque ulla commutatione civili / sed emptione gratuita uinum commutationis. lac deuotionis. immor seipsum / et regnum celorum. ita ut ibi sit longe secundior commutatio quam in civilibus. quoniam illud quod uenditur fit apostolice et multipliciter de possessione uenditis quam si retineret. imo quanto plus commutatio datur / tanto perfectior et cumulatior possidet. **H**oc dominium tamen est latitudinis et imensitatis. ut prospera omnia et aduersa sint in eius ditione. quoniam diligentibus deus omnia cooperantur in bonum. **T**amen insuper stabilitatis ut tolli nequeat ab inuito. **T**amen deinde puritatis ut nihil criminaliter comminatum stet cuius eo quod lex eius / lex immaculata est / uertens aias. **P**er des autem homini dominium / fit perditio et releser ma iestatis. et infamias coram deo et angelis eius / et in tota curia beatorum. quicquid non ita secundum leges civiles ut iudicet necesse est. **P**ostremo sunt alie donaciones dei non ita ad prius propositum et per statu nature glorificare et confirmare. secundum diuersos excellendi modos. ut de se dedit humanitati christi per uisionem prostaticam et plenitudinem omnis gratie tanquam capiti in membris influenti

quicquid habuit vite spiritualis. et tanquam imperatori omnia iudicari et regeri. Dedit insuper virgini beatam auctoritatem matris ut dicitur habere ius maternale in deum per concitorem idiomatum quasi deus sit subditus ei sicut filius matri. Nec dubium est quin multe conditiones preclare et potestative consequantur ad has donaciones mirabiles supra ceteras creaturas quod omnes nequaquam cognoscimus etiam longe ultra ceteros beatos. quorum tamen in corpore glorificato et anima admirabiles dotes erunt et stupende preces ut quod agilitati corporum nihil resistit. nihil obstabit quod eorum visum latebit. quod erunt quasi specula et libri lucidissimarum inscriptionum libere sese prestantes. et similia. **A**dvertitis existimo quomodo modus iste elucidandi naturam atque distinctionem dominiorum. reducit se tandem ad divinam voluntatem liberalissimam dignationem donantem se vario modo creaturis. **A**lter vero modus ad dictam practicam rectorem divine sese resolvebat. sed in eadem presus cadit sententiam. **H**uc ex precedentibus aliquid concludamus. **E**t primo quod definitio ista iusticie. Iusticia est perpetua et constantis voluntas ius suum unicuique tribuens. competere principalem iusticie divine in ordine ad suas creaturas. de nempe solus est qui voluntate perpetua et constanti dat unicuique quod suum est. suum inquam non ex debito rigoris sed ex liberalissima et dignatissima condescensione aut donacione creatoris. **R**ursus quod omnia propter se ipsum operatus est dominus. ipse omnium habet solus plenarium dominium et essentialium. **D**um ergo querit radix divini dominij suusque titulus faciliter invenietur in dictamine rectissimo sue rationis et beneplacito voluntatis. sed et fontale principium cuiuslibet dominij apud patrem reperit. quandoque filio et spiritu sancto collatum sit idem penitus cum patre et a patre per emanationes internales tam ex dictamine recte rationis sue quam ex beneplacito sue voluntatis. **P**orro si nomen iusticie transferre placeat ad iusticias participatas in creaturis essent iuxta varietatem creaturarum et donorum diverse descriptiones iusticie. considerando quod iusticia sit quodammodo actus a iure habitu vel tantum habitu pueniens. **A**ut forte convenientius est transferre quod iusticia sit habitus vel tantum habitus conformis divine iusticie eiusdemque imitatio per participacionem et in actus sui vel usus vel effectus talis iusticie. **I**sto modo dicerem aliam esse iusticiam ori-

ginalem. **A**lia gratuita non gratificantem quod in membra plura secerunt maxime in civile iusticia et politica tam canonicam quam legalem. **A**ltera deinde est iusticia gratie gratum facientis. **A**ltera postremo glorie beatificationis. **I**taque iusticiarum quippe quolibet est habitus vel quasi habitus quo redditur huic vel illi quod suum est. putat exigit talis iusticia proterendo etiam nomen iusticie ad naturam ipsam ut a deo iuxta liberalitatem donatam. **C**eterum dimissa inter praetractionem de iusticia et dominio et iure per statum nature integre. sicut per statum nature glificatam loquamur aliquid de statu nature lapsa et de statu nature per caritatem reparata hic in via ostendentes quantum intersit inter sua dominia et presertim inter illa que visitantur inter doctores ventilant. **E**t iam descripsimus dominium civile seu politicum. **S**imiliter dominium caritatis quod antonomatice evangelicum quidam appellat. **E**x quoque descriptionibus tres differentias eliciamus inter dominium civile et evangelicum hoc modo sumptum. **N**am quoniam aliter non nunquam accipit ut patuit prius cum ipsum describeret esse partes proprias qua assumendi res alias in sui facultate vel usum secundum regulas et leges iuris proprie divini. **H**oc enim modo puenit plurimum cum civili. nec est in solo caritatis titulo stabilitum ut dicitur. **I**taque dominium civile institutum est occasione peccati originalis et aliorum inde consequentium quibus non extantibus dominium tale defuisset. **D**ominium vero caritatis non presupponit peccatum sed est immediate a deo derivatum sicut ipsa caritas. **C**ivile autem magis humana adinventionem et utilitatis publice respectu statutum est. **N**imirum propterea si radicem infectam habes illi sapore contaminabit. et si vix exerceat tenet absque contaminacione per aliquod delictorum. **R**adix vero dominij evangelici est caritas. que patiens est benigna est etc. **S**ecundam differentiam invenimus quoniam dominium caritatis quod non querit que sua sunt per ex equo competere quolibet dominus propter sui spiritualitatem absque sui diminutione. quemadmodum de suo dominium concitat angelis et hominibus nec inde minoratur. **S**ed dominium civile tamen propter sui materialitatem ut sic dicam. tamen propter appropriacionem quodammodo auarum querit que sua sunt. neque ex eorum pluribus convenire. nam quis eueniret quod habeant dominium civile rex et vasallus vel burgensis super eandem hereditatem. hoc tamen

is / que ppria et veradicit donat
p cam adoptio filialis ius pro
dicant ad omnia bona dei possi
eadmodum dicit aplos plures
stra esse omnia nobis data esse
fructu quod preterea sum quod nihil
omnia possidetes. nisi pprio filio
quod peperit sed pro nobis omnibus
quod non enim nobis omnia ci
uit. rursus si filij et heredes be
dei coheredes sunt christi. **D**e
istud dominium quod appellatur a
angelici quod est dominium immer
nistratum copianens scilicet ex equo
minos et inabdicabile serva
transfert vero multotiens sa
sub tropis metaphorice do
u suis arinens ad hoc do
s du noiar illi cyendinos
et donaciones et comutatio
deo quasi videtur numisma
ritas deus precibus nos
ignissima seu dignissima
ei mercamur cum eodem de re
tenore multo. **E**t quod omnia que
de suo suscipimus ea de ma
reppie nequam quod pro quo
re tot desiderabil acceptat
valore huiusmodi numismatis
ppropate et si sua **R**edit
tutacione civili / s; emptione
puicionis. lac devotiois. im
nu celoz. ita ut ibi sit lo
ratio que in civilibus quoniam il
plurimam multiplici de poss
si retinere. imo quanto
et tanto preterea et cum
oc dominium tate est lati
s. ut prospera omnia et aduer
quoniam diligentibus deus omnia
tate insup stabilitatis
vito. **T**ate deinde purita
et coinquinatum sit cum
ata est / puerres aias. **P**er
s; fit pditor et re se ma
et a deo et angelis et i no
s; non ita sicut leges civiles
est. **P**ostremo sunt alie
ita ad prius ppositum et p
ificare et confirmare. s; m di
odos. ut de se dedit bu
ne ypothetica et plenitu
s; capiti in membra istuati

De vita spirituali anime

nō est ex equo / neq; eodē iure. neq; simili plenitudine ciuili prātis. **P**ostremo distinctōem tertiā habent. q; ciuile est retinibile vel abdicabile seruata caritate. nō sic euāgelicū. vñ q; ciuile politicis legib; innitit et institutōib; vt q; q̄libet rem suā possit alienare v; v̄dere vel p̄mutare eam insuper defendere iudicialr; atq; repetere aut modis alijs p̄suare. Et talia agere magna sepe h; sollicitudinē annexā. propterea dñi ius hoc sollicitū est anxii et penale. et p̄t abdicari a se. p̄t nihilomin; iuste retineri et exerceri etiā extra caritate; fm̄ mox dicēda. **C**aritatis vero dominiū q̄s abdicare aut vell; aut iuste poss; qm̄ illd; nihil aliud est q̄s filialis adoptio dei / vel aliqd; consequēs ad illā. Idcirco iure neq; abdicari sicut nec caritas repudiari iuste possit. **A**tuero qm̄ altercantē multi an ciuile et generalr; om̄e dominiū p̄supponat p̄fundamēto caritatē. Notandū est cōfōrmiter ad p̄missa / q; sicut liberalitas diuina se cōicans nō cōicat se fm̄ oēm plenitudinē suam. sed dat singulis prout vult. Ita dum subtrahit se a sua creatura iusto iudicio. quia peccauit ei. nō subtrahit se penitus quin aliq; donoz; suoz; misericordi et dignatissima liberalitate refuet eidē creature. alioquin flueret in nihilū. Quāobrē absq; villo dubietatis scrupulo / dicem; q; dominiū ciuile et politicū. nō p̄supponit vt insint iuste alicui p̄ titulū caritatis. vñ q̄uis creatura rōnalis nō sit simplr; iusta sine caritate. est tamē in casib; iustus dñs ciuili aut politic;. et hoc rōnabiliter a sua prema iusticia statutū est. ne dñia ciuilia apud hoīes semp; incerta et dubia mutabiliz; fluitatōe vacillarēt / nec aliqd; haberēt vtilitatis roboris vel momētī. Nunqd; dauid p̄didit ius in regno q; adulterij crimine pollut; est? Nunqd; ap̄ infideles q̄s totiens scriptura reges noiat null; oīno iuste politizat? Absit. qd; mirū si nō q̄libet crimē tollit ins dominādī ciuilitē. qm̄ p̄ ipm̄ ius nō tollit corp; xp̄i cōsecrādī. et cetera exercendi dignissima sacramētorum misteria. q; si quis contēderit ista nō fieri proz; iuste extra caritatē / videat ne qd; nois eum fallat. de hoc qd; est aliqd; iuste fieri. Et breuiter ista eadē est penit; diffcultas et siltrenodāda. qualis ē illa an absq; caritate p̄t aliq; bñ moraliter operari nam; iuste dñari ciuilitē morale est.

Addamus p̄terea q; sicut ciuilia dominiā ratōne peccari. et p̄ extrinseca vtilitate reip; publice solū inducta sunt. et nō conferuntur regulariter absq; signis exteriorib;. sic nō p̄ditur eoz; ius regularit; absq; peccat; manifestis. nec ex quibuscūq; s; ex illis q; stare nequeūt cū debito vsu talis dominiū in republica. et dum p̄ sententiā diffinitiuam talia esse mōstrata sunt et dānata. **E**xēpli gratia. **V**asallus aliq; habet ex dono domini. **H**ereditatē ad fidelitatē sibi p̄standā. **V**asallus iste nō pro quocūq; delicto p̄det hereditatē. imo p̄ nullo interiori s; nec p̄ exteriori. nisi s̄rief fidelitati debite dño et adhuc añ sniaz diffinitiuā n̄ erit ab hereditate spoliat;. quāuis prius ita spoliari meruisset. aliud quippe est demereri iure spoliatōez; hereditatis. aliud de facto spoliatōis et p̄ditōis pena plecti. **E**x hinc perp̄ditur q; nulla heresis occulta. nulla symonia mentalis. nullū deniq; crimē occultū tollit ciuile dominiū. siue illud sit canonicū. et spūale. siue legale. et tēpale. **N**eq; cōsequēs est si tales cōmittūt in supremū dominiū deū crimē lese maiestatis. et eidē p̄ditores existūt. q; oīnia perdāt cōtinuo que ab ipso susceperūt / prout supra deductū est. alioquin peccator mox annihilatione puniret. **D**omōi autē ignorātia fallit multos et noiatim quosdā ex doctorib; anglicanis. et lōge deteri; q̄sdā ex hereticis q; omnē a prelati si nō sint in caritate tollēdam esse dicunt obedientiā / tanq; ius omne superioritatis amiserint. **E**rrant p̄terea circa dominiū summī pontificis illi qui pro quolibet delicto occulto: aut etiā pro publico non cōtrario directe vsui sue potestatis / ab eiusdem obedientia tanq; a nō papa discederent. **C**ur at addim; tanq; a nō papa. infra docebimus. **E**x his perspicua est tertia differentia dominiū caritatis a dominio ciuili / quoniā deus se solo immediate dat titulum charitatis ad omnia propinquo iure assumēda in sui facultatem / fruendo / vel vtendo licite et meritoze. quo titulo stāte illud inabdicabile est dominiū. quo sublato repente tollitur vt verum sit quod **Jacob** ap̄ostolus ait. **Q**ui in vno peccauerit fact; est omnium reus. **C**ur autē dictum sit propinquo iure alias docuimus / quoniā peccator ius tale sed remotum habet ante obstinationem. dū faciendo qd; in se est ad illud

preparare ius se habet. **S**ed in civilibus dominijis sicut alij tituli sunt ea fundantes ita remanent manentibus titulis suis in integritate sua / quibus per leges civiles secundum quas illa dominia regulantur et robur assumunt / cassantur / quemadmodum rex francie regnum huiusmodi titulo successione hereditarie ex primo consensu civium suorum. **S**unt autem quedam publica crimina propter que leges civiles iudicarent huiusmodi successione titulum annullandum fore et opposito civium dissensu. **I**n alijs titulis est communis electio. leges vero certe sunt que electionem hanc vel nullam ipso facto vel annullandam et cassandam esse dicerent. vel ab ea recedendum decernerent. quemadmodum expressa decreta sunt de electione summi pontificis / quod heresis tunc aut postmodum potest ad invalidationem electionis / aut electi destitutionem operari. sicut dicit expressis **Bernardus** in quadam epistola de scismate petri leonis. quod electio viciosa debet prius examinari ratione. et cassari iudicio. **Q**uod qualiter quomodo verum sit. istud ex iuribus expressis declaratione cognoscitur / quomodo si passim voluntate cuiuslibet liceret discedere a suo superiore absque sententia iudicij ratione huiusmodi vel illius delicti quod eidem quod ipse iponit / quis non videat omnia dominia protinus fore misera confusione turbata. **R**ursus ex adverso si superiores per sua libidinem possent inferiores deicere / conculcare / affligere / et perdere / et quod eorum violentie se opponere neque facto neque verbo liceret / male irerent res publice propter utilitatem patris omnium statuta est. male preterea essent quibusdam personis singularibus ubi superiores sui via facti / spreto omni iuris ordine eis vim inferret. si vim illam per vim repellere nefas foret. quod vti que fas foret immutabili iure naturali si modestia in repellendo vim vi conferret. **S**ervat autem quomodo resistit quantum requiritur et sufficit / secundum qualiter in iurie declinandam / et intentionem precipua se servandi. **Q**uia in re statim apparet multos casus esse possibiles in quibus aliquis gerens se per papam / et per tali habitus ab ecclesia / poterit a subdito licite occidi / vel incarcerari vel per modum quendam appellacionis ab eo vel subtractiois a potestate sue obedientie declinari. nisi forte quis ostenderet constitutionem aliquam reuelatam ob stare. quod humanum ius hoc naturale tollere non potuit. fundat enim in titulo naturalis existentie coicite a deo ipsi creature rationali. ad quem titulum consequitur ius defendendi se et noxia repellendi. hoc est vim vi

repellendi. modo prius exposito. vel in titulo caritatis ad quem consequitur ius refugiendi omne peccatum mortale. ut castitatem suam conservandi. **D**ocvero ius non extenditur ad innoxios sic quod ex eorum morte possim vitam meam progare. nec ad iudices quod via iuris me commendarer etiam innocenter. **S**ed neque tenet ubi via iuris absque tali via facti aperta est. **A**ut ubi libido regnat alium imperandi magis se defendendi. **N**unc aptior via est ad investigandum qualis sit habitudo dominorum civilium ad subditos et e converso in omni policia tam ecclesiastica quam seculari. **E**st enim apud quamlibet policiam suum ius naturale. **E**st preterea suum ius divinum seu in caritate / seu in alijs gratuitis donis fundatum. quod iura et dominia inde consequentia nulla preter humana constitutionem destituit. ut quod policia tenet ad sui conservationem et ne sue deperditioni vim congruis obnitatur / quod nihil agat contra leges eternas mortaliter delinquendo. et committens. ex quibus palam inferret de policia quamlibet sicut de persona singulari modo dicitur batur. quod contra superiores suum quemlibet impotentem eam via facti / ius huiusmodi vim repellere. **E**xempli gratia. papa de quo minus videretur. **S**i via facti vellet ignes spargere per domos christianorum per se vel alios improbos. aut mulieres violare. non propter hoc desineret esse papa. actum nulli dubium esse debet quod huic vie facti ecclesia vel eius potestas possit via facti deservit molitio suorum bonorum et violatio vix refertur / etiam per incarcerationem reale pape. ubi tunc aliter neque via iuris neque via facti ob stare relictum est. quanto magis hoc agere fas haberet ecclesia vel potestas ecclesie / ubi sua castitas spiritualis in legis divine obfuatione. aut sua unitas in qua vita sua posita est ab alio quod papa via facti certissime violari quereret. **Q**uod si quis in oppositum mille decretales vel decreta produxerit / tamquam pape in nullo casu dicere liceret. cur ita facis. tamquam insuper superior sit tota ecclesia. vel tamquam a nemine possit iudicari. **R**espondeo quod patris superioris nihil prestatuere adversus veritatem legis naturalis et divine. quod insuper patris eorum data est non in destructionem sed in edificationem. quod improbe agerent modis similibus ad practicos. si resistit iam non potestati sed eorum improbitati resistit. **S**cimus tamen quod cum modestia magna et timore et non nisi cogente manifesta necessitate talia acceptare securum est. **Q**uo in loco nimis delirant quodam iuristarum quod textibus suis

D

De vita spirituali anime

adeo fieri/adeo pressi toberent/ q ad leges naturales & diuinas fm q̄s adeq̄ri humana atq; moderari necesse est nō assurgūt

Deniq; mixtio atq; cōcurfus variorū dñiorū in eadē p̄sona pape multos facit palogifare dū illa a seip̄ fecernere vel nolunt vel nesciūt. **D**abet itaq; papa p̄rio dñium superioritatis a x̄po supra totā ecclesiaz/ cū plenitudine p̄tatis in eis q̄ sp̄uale regimē ecclesie p̄prie dictū respiciūt. **D**abet p̄terea sc̄do p̄tate canonicā sup res ecclesie. q̄ dicit̄ ip̄prie sp̄uales quē admodū sunt collatōes q̄dā bñficioz & iurisdīctionū quasi sp̄aliū atq; p̄uentū. **D**abet tertio p̄tate ex p̄sensu tā p̄ncipū p̄sertim ip̄atoz q̄s alioz subditorū in quadā sp̄aliū appropriatōe. quā ei p̄stat iure diuino nequaquā conuenire. qm̄ et si diceret dñs esse oīm in sp̄alib; nō tamē oīmōdā dominatiōem ciuilem haberet in eis. quin aliquis mod⁹ possidēdi eidē posset nouit̄ aduenire/ sicut de facto Constantin⁹ aliq̄ modo cōtulit̄ impiū romanū. q̄ mō pape antea nequaquā debebat. **D**ab; q̄rto p̄tatem qualē iure naturali superiorē h̄z ad subditos. **D**is vero potestatib; cōr̄ndent sibi mutuo futures/ ad q̄s obligat̄ ex ista r̄ū assumpta q̄libet potestati. **N**eq; enī est dñatio in quocūq; p̄ter deū/ absq; p̄p̄tō nabili obligatōe futurus p̄terea sicut papa est superior oīm ita oīm est seru⁹/ nō ficta humilitate sed metaphisica & mortali atq; theologica veritate noinat̄. vt si glorie in dño glorie & nō de p̄tate tumeat sed timeat de annexa futute.

Pria p̄tās cognoscit̄ ex euangelijs & actib; ap̄loz/ & ex eis q̄ p̄ successiua relatōem eoz ad nos tāta certitudine sunt deuoluta/ vt merito temerarius & sc̄dalosus immo sc̄ismatic⁹ iudicetur/ q̄ p̄tate hanc vel abolere vel diminuire p̄sumpserit. De hac p̄tate sunt ius conuocādi p̄cilia vniuersalia. **I**us determinādi cū p̄cilio q̄stiones fidei p̄ modū articuloz oēs generaliter obligantiū. **C**orrectō insup p̄latoz inferiorū & eoz si demeruerint totalis destitutio. & filia. q̄ vel vniuersalem ecclesie statū tangūt. vel finalē sup̄māq; determinatiōē respiciūt. **E**t hec potestas in ecclesia imobilis p̄seuerat. q̄ntū cūq; p̄sona pape p̄ mortē naturalē vel ciuilem mutaret̄. aut quātūcūq; vsus talis p̄tatis a papa remanēte tolleretur in p̄te vel i toto seu p̄ ignauia. seu p̄ alia. sicut possibile

est iustā rōem. **C**hrīstus enī optimus legislator. si nō taliter eccle sue in eis q̄ religionis sunt puidisset. ipse policiā ecclesie iticā nō optime/ qd̄ nefas est sentire. p̄stitūtā reliquisset. **S**z & textus euāgelic⁹ & cōcilioz generalium determinatiō & ecclesie vniuersalis p̄sensu r̄atus & assertio. imo & ratō naturalis p̄supposita fide p̄ hac superioritate tam aperte faciūt/ vt cōtra eu q̄ se pro catholico gerit negantē hoc/ maḡ sit destitutōe q̄s disputatōe certandū. **D**iusmodi sunt q̄ dicit̄ quēlibet in sua dyocesi esse papā sup̄remū. aut q̄ plures esse papas licet vel expedit. aut q̄ nō oportet q̄rere papā vnū. p̄ ecclesiaz siles. **H**ec potestas tam imēdiata a deo collata est vt tota ecclesia illā neq; destruere. neq; noniter si tolleret edificare valeret. ea tñ p̄cessa p̄ ad ip̄am quis assumi fm leges positio iure canonico latas. p̄ electiōem h̄c vel illā sic vel sic celebratā.

Amplius vero secūda p̄tās pape p̄ canonicas institutiōes q̄ sunt hūane & variabiles robur habet. **D**e potestates due tantū differūt vt quidā noiat̄ tim ipsi greci p̄mā concedētes. sc̄daz ab negēt. errant q̄s illi q̄ miscēt h̄c coēctiōne quadā cū p̄cedētī. **E**tenī q̄s nesciat x̄pm & pet̄z & successores multos absq; tali potestatiuo exercitio circa tēpalitatē ecclesie in papali culmine plene fuisse stabilitos. **V**t ergo talia exercitia ad papā diuino iure saltē imēdiata non p̄pet̄r̄ dicere p̄sequēs est.

Dab; vero de tertia potestate istō diceret. cū qua potestate eius exercitio in cōseruādo eam qm̄ p̄mixta ē p̄tās excoicationū. que iure diuino & p̄mo cōpetit pape. subsecuta est magna turbatio & horroz quidā ecclesie nimis officiens. **D**emū quarta p̄tās naturali iure pape p̄ueniēs habet & req̄rit vt tanq̄ superior & tutor atq; p̄seruator honoretur & iuuet̄ ab oīmib; quā p̄tates posset ecclesia si deesset ordinare aut aliter p̄mutare sic alterius policie mos habz.

Papa vero qui nec impeccabilis est neq; p̄firmatus in gratia. subditus est legib; diuinis & naturalib; & in q̄busdam ad leges hūanas obligat̄. **P**ropterea si peccet/ corrip̄i p̄t iure diuino & naturali fraternali. **D**uic enī legi diuine subdit⁹ est. & si nolit corrip̄i. p̄t r̄adem denūdiari ecclesie. p̄sertim ybi denūciatio illa n̄ plus afferret detrimētū q̄s vtilitatis. ybi p̄terea vitia talia eēt q̄ notabili

scandalo perturbarent ecclesiam. qd si reqsit?
 nolit legitime conciliū celebrare. z nihilo
 minus pseueret in delictis. p̄t ipse haberi
 tanq̄ vere p̄tinax nō patus audire ecclesiaz
 Qd̄ vero papā casus iste z cōsimiles subij
 ciant eccleie tanq̄ minor sit iure diuino.
 quicqd̄ hūana uerba sonarent. liquet ex h̄
 q̄ membrū deuiabile z potēs infici min⁹
 est corpe residuo/qd̄ a sanitate nequit tot
 tum destitui. Similit̄ p̄sona deuiās regu
 lam habere debet z iudicē indēuiables. q̄
 bus mediātibus ab exorbitatōe possit ar
 ceri. Regula hec indēuiables est lex diuini
 na. Iudex incorruptibilis saltē circa ea q̄
 iuris diuini sunt est eccleia aut conciliū ge
 nerale ecclesiam rep̄tans. Porro ubi perso
 na pape mortua eēt/ aut morte corporali
 aut morte ciuili/ quā p̄tinacia notoria et
 conuicta in suo crimie destruyente ecclesiam
 manifestat. cōciliū generale robur habet z
 ex sede aplicaz xp̄i approbatōe. q̄ in neces
 sitate taliveller nobis nō deesse. Hoc for
 te intelligūt q̄ dicit̄ p̄necionē membrorū
 eccleie ad vnū caput xp̄m/ essentialē esse et
 nō ad eius vicariū papā. qui est caput sez
 cundariū. qm̄ ipso destituto/ nihilomin⁹
 manet vnitas ecclesie/ q̄ q̄s referri pōt hec
 vnitas ad vnitatē sedis aplicę que in suo
 formali iugiter pseuerat iuxta dictū cuius
 dā distinctōnis ponētis in papatu aliqd̄
 esse formale qd̄ est papalis dignitas. aliqd̄
 materiale qd̄ est p̄sona dignitatē hāc rep̄
 sentās. Ceterū de p̄tate secūdar̄ etia p̄
 pedicimus eā p̄ easde3 causas posse desti
 tuti p̄ quas exorta est. v̄puta secūda p̄ con
 cilia generalia. z tertia p̄ dissensum dñorū
 tp̄alium causis occurrētibus legitimis p̄
 vtilitate manifesta. **D**iuicius spe nostra
 tenuit nos sermo de hac p̄tate summi p̄
 tificis. qm̄ tempestas p̄ns ad hoc impulit
 pro q̄ magis necesse est potestātē hanc ad
 clarū dinoscere atq̄ discernere q̄ olim ātea
 p̄serti ad videndū subtractōnis facte iu
 stificāde vel cassandē rōnem/ p̄suppositis
 eis q̄ facti sunt. **N**unc tandē de abdica
 tōne dominij q̄dam subiūgam⁹. q̄ntū hoc
 liceat vel exp̄diat ostendētes/ z in primis
 rememorādū est ex prioribz. q̄ neq̄z domi
 niū caritatis qd̄ ab aliq̄bus euāgelicum
 dicit̄. neq̄z dominij naturale/ neq̄z origia
 le/ neq̄z beatificū cadit sub abdicatione vo
 luntaria z licita. De solo igit̄ dñio politi
 co et coerciuo siue illd̄ sit naturale siue di

uinū siue humanū sermo habēdus ē. Et
 quidē vniuersali verbo dicere possum⁹. q̄
 om̄e dominij tale politicū licēter in casu
 vel renuit vel abdicat̄. Et de papatu quia
 quondā fiebat dubitatio illa p̄ determinā
 tionē exp̄ssam sopita est Celestin⁹ itaq̄z re
 signauit/ z dignitatē quoq̄ illā br̄tis gre
 gorius z aliorū plurimi q̄ntū in se fuit nō
 ne legūtur depulisse. De regnis p̄trea et
 alijs dominijs abdicatis certaz approba
 ta exempla sunt. Attamē abdicatiōes iste
 suis vestiri circūstantijs dñit vt fiant sicut
 oportet. z quādo oportet/ z autoritate q̄
 oportet/ neq̄z enī p̄tinaciter/ z absq̄ alia le
 ge priuata sp̄s sancti renitendū est sup̄io
 ri sarcinaz alicui⁹ dominij ceruicibz illi⁹ q̄
 sibi subditus est rōnabilit̄ imponēti. alio
 quin periret hūilitas. periret obediētia p̄
 ret q̄nq̄z rei publice vtilitas. **C**eterū ab
 dicatio cuiuslibet dñij ciuilis z approba
 tionis hereditarie in pp̄rio z cōmuni fieri
 potest cum merito/ sic q̄ solo vsu pio z ri
 tulo naturali z caritativo talr̄ abdicās cō
 tentus sit. sicut dicim⁹ titulū naturalē/ ad
 quē consequitur ins nutriēdi corpus/ sic q̄
 in ei⁹ necessitate om̄ia sibi sint ad hoc cō
 munia. Nō est autē necessitas si p̄ se possit
 de victu sufficienti puidere sibi per labo
 rem q̄s q̄s et in hoc casu mendicare necessa
 ria vite sue/ sit res licita de genere/ que me
 ritoria fiet/ si nulla et circūstantijs adhi
 bendis defuerit. **D**ec autē abdicatio to
 talis in proprio et cōmuni/ de se plus ha
 bet similitudinis ad statū in nocētē/ z pa
 trie. et priorū quorūdam heremicolarum
 q̄suis nō habeat mendicatōem de necessi
 tate conuictam. Patuit hoc in heremitis
 qui viuebāt ex labore/ nihil tamē appro
 priates sibi. sed erant quasi nil hūites/ pa
 rati scilz om̄ia relinquere prius q̄z pro eis
 repetendis iudicialr̄ aut aliter decernerēt.
Stat enī abdicatio talis cū quantalibet
 bonorum vbertate. q̄ sibi in nullo anim⁹
 paup̄ appropriat. nec scōm̄ leges ciuiles
 eadē occupat/ cū obligatōe sez vel non ad
 repetendū ea cum iurgio. vel aliter si rape
 rentur defendendū. ad hoc quoq̄ voto se
 se potest astringisse. **Q**uanq̄z igit̄ abdi
 catio cuiuslibz prop̄rietas in proprio z
 in cōmuni. similioz sit p̄fectissimis statibz
 humane creature. nihilomin⁹ p̄supposi
 to peccato/ z mō rerū se habēdi in policia
 ecclesiastica q̄lē exp̄imur/ viuere de pp̄rio et

F

De vita spirituali anime

cōmuni. videt regulariter esse status salu-
brioz atq; securioz. Itaq; multa decernū
statū. vtpura statū innocētie q̄ alteri neq;
q̄ expedirēt vrvinere in nuditate filios p
create. nullū coercere ad bonum. z similia
honestabāt naturā prius istitutā. quā las
psa in pctm̄. cōtraria his q̄dā decent. que
dā expediunt quedā exigūtur. Propterea
fallax est argumentū. Status iste pfectis
simis similioz est. ergo p impfectis expe-
dientioz. Aliter enī opinio socratis q̄ om-
nia sint cōia videt sustinēdā. ¶ Quā-
vero ea que habētur in cōi liceat a qlibet
suū dicere/ aut quō reperere si auferatur. z
similia digressiois nimie formido suadet
ne tractet. Sed et de onere plationum p
tales p̄rietarias tū iurisdicōes tū posses-
siones. q̄ onus impitiz in expri honoriz
exoneratōni deputāt. z quousq; teneatur
prelatus p talibus tuendis vel augendis
iudicialiter cōtendere. ceteris omissis spi-
ritualib; exercitijs/ simili ratōne ptransim-
pfecto diuinit; v̄l enūciatū ē. vel enūciari
potuit de tlib; venenū ē effusuz i ecclia dei

Lectio quarta

Distq; descriptioes atq; distin-
ctioes materie necessarias. pces-
dentes lectōes posuerūt. tū de
lege pure naturali. tum de lege
pure diuina preceptiua / tum de lege so-
lum humana. et simul oīdimus q̄ leges z
quot sunt diuine. q̄ z quot sunt pertinen-
tes ad diuinā. z que imprinētes. Supad-
dimus q̄d z quot modis ius z dominiū z
iurisdicō vocarentur. Supesse vidēo v̄t
ad declaratōem yn ice cōclusiois nostre cū
suis seq̄lis diuertat sermo noster. ¶ Erit
igif hec cōclusio. ¶ Anima rōnalis sicut a
deo solo inspirāte z influēte habz vitā grā-
tie que est baptism; in spiritusctō. Sic ip-
so deserēte solūmodo/ pdit aīa vitā hmōi
prehabitā. dū pceptiue legis sue p̄uāricā/
trip inuenit. ¶ Prima ps de se pspiciua est
z ante deductā in secūda lectōe. ¶ Secū-
dam prem suadem; et hoc q̄ ali; a deo sic
nō habet prātē infundere grām sic nec eri-
pere. Ipse p̄trea solus habet clauēs vite z
mortis eterne q̄ aperit z nemo claudit. clau-
dit z nemo aperit. ¶ Ista vero cōcludunt
q̄ solus p̄t dare precepta affirmatiua. aut
negatiua sub pena mortis eterne. qz illaz
inligere solus p̄t. null; ergo p̄det grāz nul-

lus reatū dānatōis eterne incurrit. nisi p
quanto diuine legis pceptiue trāsgressoz
extiterit. Ad hoc est autoritas august. de
scribētis pctm̄ actuale cōmissiois. Pecca-
tū inqt est dictū factū vel cōcupitū contra
legē dei eternā. Ad hoc inducit illud apli
Stripēdia peccati mors. ¶ Corollariuz
primū. ¶ Nulla trāsgressio legis natural
aut hūmaneyt naturalis est vel hūana. est
de facto pctm̄ mortale. Et appellam; hic
pctm̄ mortale q̄d pene eterne reatū opaf.
fm̄ cursum a deo iā institutū. nō q̄ posset
institui. Addim; p̄trea vt naturalis est vt
humana. qz eadē lex talis. sepe cōicat cum
diuina. patet corollariū ex pmissis. Et ex
alio. qz lex naturalis z hūana vt tales sunt
nō p̄t attingere ad cognitōem eternitat;
in pena vel premio. non ergo ferūtur ad fi-
nem talem supnaturalē z pl; q̄ hūanuz
¶ Rursus frustra darent; leges cū apposi-
tōe penaz quas legislatores infligere ne-
quirēt. immo nec de eis in foro suo cogno-
scere. Alioquin poterit legislatoz oēs fer-
re leges suas sub pena quātalibet possibi-
li vel ipossibili. quā absurditatē dicere q̄s
auderet. Sic est de q̄cunq; lege naturali.
vel hūana. qz neq; natura neq; hoies. p̄las-
ti vel p̄ncipes possent trāsgressozes suat
rū legū plectere pena dānatōis eterne. nec
de ea ad examen suū p testes aut alr deduc-
cere. ¶ Hac rōe fulciūt se doctozes noiati.
Durādus. ponētes pceptū nō posse ipo-
ni p p̄latos aut p̄ncipes. sup actib; in trī-
secis et occultis. qz videt; illos traducere
neq̄rent ad forum iudicij sui. q̄d non nisi
publicū est et de manifestis. Itaq; sec; age
revelle/ esset hoim p̄rium officij ignorā-
tium. z frustra conantiū. immoz diuinuz
iudiciū temeritate culpabili dānabiliter
vsurpantiū. Ex hoc cōsequēter inferūt. qz
actus cōfessionis sacramentalis neq̄t dire-
ctē cadere sub pcepto ecclie sed indirecte.
dū iubet aliquid ad quod digne exequen-
dū requiritur cōfessio de lege diuina. cuius
modi est susceptio corpis xpi semel in an-
no. Idē dicim; de quolibet actu interiori
aut de exteriori q̄ taliter secretus est qz pu-
blicari licite non potest per testimonium
duozum aut trium. Iudices vero qui de
taliter secretis interrogare / et cognoscere
presumunt. errant vt diximus. p̄sertim
vbi nihil aliud de publicis actibus accu-
sat policiam suam ledentibus ex q̄b; ista

secreta rōnabili et vehementi p̄sumptōne cō-
cludat sicut est fama publica vita / q̄ nec
sic yas habeat indicialiter addicere supmo
supplicio nō cōuictos neq; cōfessos / dino
ad hoc obstante p̄cepto. **C**orollariū secū-
dum. Nullus legislator ecclesiasticus vel
civilis habet directe auctoritatē p̄ceptiuā
sup istud vt interiori actu diligatur deus su-
per omnia / aut q̄ in eū speret vel credatur.
p̄ter ex immediate p̄cedentib; . Et ex cōsequēti
dicimus / q̄ quāntūq; legislatores inten-
dant p̄ suas leges suos subditos debere fie-
ri meliores interiori / et sanctorum q̄ ad diui-
nū forū occultū. tales tamē intentiones sue
nō cadunt sub eorū p̄cepto. Itaq; si fiant a-
ctus exteriores suoz iustoz et cū pueris
simis intentionib; et finib; occultis. nō erit
ibi transgressio hūane legis vt humana est
sed diuine. Et ita si dicā horas meas cano-
nicas cū quacūq; mētis euagatione et nulla
attentione. Si ieiunet in quadagesima tā-
tūmodo vt sanior fiat / vel vt postmodū vo-
raci et in de voluptuosi comedā. Si ferat
tonsurā clericalem / aut vadā dominicis
dieb; ad ecclēsiā auditū missaz / p̄ vana glia
aut fraude alia. Similiter de alijs actib; ex-
trinsecis p̄ceptoz. ago quidē male apud
deum peccans in legem suā. me tamē pro
transgressore humanorū p̄ceptoz nullū ac-
cusabit. Et h; accipiūt fundamentū dicētes
q̄ in casibus p̄missis nō teneretur aliquis
horas iterare / sicut nec aliā missaz audire
sufficit de pctō in deū p̄missō cōteri cōfiteri
et satisfacere ad arbitriū cōfessoris. Hec autē
sententia mitis est p̄ scrupulosos / circa hūa-
noz obseruationes p̄ceptoz / quos iugi-
ter inquietat p̄sciētia de iterādo si id qd̄ fa-
ciunt non semp̄ attente et deuote perficiant.
Corollariū tertium. Statim aliquē
obseruare p̄ceptū humanū et tamē pecca-
re mortaliter sicut aliq; merēdo apud deū
poterit humani p̄cepti violator accusari.
Patet p̄mū in casib; p̄iorib; vbi fit actus
p̄cepti humani ad finē p̄uersum. Patet
secūdū vbi aliq; habens excusatōnes suffi-
cientem interiori de qua tamē nō potest fa-
cere fidem exteriori. omittit aliqd̄ de opib;
p̄ceptis peccet / quē admouū dānatur
ab ecclēsia ille q̄ nō vult redire ad societatez
mulieris / quā fice desponsauit in facie ec-
clesie. Sed obicitur per illud apli. deus
qui iustificat / quis ē qui cōdemnet? Respō-
demus q̄ alio et alio respectu deus ip̄e insti-

ficat / et condemnat. vult q̄ p̄ legislatores
publicos de publicis tantūmodo sententia-
re. et ad iudiciū suū occulta referuari. pro-
pterea idem opus sicut est occultū ecclēsie /
et manifestū deo. sicut et aliter poterit iu-
dicari. Sed itez fortius opponi. Nullū
est iudiciū rectū nisi pro quāto diuine
legi conformatur qd̄ est dictamen prime re-
gule et recte rōnis. Quis autē dixerit diuinā
legem falsam esse aut quis dictamē recera-
tionis crediderit erroneū. vt igit̄ quelibet
lex vera sit necesse est aut si falsa erit. lex non
erit. Est autē falsa ratio / dum iudices errant
vt q̄ petrus quē supponimus apud deum
innocentem sit p̄ homicida cōdemnādus.
et q̄ petrus sit compellendus reddere debi-
tū nō vroz sue / q̄ existens in caritate. et ex
hinc de societate sanctorum sit excōdicatus.
Senti hoc idem deuotus Bernardus. in
de p̄cepto et dispensatōne. qui simplicē ocu-
lū quo totum corpus opatōnū lucidū fiat
dicit oportere rectum et verū esse / q̄ nec ve-
ritas sine recta intentione / nec recta intētio
sine veritate sufficiūt. alioqui nō inculpā-
set apls quosdā qui habebant zelus nō fm
sciētia. nec p̄s cōdemnasset interfectores
martyrum. / qui arbitrabant se obsequiū p̄-
stare deo. Huic oppositioni respondētes
concedimus pro regula / q̄ nullū dicta-
men p̄ticulare practici q̄ imperatur actio /
est rectū nisi simul in veritate subsistat. Et
qm̄ ex falsis bene sequitur verū. concedim;
multa esse iudicia practica vera que ex fal-
sis deducunt. Exempligratia fiat hoc argu-
mentū. om̄s homicida p̄ris est suspenden-
dus petrus est homicida p̄ris. ergo petrus
est suspendendus. Maior est lex humana
vt supponitur. minor pbata est p̄ falsos tes-
tes / qui tamē repellī non possūt vt etiā sup-
ponitur. et conclusio sequens est dictamen
istud. petrus his stantib; est suspendendus
quod vtiq; verū est / apd̄ concedētes igno-
rātiā inuincibilez in eis que facti sunt aut
iuris humani. Altera est responsio et for-
sā rōnabilior et mag; ad itētiōnez bti Bern.
dicens minorē p̄cedēt silogismi aut alteri;
silis nō eē istā. Petrus ē homicida sicut istā. Petrus
pbat homicida p̄ testes inuincibilez de
falsitate / et hec vera esset apud eos sicut ma-
ior. Si igitur conclusio vera sit talū nullū
mirabitur. Verū tamē hoc loco p̄ diuersita-
te opinionū de ignorantia si sit inuincibi-
lis aliqua. aut si nulla essent cōsequēter va-

De vita spūali anime

rietates responsionū. **Et** quicquid sit de iū-
rantia facti aut iuris humani et naturalis
positiui/cōcoris est snia. Nullā in his q̄ le-
gis diuine sunt cadere ignorantia inuinci-
bilē. qm̄ faciēti quod in se est deus semper
assistit paratus illustrare mentem / q̄stum
oportebit ad salutem et erroris euitationē
Quo circa palā est ratio cur martyrisantes
apostolos credendo se prestare deo obseq̄-
um/oculum simplicem non habuisse cul-
pantur, sicut nec illi quos apostolus argu-
it habere zelum non fm̄ scientiā. **I**ntra
hec aperitur intellectus ad cognoscendū
si fides inclinare possit ad falsum et chari-
tas ad malū. **Constat** q̄ nō immediate et
sub falsi et maliratione. **Sed** an mediate
consideret studiosus inquisitor. **E**x inci-
dētī dicim⁹ q̄ nullus fidelis credit articu-
los de futuro cōtingenti sic absolute/quin
sciat deum id posse non facere. **Deus** ergo
si per potentiā absolutā faceret nihil fore
futurū. nō videtur ex hinc assensus fidelium
falsificari/qui potentiā nō absolutā sed or-
dinatā iuxta legem datam intendūt/ quem
admodum false nō fuerūt assertiones **Jo-**
ne ad **A**iniuitas et **Haie** ad **E**zechiam.
nam subuersio ad demerita **A**iniuitarū / et
mors **E**zechie ad cursum nature. cōmunis
referebantur. non enim misericordiaz dei
ad correctos. et potentiaz supra cursum na-
ture hī. pphete sedudebāt. **I**ta nec catholi-
corum fides excludit potentiam dei abso-
lutam. ad non faciendū ea que fieri ordina-
ta eius potentia stabiluūt. **C**orollariū
quartū. **O**missio horarū canonicarū / trās-
gressio seiuniorū ecclesiasticorū / et generali-
ter omniū statutorum et regularum et cano-
num nunq̄ est mortale peccatum / nisi p̄ q̄-
to diuine legi p̄ceptiue dissonans inue-
nitur. **E**t ita q̄stum lex aliqua habet admi-
xtum de lege diuina p̄ceptiua / tantundē
et non amplius est eius transgressio morta-
liter vitiosa. **Quā**obrem decernere de legi-
bus omnibus manifestus est spectare prin-
cipaliter ad theologiam / velut ad scientiā
superiorē / et architectonicā. q̄tinus recta ra-
tio separet illud quod iuris diuini est i eis
ab illo quod humanū est siue positiuum:
tanq̄ si aurifaber peritissim⁹ secernat aurū
ab argento. et argentū a plumbo. **E**t quo-
niam multi hāc p̄cipuā artificē theologi-
am vel ignorāt vel negligūt vel spernūt / q̄
tū de se ip̄a dicit legū p̄ditores p̄ eā iuste de-

cernere. id turbationes in politijs et p̄scien-
tjs sepe oriri cōpertū est. **I**dcirco p̄terea le-
gislatores ecclesiastici et ciuiles plerunq̄ sua
potestate et auctoritate noscuntur abuti. p̄-
sertim ecclesiastici illi qui. quicquid ordināt
quicquid monent. quicquid p̄cipiunt / volūt
p̄ diuinis legib⁹ haberi / par equale quoq̄
robur habere / p̄ interminationē damnatio-
nis eterne. **Neq̄** tū accusauerim oēs legis-
latores taliter et talia loquētes. **P**resumo
enī q̄ ad rectā regulā et diuinā sapiām ser-
mones suos voluerūt glosari. interpretari. et
recipi. q̄ si nō hoc intenderūt p̄nuncio nō
ego sed ap̄ls / q̄ nihil p̄nt p̄tra veritatē / sed
neq̄ p̄tra charitatē. **Deniq̄** suū est talib⁹
vti verbis in suis institutionibus / q̄ a ve-
ro neq̄ deuenit / neq̄ simpliciorib⁹ et igna-
ris timores et scrupulos vanos ingerāt / q̄
vici ip̄i ligent⁹ vbi liberi sunt. tanq̄ p̄terea
graui iugo p̄emant vbi ad leue iugū et sua-
ne vocauit eos x̄ps. **C**orollariū q̄ntū
Et hoc q̄ aliquis peccaret mortaliter trās-
grediēdo p̄stitutiones aliquas humanarū
traditionū / nō sufficienter concludit q̄ ille
constitutiones obliget ad mortale delictū
Declarabimus istud argumentantes a si-
mili vel minori. **S**i aliquis peritus me-
dicus ordinatus p̄o republica. dicat ille
Petere do tibi legem p̄ tua sanitate quam si
transgressus fueris statim dissoluetur cor-
pus tuum / quod eam conseruando conua-
lescet. **N**on bibas vinum purum hoc tri-
duo. **N**ullus nescit q̄ medic⁹ vt medic⁹ ca-
ret facultate cōdendi leges obligantes ad
peccatū mortale. et tū in casu / transgressor
huius legis sine damnationem incurreret.
Poneretur simile in materia de ebrietate
aut furie periculo. **S**i medicus denunciaret
ignorantibus. tale vinū ne biberitis / alio-
quin vel in ebrietatem vel furiam incidetis.
quis nescit transgressores / temerarios cri-
minaliter delinq̄re. nō q̄dem p̄p̄t medici p̄-
ceptū / q̄nis in casu si nō ita p̄cepisset nō pec-
cassent excusante eos ignorātia. **S**ed quia
p̄uaricatores sunt horū p̄ceptorū diuino-
rum et similitū. nolite inebriari vino. nolite vos
occidere. **N**ō p̄sus dissimiliter est in p̄-
posito. q̄uis enī leges hūane et ciuiles vt ra-
les sunt. sint soluz p̄ ordinatōe policie hūa-
ne ecclesiastice vel ciuilis in eis q̄ corpus re-
spiciūt / et ita solum merentur punitionem
tp̄alem violatores earū / et obseruatores
p̄mio temporali donant⁹. **N**ihilominus

et consequenti et mutua colligatione ac mi-
 ptione qua ad leges diuinas habent/resul-
 tat crimē faciēs reos eterne dānatiois ipos
 prempiores. **C**orollarium sextū. **S**i
 aliqua lex humana canonica vel ciuili si
 possit concludi ex lege diuina nisi coassu-
 mēdo ppositionē vel cōsequētiā legi diui-
 ne imprinentem. consequenter imprinens
 est. **A**n transgressio illius legis sit mortal.
 an non mortalis patet ex precedentibus.
Quod si quis prelatorū uellet huiusmodi le-
 gem aut diceret habere robur legis diuine
 sibi fas eēt per theologos aut alios hoc co-
 gnoscentes resistere in facie. et dicere qd nō
 recte ambulat ad ueritatem euangeliū. **E**t
 quo amplius uidetur non esse securum as-
 serere tot leges et canones et regulas quot
 reperiuntur omnes obligare ad peccatum
 mortale. tum ex multis causis inferius assi-
 gnandis. tum nominatim ex eo qd multe hu-
 iusmodi pstitutiones imprinentes sunt le-
 gi diuine/que in euangelijs cum suis expo-
 sitionibus sufficienter tradita explicataq;
 est. **E**t hic notandum est/pro resolutione
 materie fm quam resolutionem omnia di-
 cta et dicenda uolo intelligi. qd precepta af-
 firmatiua di/quis obligent ad semper/nō
 tamen pro semper/ut ē communis regula
 magistrorum. **O**bligant ergo sub quadaz
 disunctione ad hoc faciendam uel illud p
 isto uel illo tempore/put casus incidit et sa-
 piens determinabit. **S**icut exempli gra-
 tia. **O**ccurrentibus duobus in extrema ne-
 cessitate famis quorum soli possum succur-
 rere. teneor succurrere isti uel illi sub disun-
 ctione. et non ambobus simul. **E**t quoniā
 in cōmunitate christianoꝝ pauci sunt qui
 scirent iudicare de tempore certo/quādo p
 cepta affirmatiua faciēda sūt. **P**ropterea
 plati qui sapientes sunt limitant illa prece-
 pta tanq; sub quadam disunctione obli-
 gantia/ad certa opera et tempora determi-
 nata. **E**xempli gratia. **L**ex diuina uult ut
 aliquādo cultus latric exterior deo p solua-
 tur. ne igitur peccarent homines aut p ig-
 rantiam/aut p desidiam et inaduertentiam
 limitauit eccia certū temp⁹ et certū modum
 exequēdi preceptū istud scz diem domini-
 cum/et cessationem ab opibus seruilibus. et
 missile auditionem. **Q**uo adimpleto imple-
 tū est preceptū illud affirmatiuū. qd si pec-
 cat quis mortaliter transgrediendo limita-
 tionē istā eccie. hoc nō est pprie ex hoc qd ec-

clesia sic pcepit. sed qd sic limitare expedie-
 bat p cōitare. **E**t iam hō sit prempior diui-
 ni pcepti et suoꝝ impioꝝ quib; spōte se sub-
 misit/aut sūmittere debuit p utilitate sui et
 cōitatis cuius est ps. q̄uis adhuc in talib;
 limitationibus qdam adducit magis ad
 quandā decētiā quā pcepti necessitate. **E**t
 nō pōt vniuersaliter dari regula nisi ut eq̄-
 tas q̄ a phis dicitur epykeia iudicabitur est ei
 illud psalmiste. **O**mnia mādāta tua equi-
 tas. **C**orollarium septimū. **N**ulla lex
 appellanda est/neg; ferenda tanq; necessa-
 ria ad salutē eternā/q̄ nō est de iure diuino
 in aliquo q̄tuor graduū/ quos lectio prece-
 dens exposuit. **O**ppositū sentiētes aut fa-
 cientes molunt iugum imponere grauissi-
 mū sup ceruices hoim/ et spargere laq̄os pe-
 dib; eoꝝ lapidē et scādālū. **Q**uāob; ē theo-
 logia q̄ est lex euāgelica. dicā melius eius
 doctrinā et explicatū d; in oib; pcedere pla-
 tos ecciasticos i suis pstitutōib; et decretis
 ne uel obliuiscunt pceptū dei ppter multitudinē one-
 rosā/ iuxta ipoperiū xp̄i factū phariseis. uel
 ne credant ligare ad penā eternā ubi pena
 ciuili sola repit. **D**octrina hec p̄cipue lo-
 cū h; in materia excoicationū late sūit. nā
 qd p solis incōmodis tpalib; cuitādis/ aut
 cōmodis politicis p̄suandis/ eternā uult
 infligere mortē cui q̄so filis erit. **A**lli nimi-
 rū qd uolēs abigere muscā a frōte vicini/ eā
 securi pcutiēs uicinū stolid⁹ excerebrauit
Aut ei parē dixerit qd studēs curationē mo-
 dici uulneris in pede eq̄ sui/ pedē cōfestim
 abrupit et scidit/ equūq; pemit. **S**ola ita-
 q; contumacia uel p̄sumpta renuens stare
 iudicio eccie/ reddit hoim p xp̄iano se ge-
 rentē dignū excoicatione. **N**ā si par⁹ est au-
 dire ecciam q̄liter uelut ethnice nob erit et
 publicanus. **P**orro differt plurimū qua-
 lis est contumacia/ et q̄s damnosa ecclesie/
 p q̄ materia/ et circa quā incurritur. **N**am
 peior est contumacia in materia fidei et reli-
 gionis/ q̄s pusille questionis de paucis de-
 narijs. ubi nunq; tantum pdest obediētia
 q̄tū obest excoicatio separatiua a spiritualib;
 suffragijs et societate sanctorū. **I**ta ut longe
 mitior sit p̄cessus qui fit in curijs seculari-
 bus per punitiones corporales seu tempo-
 rales/ q̄s ubi per prelatum p̄scindi que-
 ritur anima a deo uita sua/ et dari sathane
 in interitum/ non solum carnis sed spiri-
 tus/ ne iam saluus fiat ab alio/ uel auxilijs
 destituit. **C**orollarium octauū. **O**ccur-
 k k z

De vita spūali anime

Decurrende dubio pbabili de aliq lege vtz
diuina sit aut diuine connera seu prinens
tutius est legē illā p diuina suscipe q̄ p hu/
mana negligere. Tene certū d̄sulit Aug. r
dimittet incertū. ¶ Est itaq̄ regula mgra/
lis/q̄ exponens se discrimini peccati mor/
talis peccat mortaliter. r hāc fundat dictū
sapiētis. Qui amat piculum p̄bit in illo/
Hō tñ de oī dubio sed pbabili r vehemen/
ti hoc vez est. Totā in h loco materiaz de
p̄scia erronea quō ligat r quō nō. Et de p/
plexitate an sit possibilis r de scrupulis q̄
modo fugādi sunt aut deponendi tractare
prinens esset nisi q̄ alium locū hñt r ad e/
uentū festinam. Hoc vnū generale dam/
documentū credere scilicet facilius sapien/
tior r bonorum iudicio r contra commu/
nes eoz snias non leuiter sibi met formare
scrupulos anxios r timidos. Falloz si non
ita iubet sapiens. Fili ne innitaris prudē/
tie tue r rursus. Noli transgredi terminos
quos posuerunt p̄res tui. Hoc precipue
necessarius est apud religiosos r respectu su/
periorū suoz. hoc r apud ignaros diuina/
rum legū quin etiam iuniores q̄q̄ theo/
logicis lris imbuti talē debent reuerentiaz
senioribz in q̄bus vita cum scia r concordat
vt vix ppter aliq̄s nouas suasiones q̄stum/
cunq̄s apparētes prinat vnq̄s feratur cito
cōtra determinationes eozundē assertio.
virtus q̄ppe q̄lem hēbāt genitā ex multis
expientijs. lōge certi arte iudicat r opatur
Porro iudiciū rationis sicut obtenebraz/
r luminosa eius radiatio diuersis vitiatur
apparentijs p̄ interpositionē nubilosarū
passionū r prauoz affectuū etiā in l̄ratis.
iuxta similitudinē solis visi p̄ nubes. Sic p̄
pauca instructionē intellectus in scientijs
p̄sertim diuinis/ causant nō nunq̄s errores
in eis qui se totos deuotioni tradere credi/
derūt dum voluerūt plus sapere q̄ sibi sa/
tis erat. ¶ Ad p̄ns corollariū inducamus
exemplū iam inductum de medico / cuius
consilio aliquādo parere debem⁹ sub pena
peccati mortalis. dū ex trāsgressione sui cō/
silij/ vel scim⁹/ vel pbabilr r vehemēter cre/
dimus/ nos inebriandos/ r p̄scq̄nter trās/
gressuros legem dei.

Corollarium nonū

Saluberrimum est sapientis documē/
tum q̄ ait. Que tibi p̄cipit de⁹/ illa cogita
semp/ r in pluribz opibus eius ne fueris cu

riosus. Etenim ppter ignorantia diuinorū p̄/
ceptoz/ quā plerūq̄s gignit supuacua occu/
patio circa traditiones hūanas/ aut curios/
sa inuestigatio rez penit⁹ in unlium p̄sur/
gunt ex p̄sequēti facilius trāsgressiones di/
uine legis/ q̄ si h dānabile sit ap̄ oēs q̄stā
p̄cor dānationē sibi met accumulāt culpa/
biles in h vitio vel ecciastici rectorēs/ v̄l re/
ligionū p̄fessores. ¶ Virat⁹ sum aliq̄n q̄ ra/
tione ipsi ecciastici p̄sertim ordinati r reli/
giosi/ p̄hibentur a scia medicie/ r nō remo/
uent de facto a studio traditionis hūane/
¶ Nā corp⁹ lōge mel⁹ est q̄s terrena suba/ cui
traditiones iste deseruiūt/ q̄ si p̄ alios/ corp⁹
pus potest curari/ nōne similiter p̄ vicari/
os r alios de ecclia r̄temptibiles put iubz
ap̄ls possent r̄palia m̄strari. Hōne sancti⁹
est ecciasticū p̄ se deo fuisse. r mūdo p̄ vica/
riū/ q̄s ordie p̄uerso imo p̄uerso vicarijs cō/
stitutis p̄ spūalibz/ seipm negare deo/ r tra/
dere totū mōdo. ¶ Proxius ita.

Corollariū decimū

Veritates oēs vniuersales i/ q̄bz fūdaf
legislatoz hoim p̄rās/ sonātes q̄ parē hñt
auctoritatē traditiōes sue cū lege diuina r q̄
eas sp̄nit/ deū sp̄nit r dō r̄sistit/ necario dñt
intelligi/ si et q̄n p̄rāte sua nō abutūt/ r duz
legibz diuis sufficienter innitūt. Auctoriā
tes q̄z sanctorū/ r canones p̄ntificū sumoz
quodq̄t allegent/ sicut r absq̄ nūero p̄nt in/
duci/ nihil aliud p̄nt p̄firmare. ¶ Quāob/
rtm dicim⁹ p̄ regula/ q̄stum r q̄liter licet du/
bitare de potestate alicui⁹ ppter defectū de/
bite electionis sue aut abusum sue auctori/
tatis/ tantundem r taliter licet dubitare de
obligatione traditionum suarū/ vt sue sūt
p̄ccise. ¶ Addimus adhuc q̄ nulla tradi/
tio vel regula vel lex vel determinatio puri
hominis qui in talibus fallere potest r fal/
li/ obligat/ vt precise talis est/ subditos ad
credendum eam tanq̄s veritatem fidei/ aut
diuinam legem/ licet obligare possit sub pe/
na politica/ ad exteriorē eius receptionē
r ad non impugnandum eam. ¶ Exinde
patet via ad inuestigandum p̄ticulariter/
quid operentur determinationes summo
rum pontificum. quid condemnatiōes ar/
ticuloz parisijs vel alibi facte. Poterit si
quidem fieri vt absq̄ peccato mortali imo
cum merito magno sit aliquis theologus
vel alius prudens/ qui dissentiet corde ab
humanis determinationibus aut traditio

esse qui tamen obsequium p̄sentant
non tamen illud non repugnat
cum. ¶ Inuestigandum p̄nt
in traditionibus hūanis/ r aliorum talis
traditionibus hūanis. ¶ Quāob/
rtm dicim⁹ p̄ regula/ q̄stum r q̄liter licet du/
bitare de potestate alicui⁹ ppter defectū de/
bite electionis sue aut abusum sue auctori/
tatis/ tantundem r taliter licet dubitare de
obligatione traditionum suarū/ vt sue sūt
p̄ccise. ¶ Addimus adhuc q̄ nulla tradi/
tio vel regula vel lex vel determinatio puri
hominis qui in talibus fallere potest r fal/
li/ obligat/ vt precise talis est/ subditos ad
credendum eam tanq̄s veritatem fidei/ aut
diuinam legem/ licet obligare possit sub pe/
na politica/ ad exteriorē eius receptionē
r ad non impugnandum eam. ¶ Exinde
patet via ad inuestigandum p̄ticulariter/
quid operentur determinationes summo
rum pontificum. quid condemnatiōes ar/
ticuloz parisijs vel alibi facte. Poterit si
quidem fieri vt absq̄ peccato mortali imo
cum merito magno sit aliquis theologus
vel alius prudens/ qui dissentiet corde ab
humanis determinationibus aut traditio

Corollarium XI

nibus qui tamen obligabitur propter euitationem scandali vel aliter non repugnare exterius. Nam potest aliquarum publicatio veritatum prohiberi et aliquarum falsitatum dogmatizatio permitti. **V**olumus tamen ut notetur vigilanter modus loquendi noster de traditionibus hominum ut talium paise sunt quae fallere in illis et falli possunt quoniam determinationes ecclesie vniuersalis in eis que fidei sunt ab hoc numero secluduntur in quibus nec fallere potest nec falli. Fieri quoque potest ut determinationes aut leges humane participent cum diuinis et hac ratione eas esse pro diuinis suscipiendas nescit nemo. **S**equitur deinceps quod sicut ad fidem ita ad legem diuinam preceptiuam non possit aliquis prelatoz quicquid adijcere quod non esset prius de fide vel lege diuina quibus non esset hoc auctoritatis ue declaratum aut humano precepto sancitum.

Corollarium. XI.

Traditiones ecclesiasticas et humanas sicut fatuum esset omnes pro lege pure diuina suscipere. Ita nihil in omnibus velle de diuinis legibus agnoscere nequaquam scandalosa temeritate vacaret. Secunda preceptum nonisima est et concessa ab omnibus indiscussa. **A**d primam preceptum inducamus id sapientis. **N**oli esse nimis iustus quia qui nimis emulgit elicit sanguinem. **E**t ut terentianum puerbum est. **N**on nunquam summum ius summa iniusticia fit et sic esse in proposito plane docebitur. **N**ec audiar ego sed christus qui mandatum dei dixit phariseos fuisse transgressos propter mandata hominum. **D**ixit insuper eos alligare onera grauiora et importabilia ceruicibus subditoz et claudere eis regnum celoz. **V**erum est quod prope illud Iulij cesaris apud salustium ubi intendentis ingenium valet a qua sententia vulgatus versus non discordat. **P**luribus intentus minor est ad singula sensus. **S**ubditi vero simplices et timorati quando tot traditionibus intendere compelluntur a superioribus suis quid mirum si minus capaces redduntur diuinorum preceptorum quia et minus in eisdem edocentur. nunquid non acerrimo supplicio aut acerbissima oburgatione punietur quandoque pro puula inobediencia legis humane et absque omni reprehensione peccare quod cotidie contra legem dei enormiter permittit. **N**on habemus necesse exemplis immorari crebriora cernimus quam vellemus.

Ex his elicio pro doctoribus theologis doctrinam salubrem ne sint faciles asserere actiones aliquas aut omissiones esse peccata mortalia presertim sub verbo vniuersali et dum predicandum erit ad populum a scripto quodam et expro viro accepti pronicioz esse in omni arte vel doctrina asserentem audacem et extremam maxime ubi obseruatio cordis obnuitur obuiatque. **I**taque debet quilibet nunquam obliuisci quod incerta est scientia nostra ita ut idem sepe homo breui momento temporis nunc in hac nunc in opposita feratur suam. **S**it preterea quicquid ut per tales asseriones publicas nimis duras generales et strictas presertim in non certissimis nequaquam eruitur homines a luto peccatoz sed in illud profundius quia desperati immergunt. **V**arie preterea suboritur et quasi infinite circumstantie pro quarum diuersitate diuersificari debet iudicium ita ut vix possit aliquis in moribus generalis regula tradita quae in particularibus casibus exceptionem non admittat. **D**enique generantur ex hinc scrupuli in deteratiui conscientiarum simplicitate ut in eis sit solidum nihil. **N**am et si beatus vir qui semper est pauidus et qui veretur omnia opera sua obseruandum est tamen summope illud terentianum ne quid nimis. **E**t ut idem loquitur ne in scirpo nodum querant ne quoque eis improperetur illud eiusdem. **Q**uid si celum ruat? **D**enum quid prodest imo quid non obest coartare plus iusto mandatum dei quod est latum nimis? **Q**uid insuper expedit amarum grauiusque illud reddere iugum christi quod suauis est et onus eius leue? **N**am et si contemptus ex hac laxatione et dulcedine apud quosdam improbos maior oritur habentes velamen malicie libertatem. **S**ed apud alios bene institutos gratiarum resonabunt actiones. **P**restabitur etiam sedulius obsequium domino et prius tante mansuetudinis cuius mandata grauiora non sunt et qui vult nos non temptari et non grauari supra id quod possumus.

Corollarium. XII.

Sicut penes restringende sunt ita leges humane grauius penales non sunt absque manifesta utilitate multiplicande. **I**n prima parte peccatorum est omnium iuristarum traditio quos tamen aliqui mirantur summoque eos audiunt rationem reddentes cur nomen hereticationis si solum ponitur maiorem significat hereticationem. **H**ereticatio inquit non pena est sed me

De vita spūali anime

dicina. At vero si excoicatio non est pena quid aliud penā appellabim? Rescio vere. Nō solū pena est sed dānosissima pena. Accobstat huic dicto q̄ medicinalis esse debet. Nēpe p̄riū est omīs pene p̄ferim nō exterminatiue. **S**ecunda ps se/ quēs ex p̄ma iūctis p̄orib/ dēminat eos q̄ tanta leuitate ne dicā temeritate / fulmināt excoicatōes / r irregularitates / cū innūera bili mltiplicatiōe statutoꝝ / q̄ vit aliq̄s nō di / a adimplere / nō dicā retinere / itelligere / r p̄cordare / sed vel legere tota vita sufficeret. **U**tinā attēderem? oēs / r imitaremur benīgnitatē saluatoris nr̄i dei. **P**oterat necesse dubiū / exigere a nobis iuge fuitiū in p̄ceptis lōge plurib/ grauioribusq̄ / sed dēscēdens fragilitati nr̄e / certū r paucū numerū dereliquit p̄ceptoꝝ / q̄ si cōpleuerim? / q̄s inutiles fui sum? / p̄seruant a morte. **E**t h̄c quid supererogauerim? / uertit ad delectio nem p̄cedentiū delictōꝝ / aut cummulata gloria remunerat. **T**estatur sapiēs p̄ timorem dei hominē recedere a malo. **I**ta sane melius q̄ p̄ austeritatē hūanarū legum. **N**olumus tñ nec debem? inculpare deuotiones religiosōꝝ / qui perfectionis viam / aggressi tanto p̄cepta diuina diligēt? implent / q̄z to p̄silijs r alijs obseruationib/ salutiferis semet astrincent. **S**ūt fatemur vincula taliū / alligatura salutaris / q̄ruz discret? vsus nō impedit sed expedit gradiētes viā mandatorū dei. **A**ttñ q̄ potest capere capiat / q̄z non omnes capiūt verbum istud. **I**dcirco aliud de cōitate hoim / aliud de paucitate est iudicium.

Corollarium. XIII

Cis lex humana vel positua / p̄t abrogari in eo q̄ non necessario p̄cipat cū naturali r diuina. **H**ec aut abrogatio fit / vel p̄ s̄uetudinē oppositā / iurta q̄ dicunt iuriste r vez est / q̄ s̄uetudo est optima legū interpret. **N**ec vnq̄ dicenda est corruptela / nisi vbi legem diuinā aut naturalē lederē / r vincat. **N**am sicut s̄uetudo dicitur altera natura / sic lex s̄uetudinalis quasi lex naturalis habēda est. **F**it etiā abrogatio p̄ exp̄ssam aut interpretatiuā reuocationem factam ab illo q̄ condēdi habuit potestatem. **F**it deniq̄ abrogatio causa māifeste dānositatis si lex illa fuaret. **P**atent hec omnia ex descriptione r cōditionib/ legis bo-

ne / qm̄ honesta eē debet. iusta / possibilis. iuxta naturā r cōsuetudinē p̄rie. loco. tempore. p̄orib/ p̄ueniēs. necessaria. vtilis. r manīfesta vt h̄etur ex dictis. **I**do. **E**x his li/ q̄ de cōstat q̄s temerariū est / r iniquūz velle oia decreta siue ecclesiastica siue ciuilia / ad omne tps / ad omnem gentē / r patriam ex / tēdere. quoniā lex q̄ pro vno tpe r loco aut p̄sonis esset vtilis / eēt in alijs tpe. loco r p̄sonis impossibilis aut dānosa. imo velle sic omnia statuta stabilire / hoim est delirantiū / r q̄s p̄tendentiū vt oppositae leges siml obseruent. **D**ic fundat se q̄ dicūt nō ita ex / pedire vnū impatorē dñari omnibus ciuili ter / sicut vnū papam spūaliter / qm̄ lex fidei vna est apud oēs. nō ita leges fori. **P**reterea positū est in decretis disti. iij. q̄ leges instituunt cū pmulgan. firmātur cū moribus vtentium / approbantur. **I**gitur per argumētū a p̄trario sensu. **S**i morib/ vtētū nequa q̄s approbant / ille nullūz h̄nt firmamentū. r ita p̄ls habet mltū in sua potestate dare robur legib/ aut tollere / p̄fam ab initio. **S**ūt aut hic questionēs difficiles q̄les. s̄. debeat eē s̄uetudo ad abrogā dū legē aliquā / r q̄nti tps. **E**t si possit cōsuetudo introduci cōtra legē illā / quā cū re nouatione iuramētū qlibet intrās aliquaz policiā / p̄fiteat / r q̄d sit interpretatiue renouare (als reuocare). **D**icim? aut q̄ vbi n̄ est taxatū tps a legib/ alijs / d̄z fieri abrogatio put sapiēs iudicabit / nūctardi? / nūctius iuxta necessitatis aut vtilitatis qlitatē. **N**ob insup dicendū videt? q̄ mltē sūt insti tutiōes ad q̄z obfuarōes vidēt oēs se q̄nti dianis iuramētis astringere q̄s tñ obserua re n̄ tenent / non q̄ p̄iurū sit licitūz / s̄ q̄z iuramēta talia sūt sp̄ itelligēda ciuilitate. **D**o rriū exēpla sumere possum? i p̄clara vniuersitate p̄ficiē / r in ecciāz alijs collegijs. **C**onstat q̄ nouit intrātib/ dictā vniuersitatē vll collegia / legū explicitē cōstōnes aliq̄ int ce teras q̄ nullaten? obseruant. **Q**uib/ lectis petis ab eis. vultis ista iurare? **Q**ui r̄ndēt ita iuro. nec aliqd̄ excipiūt / q̄ si q̄s dixerit oēs p̄ntes tam eos q̄ exigūt / q̄ illos q̄ p̄stant iuramentū / criminaliter deficere. videt quō tot r tales summe lfature r p̄bitatis viros / possit absq̄ temeritate dānare. **P**ropterea in oī iuramēto vt d̄ditōes mul te subintelligat necesse est. **P**rimo in oī cō stitutione per supiorē edita / reseruat sp̄ ei?

auctoritas. imo nec pot' excludi / q'stumcu' / q's aliq's iuret se nolle vnq's i postez vti dis / pensatione / seu relaxatione p' supioze facie / da / q'n supiozis auctoritas sit in h' superior / Et ita vsus habet in puilegijs per sumos / pot'ifices collatis / tam in vniuersitatib' q's / officarijs d'noz. q'suis aut videt' ee' tui' / explicare sua intentione in principio iura / menti / istud tamē nō exigitur ad euitatione / periurij. nam a lege sufficiēter explicat.

Rursus iuramentū sicut et votū nō obligat / vbi vergūt palā ad deterioze exitum. idcir / co recipiūt dispensatione aut relaxatione / aut cōmutatione / vt sapiēs p'sertim supioz / iudicabit. Amplius iuramentū nō pl' / debet obligare q's voluerit aut rōnabiliter / velle debuerit obligare ordinatoz talis iu / ramēti / et in cui' fauore fit. Hinc saluat q'd / dictū est de p'statione iuramēti / apud vni / uersitates et collegia sup' multis q' manife / stū ē nullo mō custodiri. Habēda est itaqz / p'sumptio q' exigētes talia iuramēta nō intē / dūt obligare ad ea q' nec ipi / nec p'ces eorū / obseruarūt. Sed subintelligit' q' nō ex / plicet' hec aut silis additō. Si et q'stū rōna / biliter talia cadūt sub iuramēto / iuxta con / suetudinē et vtilitatē policie. De h' rursū in / fra dicitur. At si p' p'ctm etiā possit aliq' / lex abrogari aut p' maliciā subditoz. Pu / to enī q' sic et q' ad multa agēda vel omittē / da p'latū aliq's pot' obligari p'pter genera / lem maliciā aut erroze subditoz / quoz op / posita aliq'n agere vel omittēre tenetur. sic / i materia nūc currēte dicit' et scripsisse me / mini / q' et vbi via cessiōis fuisset min' bōa / tū acceptare eaz debebat d'ns B'ndict'. scz / Petrus de luna / attēta delibatiōe regis fra / cie / et alioz subditoz. sue obedientie. Sed / de his alibi.

R

Postremo cōfēd' ē supioz / reuocare suā legē positiuā / de q' sp' loq'mur / q'n cognoscit subditos passim et publice il / lam transgredi. et patitur / neqz tradicit / aut si contradicit tamen damnose contra / dicit / aut solis verbis cū deberet vti factis / Notet' h' scūs tho. Idē gaud. Ad h' corol / lariū pncipale / ē exēpluz multiplexi corpe / decretoz / vbi mag' ps' ēt eoz q' statuerūt ge / neralia / et alia / nō fuanē. Nā et in p'mo vigo / re eccl'astice discipline / mltā seuro rigore / statuta sūt q' mō defluētib' i peiora morib' / nō solū inutilē s'z impossib'le h'ent executioz / Doc' attēdēs legislatoz nō p'ps vnq's sapiē /

tissim' / iudicialia oīa tāq' variabilia reliq' / illoz iudicio q' dicit. Qui vos audit me / audit / ita tamē vt nouerit se positos ad edi / ficationem non ad destructionem et vt se / cundum legem dei que regula ē generalis / omni ch'ristiane religionis p'fessoz s'z vno / abbate p'pō ipi iudicēt. eā nō ampliātes / ne / q's restringētes / neqz durioze faciētes q's ex / p'serit p'ps / q' iugū suū dicit ee' suauē et on' / leuē. Ad. n. plus h'nt in p'ate p'lati eccl'ie / gare subditos ad aliq' q' non sūt tradita in / regula euāgelica p'fessa ab oib' p'pianis / q's / h'nt abbates sup' religioz suis / ad obligādū / eos p'ter regulare p'fessionē suā / de q' tū ē / snia sc'i thome et alioz doctoz cōcorditer / q' non pot' abbas monacho p'cipere aliud / q's in regula sua p'fessus fuerit. Doc' ēē vo / ti obedientie interpretatio / q' ei' p'fessores fm / regulam obedientes se p'stabunt.

M

Corollarium. XIII.

S

Uelle omnes excommunicationum / et su / pensionum / et irregularitatum institutio / nes / que scripte sunt / pro nō abrogatis exe / qui / videtur irrationabile et legibus tam di / uinis / q's humanis aduersum. Constat enī / omnes huiusmodi constitutiones aut fere / omnes esse de iure positiuo pure. Constat / p'eterea mltas eaz i dissuetudinē venisse / per non vsuz aut vsuz cōtrariū / scientibus / p'elatis nec obuiantib' / immo nec obuias / re debentib'. Constat deniqz q' tanta ē hu / iusmodi institutionū multitudo / q' si tene / retur in suo rigore maxima pars eccl'ie dā / naretur / et charitas que est finis totius legē / etiam diuine / lederetur. Attamen omnis / lex tantum precise habet de bonitate et sta / bilitate / q'stum participat de charitatis le / ge / que est finis p'cepti / et fm quam deberēt / cetera moderari. Et quoniam materia / ista de excommunicationibus perplexa est / confusēqz tractata. Ego aliquas propo / sitiones examinationi superioruz ac prudē / tiorum decreui proponendas / absqz asser / tione earum / quas ipsi asserendas iudica / uerint ad quos spectat. Prima propo / sitio. Expediens videretur nullam excom / municationis ferri sententia / nisi pro ma / nifesta contumacia. qua se monstrat aliq's / audire eccl'iam non paratum. Ratio est / q'm dū semp parat' est audire eccl'iam. cur / heb'it sic eb'nic' et publican'. Cur ab eadē

kk 4

De vita spūali anime

prescindetur: Hoc tenet Scotus in iiii. sūia dist. ccv. allegat ad h. textū xpi in q̄ fundata est auctoritas excoicandi / et correptionis fraterne. Et hic sumit validū a contrario sensu argumentū. Iuxta h. videre ē q̄liter impossibilitas parēdi mādati eccie / facit ut q̄s apud deū nulla sit excoicatione ligatus. q̄ si talis impossibilitas notoria sit / ipedit ne q̄s possit ab eccia p̄ excoicationis sententiā iuste separi. Ad h. videt vsus ecclesie dū q̄s excoicatus p̄ debitis absoluit / dūz cedit bonis suis oibus / qz facit in E. vltimuz eius quod potest. ceterū dūz aliq̄s ex ignorantia q̄q̄ culpabili / aut ex infirmitate et passione vitiosa. non tū p̄sumaci facit aliq̄quem actū / p̄ quo statuta est snia excoicationis late sentētie ab aliq̄ platoz. videāt iustitiae iudices si talis possit dici excoicatus ip̄o facto / cum semp sit et fuerit p̄mpt̄ stare correctioni eccie sup̄ dīctio suo / put supponit / quia non ex p̄temptu clauū et iurisdictionis ecclesiastice / sed aliunde motus / vt dīctū est malū fecit. Nō enī q̄libet inobedientia p̄sumacia reputat̄. **S**ecūda p̄positio expediens videt̄ / vt nullus teneat aliū vitare q̄stum cuius excoicatum a iure / nisi postq̄ denūciatus fuerit eē talis / a suo iudice. In omni q̄ppe alio casu fere / p̄t homo rationabiliter p̄sumere p̄mpt̄ suuz non eē excoicatum / et oppositū faciens exponit se frequēter discrimini p̄cti mortalis alienū seruū temerarie iudicādo. **E**xempli gr̄a. Video fortē interficere sacerdotē aut eum vulnerare. Si iudico fortē excoicatum possum errare qm̄ vel a iudice potuit habere mandatū vt h. faceret / vel ebrietas aut furor eundē excusat / aut aliquid aliud interuenit p̄pter qd̄ in iudicio p̄tentioso dūz ad illud venerit absoluet̄. **P**reterea quicquid sit in p̄ntia facti / nescio tū infra biduū an a suo iudice fuerit absolutus / quā absolutio nem neq̄ mihi neq̄ ceteris tenet nūciare. **S**ecus est dū iudicialiter est p̄demnat̄ qz iudicio publico debet absolui si nō vult euitari. **Q**uereret aliquis quid opant̄ tūc excoicationis late snie p̄ canones. **R**espondebo / sicut accepi a p̄ceptore meo / eas tantūde opari vt absq̄ p̄cessu alio iudiciali / aut noua p̄stitutione / possit iudex statim p̄bato facto. vel p̄fessato / ferre iuris sniam et eandē publicare. nō sic vbi canones eēnt solū ferende snie / qm̄ monitiones et p̄cessus p̄m terminos iuris p̄rederent̄ multiplis

ces. **E**xeadē radice videt̄ q̄ nullus parochianus debet euitare curatū suū / a suis se misterijs publice sepando / nisi p̄uia sui superioris snia fuerit publicat̄. debet enī tolli q̄stum possibile est a subditis occasio rebellionis ad superiorē / et diuisionis inter se / et temerarie diuicationis cuiuscūq̄ alteri qm̄ ista sunt peccata grauissima. **S**ed dare licentiā vel p̄ceptū p̄sum / q̄ subditi vident curatos suos / nō p̄uia sentētia et publicata / est eos p̄dictis p̄ctōz periculis exponere. **I**taq̄ cū laici clericis sint inuesti / poterit leuiter dicere de suis curatis q̄ sint fornicatores publici / si forte colloquū vel cōfornū modicū viderint apud eū cum mulieribz. **R**ursus et si curat̄ fuerit heri fornicator / potuit tamē penitere / et fm̄ iudicium sui superioris et p̄fessoris obtulit se dimissurū / et cubinā suā / tpe et loco. qz non subito tenet semp h. facere. sicut nec penitēs astringeret remouere subito a se q̄quid fuit aut est occasio peccati. tūc parochianus vitando istū vere absolutū / quō non peccabit: n̄ aut debet leuiter suspicari: nūc aut als q̄ vero careat bñficio absolutiois / nisi dū p̄sententiam iudicis fuerit vt talis p̄mulgatus. **S**ed tūc tamdiu vitabit / quo auq̄ fuerit publica denūciatioe nouiter absolutus. **A**d de q̄ stabit tūc esse diem dñicum dūz parochianus p̄mo inciperet suspicari vel iudicare q̄ curatus suus est fornicator et publicus et ita vitandus / quid ager in hoc casu. aut vitabit eum / et hoc erit contra p̄ceptum ecclesie de audiendo missam die dominico quia aliaz vt suppono non poterit illo die procurare. aut communicabit et hoc erit contra conscientiam / et edificabit ad gehennā. **P**oterit etiam falli vt dīctū est de impententia sacerdotis forte penitentis et absoluti iudicando / imo eum potius debet iudicare penitentem et bonum / q̄ oppositum. cum subito potuerit a spiritus sancto visitari et penitere / et confessionem actu vel voto perficere. **P**ostremo quis non videat hāc licentiā esse fomites scismatum inter subditos / alijs dicentibus de curato quia bonus est / alijs non / sed vitandus. quia nec ē par omnium affectio. nec par discretio nec par eorum que iuris et facti sunt cognitio. **O**bjicietur fortasse nobis illa decretalis cum suis glosis. q̄situm. de cohabitatione clericorū et mulierū / vbi per argumentum a contrario sensu trahitur. q̄ forni-

eator notorius / qui se nullam tergiversatione
 negari potest esse talis / vitandus est / etiam
 non expectata superioris sententia. **Hic** dicimus
 aliquid / vel quod consuetudo opposita / et platorum
 tolerantia quae non executae sunt hanc decretalem in
 ratos et subditos / interpretate sunt illas leges
 non esse servandas / vel quod ante sententiam superioris
 et quod diu tolerat / nihil prope dicitur notorium
 crimine a subditis reputari / quin aliquid possit
 tergiversatione negari. **Iuste** quidem / aut pro
 pter inspirantem gratiam / videtur esse / quod nescit
 visitatio tarda molimina / aut quod nescit ope
 rantis intentio aut causa. **Nonne** posset mulier
 in casu frequentari a curato / pro sua perversione
 sicut egerunt aliqui sacerdotum erga publicas
 meretrices. **Sic** propter etiam meritoze tra
 di posset morti. **Ad** hoc facere videtur decre
 talis immediate procedens. **Quia** insuper de
 creta que non loquuntur in hac materia nisi
 de sacerdotibus sententialem condemnationis
 si bene videantur / aut si aliquid sonet aliter / poterit
 eis non incongrue interpretatio talis aptari.
Et videatur obsecro oppositum sententiae / quod ir
 rationabile sit / ut patet / quod cum curato poenitentia
 li / saltem dum tolerat eum scitum esse tale / et
 parochiani eundem evitare non dico pote
 runt sed debebunt. **Quod** si quis aliquid / quod
 valebit ergo ista distinctio famosa inter for
 nicatorem notorium et non notorium. **Plane** ad
 hoc quod notorium potest absque alio iuris ordine
 pertinere condemnari pro iudice. **Alius** non nisi
 testibus legitimis iuris ordine prius victus.
Iuxta hanc licet forsitan potest intellegi quod dicitur for
 nicarius notorius evitare / quod ipse potest aut
 dicitur statim iudicialiter pro vitando iudicari.
Iudicari dico / non a subditis sed platis / cum
 fuerit vero et utilitas publica videntur pro
 hac interpretatione militare / et hanc reddere non
 distortam. **Pro** dictis omnibus sunt glossae ordina
 rie aug. et amb. super illo prima ad Thoz. v.
Si quis frater noial etc. **Similis** dicere
 mus de sententiis promulgatis generali mo
 do loquendi absque nominum expressione per ec
 clesias / ut dicendo / excommunicamus omnes for
 nicatos / omnes impediens iusticiam ecclesi
 asticam / omnes qui talem rem surripuerunt. **Ta**
 lis modus loquendi generalis et confusus non
 ligat / ut videtur audientes ad vitandum illos /
 quos in particulari tales cognoverunt / nisi
 si per iudicium tales esse nominatim pro
 mulgentur. **Non** enim parem habet effica
 ciam generalis modus loquendi / cum spe
 ciali. **Sicut** sacerdos litteratus potest di

cere quod omnis fur est suspendendus / nec in
 regularitatem incurrit / qua innodaretur si
 diceret / hic fur suspendio meruit interiri.
Alie cause patent ex predictis. **Denique**
 ratio ad propositionem est / quoniam magna
 esset pena / magnum insuper esset discrimen
 conscientiarum apud innocentes / si propter
 aliorum delicta ipsi passim et absque iudicio
 tenerentur excommunicati. **Audiri** de papa Urba
 no. v. / quod gloriabatur se papam esse / ob hanc
 precipue causam / quod nullis penis excommuni
 cationum et irregularitatum erat obnoxius. **quod**
 si dilexisset primos suos / sicut seipsum et hanc
 advertisset / relaxasset fortassis tot laqueos
 tot onera / tot pericula ab eorum cervicibus / ut
 aliqui et si non pari / ad ipsam libertate gratu
 tari potuissent. **Tertia** propositio. **Expe**
 diens videtur ut omnes sententiae excommuni
 cationis / quoniam usus nullus est / aut plus obest
 quam prodest / tam in ecclesia universali / quam in pro
 vincijs et diocesis / expressa revocatione
 cassarentur. **Rationabilitas** patet ex pre
 missis. **Et** si consideremus quod excommuni
 catio quilibet medicinalis esse debet / sicut
 finis amare potionis est sanitas. **Ira** finis
 excommunicationis est emendatio aut con
 servatio charitatis et unionis in subditis
 propterea quodcumque excommunicatio
 verisimili coniectura non presumitur uti
 lis reipublice / nec subditorum correctionem
 afferre / illa debet omitti. **Tunc** enim locum
 habet quod dicit Augustinus libro. ij. con
 tra epistolam Permeniani in decretis. ca
 p. ij. q. iij. i. q. viij. quotiens supra e. **Ipsa**
 pietas / et i. q. i. ordinationes. **Revera** cum
 contagio peccandi multitudinem inuaserit / et si
 lia separatim / i. excommunicatio et ianiam sunt et pe
 niciosa atque sacrilega / quia impia et super
 ba sunt et plus perturbant infirmos bonos /
 quam corrigant animos malos. **Et** gregori
 us de quibusdam peccantibus ait. **Unde**
 neca tali consuetudine auerti possunt / et ideo
 cum venia suo ingenio relinquendi sunt.
Et Matthaei. xij. Dicebat christus dimit
 tenda esse zizania ne eradicaretur triticum.
Sic palea dimittitur / grano donec illud
 introducat in horreum. **Sic** sagena ec
 clesiastica omne genus piscium congregat
 nec separat / preterquam in litore finalis iudicij.
Sic iudas cum apostolis dimissus est / **Sic** iehuse
 in filios israel / **Sic** pestis dicitur diero. sp. cum op
 timis iuncta esse / sic tolerari sunt filij israel dare ex
 teris adysuram et uti libello repudij / sic hodie p

finis excommunicationis

De vita spūali anime

mittit meretrices ne vitijs deterioribus oia
profundant. propterea dicit Aug. ubi pus. **N**ō
pōt esse salubris a multis correctio / nisi cum
ille corripit q̄ nō hz sociā multitudinē. **C**ū
vero idē morbo plimos occupauerit. nihil
aliud restat bonis q̄ dolor et gemit⁹ vt p̄ illō
signū qd̄ **E**zechielī scō reuelatur est. illi sic
cuadere ab eoz infestatione mereant. **D**escendēdo ad
pericula p̄nt conclusiones
mortales elici ex locis et t̄pib⁹ q̄n̄ expedit. et
q̄n̄ non / in peccatores vt sunt fornicarij et
scismatici et usurarij et simoniaci excoicatio
nes pmulgari. **P**relati enī nō solū p̄nt. im
mo debēt ab excoicationib⁹ aut irregulari
tātib⁹ ferēdis desistere. aut iā latas tacite v̄l
ep̄sse reuocare p̄tra vitiosos / vt sunt forni
catores publici v̄l scismatici si nō vitium tale
adeo in q̄busdā p̄tib⁹ inualuerit / q̄ p̄ excoi
cationū vel irregularitātū snias nullo mō
presumit corrigi sed deteriores effici delin
quētes. **E**t in hoc veritate hz qd̄ dictū est.
H platos ad multa nō teneri p̄pter incorrigi
bilitatē subditoz / ad quoz opposita ip̄i si
corrigibiles h̄rent subditos / tenerēt. **P**or
ro qd̄ sit reuocare tacite iam dixim⁹ corolla
rio. **E**t his videt aliq̄b⁹ t̄pa mala cō
siderantib⁹ / q̄ nō expedit ferre snias excoi
cationū generales in fornicarios sacerdo
tes / et inbere q̄ a subditis euitent. **R**igor ei
ecclesiastice discipline / vix credi pōt / q̄ntuz la
patus sit / s̄z et nulla et rara fit electio in sacer
dotū introductione. propterea malū istud taz
late serpit / q̄ multiplicant iuuenes inuiles
et lubrici in sacerdotes / de q̄b⁹ stultissimuz
est sperare / q̄ post susceptū sacerdotū casti
or sit eoz vita et honestior / et nō pot⁹ dislo
lutior q̄sto iā h̄nt illud a q̄ pus et mala vite
fama formidare poterant expelli. **Q**uāto
stulti⁹ igit imo iuxta verba augustini. q̄sto
punitiosius / iniquus / et sacrilegio simili⁹ / est
velle tales effrenatissimos p̄ excoicationū
snias cōpescere / q̄ p̄fecto non tam eos cor
rigūt / q̄ inficiūt. nō solū eos / sed parochia
nos cū eis p̄uersantes. **N**ōne melius esset
nocētes quosdā impunitos remanere / q̄
punire innocentes. **I**uste q̄dem potest ali
quando malicia tolerari. innocētia puniri
nunq̄. **P**uniuntur autē parochiani / duz
cōuersatio curatoz eis interdicit / dū scrū
pulis grauissimis conscientiaz inq̄tant.
Sed diceret aliquis. peccata igit vis re
manere impunita. **S**ic absq̄ freno pene
corruēt oēs in flagitia. sic omēs ecclesiasti /

cedi discipline rigor abscedet. **A**bsit vt hoc
velim. laudo medicinā / sed non eam q̄ vul
nus augeat aut vitā tollat. fiat a radice mor
bi curatio. non eligant ad sacerdotū incor
rigibiles. non indisciplinabiles. alioq̄n si
bi deputent prelati q̄ tales elegerunt. **E**t si
tales deū quotidie in suis p̄ceptis tam im
pudenter contēnunt / quid miranduz aut
vindiciādū si leges humanas et statuta nō
bilipendūt quas etiā vident a suis latozib⁹
non seruari. cum tamē recte iussum sit / pas
tere legē quā ip̄e tuleris. **D**eniq̄ si causa sit
vt meretrices tolerent / dicūt sic opinātes /
q̄ maior est ratio tolerandi sacerdotes for
nicarios nec rigorem talē seruādi / sicut ab
initio / quē admodū ante t̄pa gregoriū noni
maiori rigore hec vt alij dicūt disciplina te
nebat. **H**inc m̄dēt ad quedā dicta sancto
rū / vt thome et alioz peccare eos dicentuz
qui a fornicarijs missam audiunt. nec exca
sare eos / p̄pter negligentā prelatoz. **T**ūc
enī vel vigebat amplius timor dei et disci
plina christiane religionis / ita vt possit le
uiter talis lex exequi. v̄l in exp̄i forte erant
hi doctores q̄ generale et q̄ radicituz sit h̄
malū / et quō deteriora flagicia circa vporos
aut filias parochianoz / et abominaciones
horrende in alijs puenirent apud multas
patrias / rebus stantibus vt stant / si quere
rent per tales censuras arceri. **S**candalū
certe magnum est apud parochianos cura
ti ad cōcubinā ingressus / sed longe deter⁹
si erga parochianas suas non seruauerit ca
stitatem / multos itaq̄ compertuz est ex san
ctis doctoribus fuisse / quos in experientia
temporum sefellit / et locuti sunt non qd̄ fie
ri posset aut expediret. / sed quid stricta iu
ris diuini vel humani regula faciendum
esse dicitaret. **H**idum ad experientiam dif
ficultatum / et temporum / et hominum incor
rigibilitatem veniunt / mutant plerumq̄
sententiam / dicentes q̄ r̄si talia mala sunt
que aguntur a subditis / tolerare tamen ma
gis illa expedit / q̄ cum periculo deteriori
ea velle ad vnguem rescare. **Q**uo circa
peccatū mediocrit̄ qd̄a ex religiof solitari
is / q̄ dū vitā attēdūt platoz. dū subditoz
effrenatā maliciā itūēt / pesti murmurant /
et mox inaudita parte ipsi condemnatiōnū
ferunt sententias in absentes / eos quoz
rodūt et deuorāt / nō aduertentes. s. in exp̄i
rez / q̄ difficile et frequent⁹ impossibile sit
oia ad normā equā flectere. **U**tinā hi sape

r/2 sup seipos oculū retorq̄ntes/intellige
 rēt q̄t lites amaras/q̄t defectus culpabiles
 tolerare cogit q̄libet in seipō/nec sufficit ta
 li sollicitudine/se vnū sufficere emēdare. Ip
 si vtiq̄ p̄ alios arguerēt/q̄ beluā tor capi
 tū/vnā loq̄r diocesim aut regnū/n̄ p̄ oia re
 gula tam hnt/2 p̄fecto iuxta comici sniam.
 Si hmoi essent in loco, s. platoꝝ/alit̄ sen
 tirēt/aliter iudicārēt. **¶** Dec dicim⁹ nō ad
 excusationē inertie dānabilis quorū dā su
 perioꝝ/destruentū pessimis exēplis viuē
 di 2 morib⁹ factisq̄ reprobissimis vitā sub
 ditōꝝ/ s̄ vt boni q̄q̄ in multis deficiāt/n̄
 acerbi⁹ iusto mordeāt. **¶** Quarta p̄positio
 Expediēs videt̄ institutio/ aut iā institu
 toꝝ talis interpretatio/ vt sol⁹ excōicat⁹ aut
 suspensus a iudice/ 2 nō a solo iure 2 trabe
 ret irregularitatē/ immiscendo se sacris/ et
 talis solus iudicialiter cōdemnat⁹ a p̄tate
 absoluēdi in foro 2 scie spoliatus censere.
¶ Prīmū iō dicimus q̄ nō statim aduer
 tit aliq̄s se excōicationē a iure de facto lata
 contraxisse q̄ si in tali nescientia immiscue
 rit se sacris aut alioꝝ 2 sortio se iūcerit/ du
 rum videretur talem esse irregularem/ 2 ta
 li irregularitate a qua solus papa possz ab
 soluere. hinc 2 contemptus apud multos/ aut
 scrupuli varij/ 2 picula maiora q̄ dici p̄nt
 oriuntur. **¶** De excōicatione minori quo
 ad irregularitatem non contrahendam ē
 expressa decretalis. Similiter de suspen
 sione patet/ quoniam oppositum non est
 expressum i iure. Bene autē nequaq̄s am
 plian de sunt. Circa quod mirantur aliqui
 quō decretalem illaz. Cum medicinalis.
 quidam retorquent ad probandum q̄ om
 nis suspensus a iure sit irregularis. si se sa
 cris immisceat. quoniā ibi fit fmo de vna
 tantummodo specie suspēisionis 2 in casu
 certo. Alia autem decretalis ab eisdem al
 legata loquit̄ de suspensis ab homine.
 Secundā partem propositionis idcirco
 posuimus/ quoniam si oppositum tenea
 tur attentis rebus vt turbate sunt in eccle
 sia. tota fere christianitas fraudata est be
 neficio confessionis sacramentalis / Quod
 sic ostendimus. Si omnis excōmunicat⁹
 a iure. aut suspensus aut irregularis / per
 dit potestatem absoluēdi sacramentaliter
 quia perdit vt dicunt iuriste. iurisdictionē
 omnem in alios. talis in foro 2 scientie ne
 quaq̄ absoluūt. Sed maxima pars eorū
 q̄ p̄fessiones audiunt/ incidit sepe in suspē

sionem aut irregularitatem 2 excōmunica
 tionem 2 hoc vel participādo cum suis pa
 rochianis excōmunicatis/ vel tenēdo pub
 lica concubinas/ vel dum sunt in famati vi
 rio aliquo publico vel simoniaci vel mer
 catores publici/ vel ex alijs centum radici
 bus. taz apud religiosos q̄ alios. formida
 bunt igitur semper subditi/ an fuerint rite
 2 vere sacramentaliter absoluti/ 2 hoc ratio
 nabiliter in tanta sententiāꝝ multiplicita
 te. Hoc autem asserere q̄tum sit periculuꝝ
 2 scandalū prelati viderit 2 iuriste. **¶** Pro
 hac parte secunda propositionis facit de
 cretalis que monet vt in necessarijs subdi
 ti cōmunicent cum curato suo/ qui tamen
 quandoq̄ suspensus est/ vtpote cum forni
 catio publico. Constat autem q̄ confessio
 est necessaria. Si vero non potest absol
 uere sacerdos excommunicatus a iure aut
 suspensus. fit illusio talibus subditis quo
 niā nec sacramentaliter absoluentur/ nec
 finaliter aliud reportant q̄ scrupulos/ duꝝ
 postmodum audiunt sacerdotes suos po
 testate absoluēdi caruisse. **¶** Quinta pro
 positio. Expediēs videt̄ vt nulla sen
 tentia excōicationis ferret̄ nisi p̄ cōtumacia
 facta i reb⁹ pure spūalib⁹/ 2 vbi trāsgressio
 2 ḡgit māifeste in dissipationē fidei 2 sue lib
 tatis/ sicut est de hereticis 2 scismaticis/ co
 riuꝝ fautorib⁹/ sicut de interdicto dicerem⁹
 Excōicatio siquidē bacul⁹ ē pure spiritua
 lis. p̄pterea nō videt̄ rōnabiliter assumē
 da ad p̄tectionē rez tpaliū/ 2 q̄i p̄phanarū
 qm̄ res tpales nō debent p̄seruari vel repe
 ti cū maiori detrimēto eoz a q̄bus repetū
 tur/ q̄ sit vtilitas pueniēs apud repetētes
 Sed excōicatio maius dānū infert/ q̄ sit
 vtilitas alia tpalis. Præterea nō dz ecclia
 graui⁹ punire delinq̄ntes civiliter/ q̄ secu
 laris p̄as. Oppositū tñ fit dū p̄pt̄ 2 tuma
 ciā cadentē in cā rez tpaliū/ iudex eccliaſti
 cus incarcerat 2 ligat aīas ḡuissimis excōi
 catōis vincul. Iudex vō secularis sola coz
 poꝝ detētiōe p̄tētus ē. Rursus n̄ ē vsqueq̄
 q̄ certū an ius diuinū p̄cesserit plat̄ iuris
 dictioꝝ tpalē immediate/ aut saltē ei⁹ exercitiū
 sic x̄ps illō a se abdicauit. aut si h̄ constare
 potest remaneret tamen incertum si iuris
 dictionem secularem ex consuetudine vel
 dono principū cōcessam/ sibipossit ecclia p̄
 iurisdictionē suā pure spirituale exercere/ p̄
 seq̄ 2 defendere. Sic h̄z ecclia iurisdictiones
 tpales/ beat ipa 2 carceres/ 2 alios coercēdi

De vita spirituali anime

modos etiam corporales. que coertio corporalis licet apud grosse intelligentes et carnales austerior indicaretur/ quos in fide i mēte pspiciens / negauerit excoicatione penā longe deteriorez excellere / immo fm dicta sanctorum morte corporali deteriorez existere. **S**i autē nō p qualibz otumacia infligitur mors apud pncipes seculares / q est ista ecclesia / stice libertatis māfuetudo / vt passim pro similibz aut minoribz culpis spiritualē inflerat mortes. **D**eniqz dixerim ista non ad detrahendū factis platorz / sed vt occasio pferetur maturius in hac restatuendi et tollendi tot vexationes incredibiles / quas paupibus laborantibz / pmoiores curiarū et alij quidaz his baculis fultū prestant in contemptum dei. damnationem platorū. et ecclesiastice iurisdictionis irrisione. **A**mplius ista nō sunt ad determinandū que diximus / in his ppositionibz / preferam vbi rectus iurū palam repugnare viderent. **S**ed datā volumus esse occasionem studendi iura illa et mitiori itēratione ea diiudicādi / qz faciāt quidam ad pauca aspicientes. et q defacili enūciāt palioz illaqueatione. illibertatione et dānatione. **S**epta ppositio. **E**xpediētius est in multis defectibz illos vel tolerare / vel ad bonū finē ordinare / qz p fulminationes sentētiarū et cōdemnationū. aut per pditiones rigorosas eos conari funditē extirpare. **R**atio p3 et pmissis. vñ precedētia facta scōz nos docēt / q multa que male fieri videbant et nequibāt corrigere / vel tollerabant / vel ad aliqū finē bonoz ordinabant. **S**ic ydolatraz supstitutio facta i februario / ob honorez februe / transit in honorez virginis matris. **S**ic honor augusti cesari prestatus / in honore Petri est cōuersus. **S**ic pantheon templū oim ydoloz / vertit papa in ecclesiā oim sanctorū. **F**ortetali arte possēt encenia que pma die anni mittūt hoies / ad bonū finē trahi. **S**ic natiuitatis sue celebratio apud quosdā pncipes xpiana / nos ad gaudiū de suo baptisate possēt retorqueri. **H**ec ei agere facilius est / qz torretū consuetudinis pertinaciter obniti velle. **H**oc modo docendi sunt omnes habere oculum simplicem oculū intentionis rectū quo habito merebunt in multis / vbi alias graui se delicto cōstringerēt. **E**xempligratia de celebrātibz missā sumpra pecunia. de euntibz ad horas canonicas in ecclesijs / et ad obitus spe distributōnū. de dantibus

et accipientibz curas et beneficia ad censum annuū. de recipiētibz pecunias in collatōe ordinū. de predicantibz p mercede. de que rentibz placere in suis actibz et sermonibz publicis et artificialiter ob hoc ordinatis. de habētibz plura beneficia / et similibz / in quibz peccāt multi ob defectū doctrine / et rectificatōnis sue intentionis / quibz alioquin merces debere. **T**angamus hic ad extremū pfectorie modū rectificādi aliqua ex pmissis. **S**i qz celebrat missam aut aliō quodcūqz op^o spirituale pagit / et inde sperat mercedem tpalez. **C**onstituatur ipse sibi mercedem illam nō tanqz pccūm spūalis illius operis. **N**on enim esset equa pmutatio. **S**ed accipiatur illud tpale p sustentatōne ministri. **N**on debet itaqz quis qz suis stipendijs militare. **E**t q altario seruit sic dicit aplos / de altario viuere debet. hoc titulo q dicitur sustentatio ministri. saluatur omnis receptio moderata rez tpaliū p spūalibus iuxta sententiam dñi Durandi / in hac materia. **D**ec aut sustentatio qualis aut quāta esse possit nō cadit sub arte generaliter diffinire. **S**ed hoc loco sicut et in omni virtute / mediū sumi debz / put sapiens iudicabit. attentis circumstantijs omnibz / aut put hoiez vncio diuina docebit. **H**anc eandē sententiā dicit alij sub alijs verbis. q omnis res spūalis ppter tpale lucrum tanqz ppter motiuū mium principale / aut ppter finē deo subordinatū / qui dici pōt finis psecutiuus / licite queri diligi vel exerceri pōt. **A**d hoc nimis est illud pphete Inclinaui cor meū ad faciēdas iustificatōes tuas in eternū ppter retributōez. **E**xistio neminē dubitare qm possz de diligi a me et exorari / vt mihi det vite sustentationem ad liberins eidē seruiendū. **A**c aut magis spūalis qualis est qz dei dilectio vel ad eūdem oratio. **F**as habet insup ali quis exercere se vñ in vna religione vñ cura vel alio spirituali ope vt inde sustentetur ad vite necessaria / nō quidem sistendo in hoc sed vltius referendo in deū vt habitis talibus vite necessarijs / ipse deinceps liberio ri mēte valeat do militare. **D**icit doctores nominatim dominus Anthoniodorenf. q nullus pdicare debet hoc est predicationē suā ordinare tanqz mediū ad habendū vite sustentatōez. **E**sset inquit hic ordo puer sus. si dignius ad indignius ordinaretur. **H**orum dicta sic accipiēda sūt vbi ad illud temporale figeretur intentio principalis

Actus quinta

Hoc modo docendi sunt omnes habere oculum simplicem oculū intentionis rectū quo habito merebunt in multis / vbi alias graui se delicto cōstringerēt. **E**xempligratia de celebrātibz missā sumpra pecunia. de euntibz ad horas canonicas in ecclesijs / et ad obitus spe distributōnū. de dantibus

ali anime

Lectio quinta

et ad dei honorem ipsa nequaquam ulterius referetur. dū autem non est finis principalis sustentatio hec ministri quesita per aliquos actus spirituales, sed est vel motiū quoddam, vel finis minus principalis in alterū finē rursus ordinatus, nullū videtur hic de simonia ca pueritate piculū imminere. **I**sta sic elucidare tutius est ad serenandū cōsciētias simplicium/et p̄rectificatione suarū intentionū/que tragica aut satirica reprehensione oēs generali simonie lepra reddere infames velle. **H**ac intentione potest teneri cura ad censum annuū/potest haberi respectus ad lucrū distributionū. **P**otest in casu recipi moderata pecunia ab ordinatis sub platis, si sit aliunde nimis paup̄, nec imminet scādalu. quoniam oēs decretales sup hoc confecte sunt de iure humano q̄ ad multa/quas potest abolere cōsuetudo ad oppositū/dū fuerit oculi simplex mō dicto. **S**ic p̄nt obtineri duo vel tria bñficia fm̄ eorū tenuitate/ et si sine scādalo fiat, attenta p̄one obtinētis q̄litate et ipsius ad ecciam utilitate. **S**ic potest in vno sepe debet q̄rere p̄dicator aut alius placere hoibz in suis actibz/nō p̄pter se, s; vt videntes glorificent deū, et vt libētius monita salutis accipiant. **N**ec tñ sum nesci? quin in p̄dicis sepe cadit vilis q̄stus at q̄s s; moniac? vt si q̄s hēat aliunde sufficienter vñ viuere possit ip̄e multiplicat sibi per talia opa sp̄ualia/grādiōres diuitias superuacuas/aut p̄ternecessarias, aut suam bñficiōz pluralitatem cā rōnalis nō excusat.

Lectio quinta

Ad determinatiōem solidiorem materie quā tractādā suscepim? sup quiditate peccati mortalis et distinctione eius a veniali mltā q̄si iam fūdāmētā iecimus. p̄scrutando funditus q̄d sit lex p̄prie diuina, q̄d naturalis/q̄d humana/et de cōditiōibz vtraruq; **H**ic est enī viuax fundus totius difficultat; **P**orro iam nōnulla diuerticula quasi sup edificātes adiecimus. **P**erscrutādū rursus esse video/ne nos equocatio fallat, erit edificij nostra structura certius surgat, si forte sit aliq̄ lex diuina q̄ nō sit obligatoria. **N**az de obligatoria fmo dūtaxat habitus est. **V**ideat nemp̄ lex diuina totidē modis dicit q̄t modis diuina volūtas noiat. **D**icit autem magister in p̄mo sniaz, q̄ q̄nq; sunt dei volūtares/sumēdo signū p̄ signato. **E**t besb

hoc metro complere sunt. **P**recipit et p̄hibet, p̄mittit consilium, implet. **D**e volūta te p̄ceptina et p̄hibitua multa iam dixim? **D**e p̄missione vero memini me alio loco distinxisse, q̄ aliq̄ dicit p̄mittere deus. **P**rio qz nō vult p̄hibere/aut p̄cipe oppositū/ h̄mō p̄misit libellū repudiij/tyroz pluralitatem in antiq̄ lege. **S**cdo mō p̄mittit quia nō punit pena temporalī, hoc mō p̄mittit mala fieri q̄ nō punit in iniust. **D**einde tertio aliq̄ p̄mittere dicit, nō qz nō punit, sed qz nō impedit ea fieri cū id vtriq; posset quāq; hoc iustissime faciat eliciēdo ex his malis bona/ fm̄ potentissimam sapiam suam attingentem a fine vsq; ad finem fortis et p̄ inscurabilem abyssum iudiciorū suo fū. **D**eniq; quarto potest aliq̄d p̄mitti/nō qz iudicetur faciēdū/aut qz nō denūcietur p̄ leges et statuta puniendū, sed qz de facto nō exequitur leges punitiue contra delinquentes tales/ne deteriorē exitū res habeat. **H**oc mō tolerant q̄nq; heretici/et scismatici/et alij inter xp̄ianos dū scissura deterior ex eorūdem exterminatione verisimiliter timetur. **D**e hac igitur lege p̄missiua, sicut et de impletua q̄ dicit esse efficac̄ opatio dei, et q̄ non est de p̄se obligatiua intm̄ dēa sint. **S**upest dicere de cōsilio q̄ lex appellat nō q̄ legis ad obseruatōem sui, eam q̄ppe deserēs penam nō incurrit. **I**mpletio tñ eius p̄mitum meretur et coronam. **E**am p̄terea lege cōsilioz diuinoz nihil pendere velut in utilem et tanq; obseruatores eorū h̄nō inde p̄fectiores fiant improbare/damnationez nō euadit. **H**ec lex potissimū respicit tertiā vitam/quā esse posuimus confirmationis stabilitate/aut eorū q̄ tali vite iam iam q; app̄ximant vt sunt viatores p̄fecti. **D**ec summatim memorata sint ex eis que de quintuplici signo volūtatē diuina/q̄ est lex p̄ma doctores tradiderūt. **A**uero legem alteram si sup addiderimus mediā inter cōsiliū et p̄ceptum/que monitiō/vel mādatus/vel ordinatio/aut alio noie absq; p̄trouersia noietur/forte videbimur p̄tinus transgredi terminos q̄s posuerunt p̄res nostri/ sed nō ita est, consonabimur potius eorū traditionibz, et eas aptius intuebimur. **A**p̄parētes quoq; cōtrouersias inter ip̄os/de peccato veniali et mortali/nos faciliōri ne tu in vñū cōpingemus. **L**oquūtur itaq; nonnulli sc̄toz de peccato veniali tanq; sit cōtra p̄ceptū diuinū vt Bern. in libello

uentibus curas et beneficia ad eos
de recipiendis pecuniis in collatione
de predicantibus pro mercede, de que
placere in suis actibus et sermonibus
et artificialiter ob hoc ordinantur
inibus plura beneficia et similibus
peccat multi ob defectum doctrinae
carōnis facientes non nisi quibus
erces debent. **L**angamus huius
p̄fictorie modū recitandi aliquos
s. Si q̄s celebrat missam aut alid
s op̄ spirituale pagi, unde spera
in r̄pales, Continuarip̄sibi mor
am nō tanq; p̄cūm sp̄ualis illis
non tñ esse equa omniāno. **S**
illud r̄pale p̄ sustentatione m̄m
debet itaq; quilibz suis sp̄cōdes
Et q̄ altario seruit sic dicit ip̄s
iure debet, hoc nōlo q̄ dicit
nihil, saluatur om̄is receptio
et r̄pali p̄ sp̄ualibus iure in
Durandi in hac materia. **D**e
ario qualis aut quāta esse possit
b arte generaliter diffinire. **S**
ut et in omni virtute/ modū su
t sapiens indicabit, attentiōe
omnibz/ aut put boies m̄cio di
it. **H**anc eandē sententiā
alijs verbis, q̄ om̄is res sp̄ual
le lucrum tanq; p̄pter motus
hale/ aut p̄pter finē deo subo
ici p̄t finis p̄secutiuis h̄are
el exacerci p̄t. **A**d hoc n̄m̄
e Inclinaui cor meū ad faciē
des tuas in eternū p̄p̄r̄ribu
eminē dubitare q̄i possit de
ozari vt mibi det vite sustē
berins eidē seruiendū. **A**d
alis qualis est q̄s dei dilectio
natio. **F**as habet in sup ali
et in vna religione et vlt
hali ope vt inde sustētur
/ nō quidem sustēdo in hoc
ferendo in deū vt babitis
cessarijs ip̄e deinceps libe
t do militare. **D**icit docens
dominus Ambrosiodocens q̄
re debet hoc est predicatiō
tanq; mediū ad habendū
Esset inquit bico: do p̄t
s ad indignus ordinari
sic accipiēda sūt vbi ad h̄
geretur intentio principalis

B

ll

De vita spūali anime

suo de p̄cepto et dispensatiōe. et **Sanden.** idem ponit ex auctoritate. **Aug.** in suo q̄o libet. iij. q. xxi. **Altoz** est opinio cōtra: ria vt **Thome** et cōis schole dicētiū venia: le nō ēē cōtra sed p̄ter p̄ceptū. **Primi** fa: cilius et expeditius loqui videtur / ponē: tes quodlibet peccatū esse cōtra p̄ceptum. qm̄ pfunda cōsideratio repit nihil esse pec: catū nisi qz phibitū. **Preuaricātes** reputa: ui oēs peccatores terre. in q̄t. p̄pha. **Prohi: bitū** dico. vel lege diuina immediate vt na: turali aut humana / voce scripto vel mente. **Am** nō hñtes legem ipi sibi sunt lex. **Ad Romān.** **Preterea** frequēs vsus est in om: ni lege. **Ius** in antiq. ius in noua. ius in re: ligionibz et vniuersitatibz / vt multa statuā: tur sub noie p̄cepti / et voti / et iuramēti / et cō: minationis eterne mortz / quoz aliq̄ omitt: tere vel opposita facere nō facit hoīem reū: peccati mortalis. **Hōne** data erat antiqua: lex iudeis in p̄ceptū / p̄spiciū est hoc. **Deu: tero** / vij. et. viij. **Et** addūtur maledictiōes. ca. xxvi. **Idē** **Diere**. xi. **Habet** insup **Deu: tero**. xxvi. quō ipi p̄fitebant anno quolibz totā legē. **Deniqz** positū est **Josue**. xxiiij. q̄ liter p̄pls iudeoz exp̄ssa voce seipm obliga: uerit ad oīa faciēda q̄ dñs mādauerat. **Ar: tñ** q̄s diceret eos in omni transgressiōe cu: iustibet cōtenti in illa lege mortaliter deli: quisse. **Agebant** nihilominus vt videt cō: tra p̄ceptū et votū et p̄fessiōem maledictiōis interminatione vallatam. **Preceptū** vtiqz habebant sicut et nos nō mētiri. multa ta: men esse mēdacia sola venialia nullus ne: gat. **Silem** facit rōem **Bern.** libello p̄dco de eis que in euāgelio cōtenta sunt vt q̄ n̄ sit irascēdū fratri. non grauanda corda cra: pula et ebrietate et curis huius seculi. nō di: cendū verbū ociosum / neqz iurandū et silia: quoz actus crebro veniales sunt. **Ica** ista: turis religionū q̄stūcunqz iuramēto aut vo: to firmatis. **Qd** vt manifestius fiat accipi: amus aliquē q̄ iuramēto aut voto vt sepe fit se astrixerit. **Sit** ita q̄ fideliter et diligen: ter adimplebit opus iniūctū. aut q̄ in oibz suo tali superiori honozē seruabit. **Null** ar: bitroz audebit cōdemnare istū sic iurantes p̄ quacūqz negligentia aut irreuerentia ad: mortale delictū. cū possit interciderē negli: gentia et irreuerentia. nūc et ignorantia ali: quātulū crassa et supina. nūc et impoten: tia et infirmitate. aut absqz cōsensu perfecto aut qz transgressio talis nō est notabilis dā

ni seu cōtēptus apud eos q̄bus ip̄e fide: liter feruire et q̄s honorare iurauit. **Ar** tñ oīs negligētia cōtrariatur p̄mo iuramēto. et ir: reuerētia sc̄do. nisi q̄s glosauerit iuramen: ta hec. put infra docebimus. **Quid** dice: mus ad hec. **Quid** est spūs dissensi: onis in cordibz sc̄roz dei / vt qd vnus app: bat alius damnet. **Studeamus** q̄ con: trouersiam hāc verbalē / qz de re satis cōstat et cōuenit ad cōcordiam adducere. **Ica** em̄ agere hic et alibi modestius et salubrius s̄b: aliis qz est / q̄s vni parti vel alteri tam p̄ia: citer inniti / q̄ altera cōdemnet. **Tolerabi: le** si q̄dem est cōfestim existimāre de sanctis sapiētibz / et tanta sedulitate veritatē scrutā: tibz. eos in rebz nō vsquequaqz difficilibz dissonis assertionibz errauisse. **Dos** cō: trouersie nodos facilius enodare poterim⁹ si aliquā p̄us dederimus similitudinem ex vi: sibilibz / p̄quā q̄si p̄ scalam ad iuis. bilia cō: scendamus. **Compem**⁹ q̄ peccatū ad mortz: bū. et vitam spūalem ad corpalem / vt ab in: itio fecimus / et reperamus dicētes. q̄ vita a: nime q̄duplex est sc̄z nature / gratie / actio: nis meritoz / et confirmationis stabilitē. **Im** h̄ ponuntur alique p̄positiōes. p̄mo de peccato / dehinc de merito. **Prima** p̄posi: tio. **Peccatū** mortale et veniale nō sunt cōtra vitā p̄mā / sic q̄ eam p̄sus enecent. **Decenī** vita cōsistit in bona dispositione naturalī / vt sunt viuax ingenī / tenax me: moria / et silia. aut in donis gratuitis nō tñ gratū faciētibus / vt sunt sciētia multiplex / et habituatiōes q̄dam bone ad virtutes so: lum morales. **Dec** vero et si ledant qñqz p̄ peccatū / nō tñ ea funditus expelli necē est. alioquin nullus in peccato mortali viuerez vita nature p̄dicta. **Sc̄da** p̄positio. **So: lū** peccatū mortale est cōtra vitā sc̄daz / tāqz sibi oīno incōpassibilem. **Cū** enī vita ani: me spūalis p̄prie dicta sit ip̄e spūs sanctus / nō quidē formaliter sed intima q̄dā vniōe et illapsu vniūfico / nob̄ inexplicabili. **Dec** vita tamdiu et nō vltra est in aīa / q̄s diu ma: net in eadē ip̄a armonia caritatis et aliozuz donoꝝ p̄ eam formatoz / cui⁹ armonie spi: ritualis facta dissolutiōe deus discedit ab aīa / et moritur illa morte de qua p̄pha denū: ciat. **Qd** mors peccatoꝝ pessima. **Est** igit̄ peccatū mortale q̄si vulnus letiferū aut ci: bus pestifer / dissoluēs qualitatiuā illā dis: positiōem cōplexionalem / in q̄vita cōsistit. **Sed** peccatū veniale nō est nisi morbus

quidam aut vulnus citra mortem. et sicut ex mille vulneribus non mortiferis/homo non moritur/nisi ex illorum multitudinem generet quidam morbus alius mortiferus/vt sepius obtingit. Ita ex quatuor venialibus peccatis vita gratie nequaquam amittitur/licet bene disponant ad generationem mortalis videtur tamen oppositum voluisse dominus Antihisiodoreus. si non caute intelligatur. Juxta hanc similitudinem taliter et non aliter dicitur esse veniale peccatum contra vitam gratie/qualiter morbus alius citra mortem/vel languor febrilis tertianus/aut leue vulnus dicitur esse contra vitam in corpore.

D **T**ercia propositio. Actus peccati venialis rationabiliter potest dici contrarius vite terrene que est actionis meritoze. quia vitas appellamus vitam secundam gratie/sicut operatio viuientis sua vocatur ab Aristotele. vita secunda. Actus itaque peccati venialis non comparatur sicut in eadem anima/et pro eodem tempore actionem meritoziam a vita gratie precedentem. Nunquid non impossibile est simul eandem animam agere libere et gratia et non ex gratia? Sic idem actus non potest esse meritozior et venialis. nec eadem anima simul agere meritozior et venialiter demereri. Hanc intentionem sicut opinor habent doctores qui dicunt peccatum veniale non esse contra caritatem sed contra caritatis feruorem appellantes feruorem actionem ex caritate venientem/qua quidem actio pro tunc impeditur dum actio venialis committitur. Exinde pro deductio qualiter peccatum veniale fugibile est cum impediatur opus actionis meritoze/qua in magnam cederet augmentum glorie. Sic forte rationabiliter diceremus morbos alios magis esse contra vitam aialis secundam quam primam/licet in vita prima spirituali hec sit dissimilitudo ad corporalem/qua tota et subito perditur vel integra retinetur/nisi quis diceret quod armonia vite spiritualis que est caritas non parum stabilitur per alias dispositiones virtutum qualitatibus/quo debilitatis aut perditis. caritatem leuius expelli consequens est. Signanter vero locuti sumus de actibus peccati venialis et mortalis/quam habitus dei benestant cum actibus oppositis/vt habitus auaricie cum actu gratie. **Quarta propositio.** Actus et habitus peccati cuiuslibet repugnat quare vite/que est vita confirmationis stabilitate/praesertim in propria/quam in via forte potest esse confirmatio aliquo compatens veniale. **A**nc ad propositum sicut habemus in precepto/aut non in precepto habere vitas predictas. Ita peccatum veniale affirmabitur aut negabitur

esse contra preceptum. Propterea sicut sola vita gratie gratum faciens cadit sub precepto sic quod habita ea seruat homo legem totam/et ea non habita non perfecte custodit eam. Ita peccatum solum mortale dicitur isto modo contrariari precepto. Ecce quod pacto diuersis respectibus veniale dicitur vel negatur esse precepto contrarium. quorum respectuum illi istum/alij ex doctoribus alium habuerunt. **Quinta propositio.** Nullum meritum vite eterne procedit a sola vita prima. **R**atio in promptu est/qua talis vita non includit caritatem que est radix meriti. Demeritum vite eterne sicut procedere potest a vita prima/et similitur meritum boni temporalis/sic vita altera/graecum scilicet nullum demeritum vite eterne. licet bene meritum et demeritum boni solius temporalis comparatur. **D**ecclaremus ea in quibus potest esse ambiguitas et dicamus/qua in pura vita nature qualem diximus possibile est homines eterne mortis esse reus. et tamen boni alicuius temporalis facit eum deus gratis principem de congruo/propter quandam adaequationem operum suorum bonorum de genere ad bonum aliquod temporale. Quamuis enim peccator indignus sit etiam pane quo vescitur/dicente Augustinus. et hoc dicitur rigore seuerie iusticie. Tamen iusticia dei misericordie tate commixta est/vt non sinat bonum etiam de genere absque decore remunerationis saltim transitorie. Ceterum nihil impedit quoniam homo viuens vita gratie/quoque bonos actus producat non ex vita secunda gratie/non ex caritate. sed ex sola vita prima scilicet nature. que casu meretur homo iustus non minus quam iniustus/non tamen usque ad meritum beatitudinis eterne. quia non est suus actus a vita gratie radicaliter elicitus. meretur ergo solum bonum temporale. Reliqua patet intuitu. **D**ic propterea dicendum videretur de merito solius boni temporalis quo ad vitam secundam/que est actionis meritoze sicut de peccato veniali diximus/qua vix eodem modo temporis non se comparatur. non de peccato malicia actus. sed de peccato accidens ex imperfectione eius. quam agere simul ex gratia non contingit ex sola vita nature. **D**is itaque determinatis per similitudinem adiuuere possumus. quid sit peccatum mortale. quod veniale. quod meritum et demeritum aut boni eterni. aut solius temporalis. **D**is itaque actus libere elicitus aut dissoluit principalem armoniam in qua consistit vera anima vita que deus est. et sic est mortalis et demeritorius vite eterne. aut impedit tantummodo de se vitam secundam gratie. que dicitur actio meritoza. aut vitam nature turbat ob

De vita spūali anime

seurat/et sic est peccatum veniale/et demeritoriuū boni spūali dicit de se cā dicta. **S**icut ter omnis actus libere elicitus si fiat ex vita gratie/est meritorius vite eterne. **S**i fiat ex sola vita nature cū circūstātijs eandē vitam cōcernētibz/est meritorius boni solius spūalis. et sepe de cōgruo ad vitam grē p̄disponit. **P**lacet iterū alias similitudines sub maiori cōpendio stringere. dicit p̄pha de deo. qz ip̄e est dñs deus noster/nos autē pplus eius. Est igitur q̄dam policia inter deuz et nos sicut inter dominū et subditos. **V**idemus autem in omni policia leges institutas esse tanq̄ conseruatrices vite ciuili subditoꝝ inter se et ad dñm. **I**staz legū in policia humana q̄ exemplata est a diuina/aliq̄ ferunt sub pena mortis. iō capitales ac mortales notant. **A**lie sub minori pena q̄ nō est exterminatiua/rdz pena ciuili/has vero leges oēs vocatylus cōis edita. et p̄cepta et iussa/ seu phibitiōes. p̄terea p̄nter hñt dicere sic loquētes q̄ ois trāsgrediens aliq̄ legū p̄dictaz peccat in legē cōtra legē p̄ncipis. hic q̄dē capitaliter. hic solum ciuilititer. **E**cce quō pōt etiā peccatū veniale in policia spūali dici cōtra legē fieri p̄hibētē illud nō sub pena mortis sed alia mitiori. **A**lia comparatio eēt tertia. amici ad amicū. patris ad filiū. sponsi ad sponsā vtrobiz enī repire est q̄dam vincula amicitie q̄ est vita ciuili inter eos. **O**ffensarū vero q̄dam sunt dissolūtes amicitia. q̄daz dūtaxat illā turbant et ledūt. dum quandaz indignatiōem adducūt. nō tñ vsq̄ ad odiū. **P**rimē offensaz carēt venia q̄si sunt mortales. alie non rē. **Q**uarta similitudo ponetur de arbore mala respectu fructuū mortiferoꝝ q̄ a radice cupiditatis nō nisi p̄ truncū cōsensu liberi generātur. **P**nt itaq̄ gignit alia q̄dā spuria vitulamina/ et inutiles plātule/ vt fit in p̄dicta radice. nō tñ p̄ncipalem truncū. sed velut a latere. **F**ructus illi sunt pctā mortalia. plātule vero ille sunt actus veniales. **A**tuero q̄sdā intueor q̄bus nō satisfactū est p̄ has similitudines d̄ peccati mortalis et venialis distinctione. aut qz nōdum elucet in q̄nt ex p̄dictis sub regula generali de actu qlibet qñ erit mortalis et qñ venialis. sed est incertitudo qualis p̄us/ aut qz a posteriori magis q̄ a priori differētia hec assumpta est. **A**d hec rñdem dicētes. p̄mo qz petētes hñōi reglāz generalem facientē p̄ticulariter et infallibiliter sci

re de quolibet actu si est mortalis aut venialis. similiter petit ac si quereretur a medico doceri se vno vbo regule generalis de oibz morbis et venenis et cibus et vulneribus quādo et qñ nō mortem inferrent. **L**ette vt ad singulares circūstātijs et ad p̄ticularia legis p̄cepta diligens nra cōsideratio descendat/ optet. **Q**uibus p̄pensis loquendū est vt sapiēs iudicabit. **I**dem cibus. exempli grā: nōne queso pōt vni mortē certā/ alteri egritudine leuem inducere? **V**ide qz venenū fortissimū mortis inductiuū/ ip̄i cōposito res tyriace ad mortis euasiōem cōficiūt. **P**orro igitur diuersi hoibz imo eidē homini varijs spūibz/ q̄s nesciat eūdē cibū nūc salutarē fieri nūc mortem celeriter operari. **Q**uid igitur inquis sup his cognoscēdis doctrina pderit? **V**ultū p̄ oēm modū. **N**am regule generales fundamentalitrate dū ad p̄ticularia ventū est. oñduunt qd de singularibz iudicandū est. **S**ingularia quippe ad regulas illas vles resoluerē cōuenit/ quo facto veritas elucescet. **L**arens autē noticia hñōi regularū vlim qñ precor ip̄e poteris his resolutiōibz vti? **Q**ñ mensurabit ad regulas q̄ reglās nō hz? **P**roderit tñ nec negamus circa spēs pctōꝝ regulas apponere/ qliter in vulgari iam fecim? et examinatus in latino tradere si deus auerit/ pponimus. **L**ererū altera nos obiectio fortius p̄mit/ duz q̄rit vt a priori inter mortale et veniale secernam? **B**eat? **B**ern. in loco p̄allegato de pre. et disp. nirit vt prius ma facie apparet dubitatiōem banc absoluerē/ p̄ hoc qz omne pctm quod fit ex contemptu est mortale/ si fiat aut etiam contra p̄ceptū aliq̄s actus et nō ex cōtemptu venialis reputatur. **Q**uā distinctionē vt ego melius intelligerē/ cōsului sūmaz dñi **A**nti siodozēnsis vbi loquitur de cōtemptu/ r̄dicit qz cōtemptus est app̄ciari rem minus iusto. **A**lio mō est rem negligere/ de ea nō curare vt dū peccās habet circūstātijs retrahentes/ sed eas nō curat aduertere/ claudit quoq̄ oculū quodā mō et vertit tergum ad eas. **T**ertio mō est irasci rei tanq̄ vili et eā aspnari. **P**rimū malū/ scdm peius. tertius pessimū. **D**icam? ergo/ qz in omni peccato etiā veniali cōmittat cōtemptus dei. p̄mo mō vere interpretatiue. scds cōtemptus interuenire pōt tam in mortali q̄ in solo veniali. tertius cōtemptus circa deū p̄cipietem/ et erga plātū suū in q̄strū platus est non

nō videt vnq̄ fieri cū deliberatione p̄pleta
 absq̄ peccato mortali / hoc vocat̄ pp̄rie cō
 temptus. **N**ihilominus aduertendū est
 diligēter q̄ refert plurimū dicere aliqd̄ fie
 ri ex cōtemptu / et aliqd̄ esse cū cōtemptu . si
 cur refert fieri aliqd̄ ignorāter / et aliqd̄ ex ig
 norātia. **D**icit̄ q̄ppe aliqd̄ fieri ex cōtemp
 tu / q̄n̄ cōtemp̄t̄ est p̄ncipalis cā talis actio
 nis sic q̄ illo nō ex̄te nō fieret actio . **I**ta
 q̄s opaf̄ ex ignorātia q̄n̄ illa nō ex̄te / null
 lo mō fieret id qd̄ fit. **P**rouenit aut̄ act̄ nō
 nunq̄s cū cōtemptu vere vel interpretatiue .
 nō t̄m̄ ex cōtemptu / q̄ cōtemptus nō est in
 causa / sed vel infirmitas / aut debilitas / aut
 ignorātia / aut affectio alia viciosa / et libino
 sa q̄ d̄n̄at̄. **S**icut peccat aliqd̄ q̄n̄ q̄s ignorā
 ter ita t̄m̄ q̄ nō min̄ oparet̄ qd̄ opaf̄ si illud
 cognosceret. **P**ropterea palā est tūc igno
 rantia nō esse cām agētem sed circūstantez
 quemadmodū p̄tingit in subditis q̄ dicūt
 se scādalisari de factis sup̄ioz / q̄s t̄m̄ ab ac
 tionibz malis nō cōpesceret scādali cessatō
 et platoz vita bona / sed ita sibi blādīntur
 et sup̄ alios q̄runt excusatiōes in peccatis.
Et his oibz nō videt̄ regula general̄ pos
 se sumi de distinctione inter mortales veni
 ales penes hoc qd̄ est eē vel nō esse ex cōtem
 ptu / q̄m̄ si capiā contēptus p̄mo mō / non
 est necesse oēm actū factū ex contēptu esse
 mortale / dū scz deus vel platus app̄ciat̄ mi
 nus iusto solū venialiter / et ex contēptu tali
 mētur aliq̄s aut ociose iocaf̄ / aut lente re
 sistit p̄mis moribz. **S**ilr̄ ex scdo contem
 ptu pōt̄ euenire q̄uis nō ita leuiter nec fre
 quēter. **D**eniq̄ actus q̄ puenit deliberate
 deliberatiōe cōpleta ex tertio cōtemptu est
 vt mibi videt̄ sp̄ mortalis. **H**oc enī fit quā
 do peccās attēdit ad p̄cipiētem / et ad p̄cep
 tū eius licitū . sit de^o . sit platus / et p̄pter vili
 pensioem / et asp̄natiōem p̄cipiētis / suiq̄ p̄
 cepti / assurgit effrenate ad actū talē facien
 dū vel omittēdū . aliqd̄ nō factur^o vel nō
 omīssurus . hoc pp̄rie est agere ex cōtemptu
 tanq̄s si dicat vt aliq̄ . ego in despectū v̄ri et
 qz sic p̄cipit̄ agā in oppositū . **V**erūt̄m̄ nō
 omne p̄ctm̄ mortale tali circūstātia vestiē .
Et ita cōuertibiliter nō sūt idē peccat̄ mor
 taliter / et peccare ex cōtemptu . silr̄ nec pecca
 re venialiter / et peccare nō ex cōtemptu .
Vellem ergo aliqd̄ posse offerre lucid^o
 ad illustratiōem hui^o materie . et forte possu
 mus nō inutiliter dicere / q̄ in qlibet p̄cep
 to attēditur qd̄ duplex latitudo . **D**agna . p

ua . minor . et minima . **D**agna dicim^o
 infra quā consistit iusticia / qualeza nobis
 requirit deus / sub pena incurredi odiū su
 um / cū reatu mortis eterne. **E**xtra hāc lati
 tudinē nō stat rectitudo quā q̄ transit et e
 gredif̄ agēdo vel omittēdo . ip̄e in tortuosif̄
 tatem peccati mortalis sp̄ elabiē . **H**ec lati
 tudo magna est / et mediū virtutis q̄le posu
 it **A**resto . esse diuisibile tanq̄ signū ad sa
 gittam . **C**ōformiter ad hoc loq̄tur **O**rati^o
Est modus in rebz sunt certi deniq̄ fines .
Duos vltra citra q̄s neq̄t cōsistere rectum .
Scōm hāc p̄cepti acceptiōez strictissimā .
 peccatū solū mortale et nō ip̄m veniale est
 cōtra p̄ceptū . **A**liam assignabim^o latitu
 dinē puam / et p̄cedēte strictiorem . infra cu
 ius limites cōsistit iusticia seu rectitudo / q̄
 lem exigit a nobis deus mediate vel imme
 diate / si volumus euitare / nō t̄m̄mō odiūz
 suum cū reatu pene eterne fm̄ legē . sed etiā
 offensam eius q̄lenlibet aut . nō retardari
 a vita eterna . aut t̄paliter nō puniri . **E**xor
 bitatio ab hac latitudine p̄cepti constituit
 aliq̄n̄ p̄ctm̄ veniale t̄m̄mō . dū vīz deuiatō
 nō est tanta q̄ creat p̄mā latitudinē nec ita
 pua q̄ maneat infra scdam . **H**oc mō q̄
 cōsiderat p̄ceptū / palam habet dicere q̄ ve
 niale sit cōtra p̄ceptū / siue sit veniale ex ge
 nere . cuius . s . obiectū nō est dā p̄ se notabil
 malicie / vt mētiri officiose aut loq̄ ociose /
Siuē sit veniale qz sit cōtra cōditōez natu
 re p̄mitus institute / vt sunt oēs p̄mi mor^o
 p̄ueniētes rōem . **S**iuē sit veniale ex defcū
 plene deliberatiōis / et cōsensu vt sunt cogi
 tatiōes illecebrose non morose / aut sic eue
 nit in pueris / et infirmis / et alijs non hūitibz
 plenitudinē vsus rōis . in q̄bus ea sepe ve
 nialia sunt q̄ apud viros grādiōres merito
 criminalia dicerētur . **A**dducamus exē
 pluz vt manifestior sit sermo noster de hac
 latitudine duplici p̄cepti . **S**it istud p̄cep
 tum honora deū et p̄ntes . vide q̄ potest a
 liq̄s nō honorare deū / et p̄ntes multiplici
 ter . **U**no mō . qz p̄ tpe / et loco q̄bus honora
 di sunt / ip̄e dum cogitat de eis / sp̄nit eos
 cōsensu pleno / et deliberato / aut sciēter / cūz
 deliberatiōe p̄fecta illa tūc omittit q̄ ad ho
 nozem debitū p̄tinerent . **E**rit igitur hec la
 titudo p̄cepti sic explicabilis **H**onora deū
 et p̄ntes loco / et tpe quibz cogitabis de eis
 sic q̄ sensu p̄fecto ac deliberato eos nec ma
 lignanter in honores . nec honore suo volū
 tarie sciēter atq̄ notabiliter p̄ruēs . **Q**uis

liber actu si est mortalis aut ven
 aliter peccat si quereret a medico
 vno vbo regule generalis de oibz
 veniens / et abis / et valentibz quā
 nō mortem inferrent . **E**re vna
 res circūstantias / et ad p̄ncipalia le
 ra diligens nra cōsideratio defen
 et . **Q**uobz p̄p̄sis loquendū est vt
 indicabit . **I**am abo . exempli grā
 so pōt̄ vni morie certā / alteri q̄n̄
 licem inducere . **V**ide q̄ veniē
 ū mortis inducunt ip̄i cōposio
 e ad mortis euasiōem cōficiūt .
 tur diuerf̄ bōbz imo eadē boni
 p̄bz / q̄s neciat eadē cibū nūc
 eri nūc mortem celeriter operari
 igit̄ in quibz sup̄ bis cognoscēs
 a p̄derit . **N**ullū p̄ oēm modū
 e generales sunt de mortalit̄
 p̄ncipalia veniē est . oñ dicit̄ qd̄
 bz iudican dū est . **S**ingularia
 regulas illas v̄les resolvere cōi
 actio venias elucet . **L**arens
 h̄mōi regulari v̄lim q̄n̄ p̄ccoz
 bis resolūtōbz v̄t . **Q**ū mensu
 gulas q̄ reglas nō bz . **P**rodes
 gamus circa sp̄es p̄ctoz regu
 re ql̄ter in vulgari iam fecim^o
 us in latino tradere si deus in
 mus . **L**erit̄ altera nos ob
 ūm̄it̄ dūz q̄rit vt a pot̄i in
 tale fecerim^o . **B**eat^o **B**em
 arato de p̄re . et disp̄ . nūc vt p̄u
 ret dubitatiōem hanc absolū
 omne p̄ctm̄ quod fit ex con
 trale / si fiat aut enīam contra
 ctus et nō ex cōtemptu veni
Quā distinctionē vt ego
 gerē / cōsului sumaz d̄n̄i . **A**nti
 di loquitur de cōtemptu . cū
 us est app̄ciari rem minūsa
 it rem negligeret de ea nō ca
 cās habet circūstātiā rem
 s nō curat aduertere / claudē
 quodā mō / et veniēter q̄m̄ ad
 mō est irasci rei tanq̄ vili / cū
 imū malū scdm̄ peius . **T**entaz
 cam^o ergo / q̄ in omni peccato
 cōmittat̄ cōtemptus dei . q̄no
 terpretatiue . scdm̄ cōtemptus in
 et tam in mortali q̄ in solo veni
 cōtemptus circa deū p̄cipit̄
 latū suū in q̄rū platus est oñ

diceretur a p̄cepto deniare nec illud imple
re. q̄ tamen actus boni moraliter aut imp
fecti meritorij licet sine quedam impfectio
nes/ deformitate tamen carent culpabili. n̄
habet vsus eos dicere esse cōtra p̄ceptum.
Qm̄ insup p̄ctā venialia nequaquā tollant
amiciciā dei/ nec inducūt mortem eternā.
vsus fuit cōior doctorū dicere ea nō cōtra
sed p̄ter p̄ceptū quāquā alius modus loq̄n
di tolerabilis sit/ attendēdo q̄ sunt obliq̄
tates quedā/ iniusticie deformites et offen
se/ tres illicite. et monitiōibz sc̄is aduerse.

Lectio sexta

Multa iam dicim⁹/ sed p̄ magni
tudine et utilitate rei/ vereor ne
paucā. verūtū vt cūq̄ iter pate
fecimus ad vltiora p̄gere vo
lentibz et valētibz. Aperuimus insup fene
stram ad videndū magis a p̄ori. distinctō
nem mortalitatis a veniali. Et quidē sicut vo
luntatis diuine nulla est rō querēda p̄ior
sic de duabus offensis cur istam velit care
re veniā/ et alteri veniā p̄stare/ nō possu
mus ab alio p̄ori q̄ a volūtate diuina recū
sime iudicāre sumere rōem. Cui aut̄ placu
erit curiosior in hoc p̄scrutatio legat b̄ra
guardinū in sūma p̄tra pelagianos. Por
ro iuxta humanam rōem et eq̄tatē ciuiliū a
pud nos policie q̄ rō et eq̄tatē exemplar su
um a deo trahūt/ deducimus aliquē actus
esse dignū mortis exterminatiue. q̄ de p̄ se
est dissolutiuus amicicie legalis. aut illius
qui est sup̄ius ad p̄ncipē suū. aut aliorū
cū seip̄o. vel ip̄oz ad inuicem et ad p̄ncipē/
vt est crimen lese maiestatis. vt est seditio et
sc̄isma et ciuiliū crudelis dissipatio/ et heresū
dogmatizatio cū silibz. Hū vero talis ami
cicie legalis ordo nexus q̄ solūmō turbat
paulisp̄/ p̄ aliq̄ actū/ aut tenuiter impedit/
aut habet circūstantias aliq̄s excusantes.
tunc iudicio nostro illi actui sola debet ci
uiliū punitio ip̄alis q̄. Sicut enī natura
abijcit a se penitus q̄ sup̄ius destructiua
essent alia cōpescit moderat et corrigit. ita
corpus mistici policie refecat ex toto pres
putidas et cōragiosa p̄ncipie nocituras ali
is sanioribz. Agnis vero p̄tibz. nō tū vsque
quaq̄ corruptis medef leuiozibz penarum
ferramet̄/ atq̄ cauterijs. neq̄ pari punitio
ne vti apud eū q̄ leuibz verbis iniuria p̄xi
mo/ et q̄ occisor ip̄ius est. Ita non p̄mittit
recta ratio/ vt p̄ quibusq̄ noxijs / et leui cō

stitutionum transgressione/ possit a supio
ribus statui pena mortis. q̄ro minus ipsi
possunt aut debent imponere reatū mortis
eterne ex friuolis cāis/ et ex q̄libet violatio
ne cōstitutionū suarū/ quarū multas abo
leri plus haberet utilitatis q̄ nocuenti.
Hinc opinatus est vnus ex doctoribz q̄ p̄
furto simplici nō est aliq̄s morte plectēd⁹.
qm̄ dñs q̄ dedit hanc legem. Nō occides.
nō excepit in sua lege rigoris et talionis ca
sum furti simplici. q̄ro minus hoc i lege
mititatis. Ita fatuus esset platus/ q̄ p̄ sui
libidine aut motu capitis se putaret habe
re p̄ratem mox excōicandi aliquē. Quāuis
de p̄mo casu possit haberi ratio sufficiens
exceptionis ab hac lege. Nō occides. dum
furtum nimis et nimis inualesceret in po
licijs/ si nō tali rigore puniretur/ quemad
modū de falsis monetarijs dicit. Est enim
lex dei et nase vt auferat malū de medio nr̄i
si corpus totū misticū nimis inficere aut p̄
dere formido sit. Expediit opinor q̄ p̄ri
cularia magis erudiunt ad eadem descen
dere nō q̄dem ad omnia. hoc enim q̄s face
re speraret/ sed vel ad pauca ex q̄bz poterit
iuxta vniuersales regulas antedictas/ assu
mi de reliq̄s securiori facilitate iudicium.
Dicamus igitur q̄ nō omnis p̄fites le
gem euāgelicā/ et ad obseruatiōem sui se
obligans/ peccat mortaliter in omni trans
gressione cuiuscunq̄ cōtenti in eadez lege.
Hoc p̄us deducebat in antiq̄ lege/ et equa
liter est de noua. Huius rō est. qm̄ in lege
antiq̄ et noua multe sunt traditiōes/ q̄ qm̄
q̄ p̄cepta/ q̄nq̄ mandata/ q̄nq̄ iustificatiō
nes/ q̄nq̄ leges diuine noiantur. quarū tñ
aliquē sunt p̄cepta stricto noie fm̄ p̄mā la
titudinem. Alie sunt monitiōnes bone/ iux
ta sechdam latitudinem. Alie sunt cōsilia
Alie cōsumata iusticia. Nō est autem par
transgressio in p̄mis et in tribz reliquis.
Nō siq̄s dicere voluerit q̄ p̄fites xp̄ianā
religionē in baptismo/ et ad eius obseruari
onem semet astringens/ non intendit se ob
ligare nisi ad illa q̄ cadūt sub p̄cepto p̄rie
dicto Reliqua vero obseruabit p̄nt mādāf
monitiōes. s. vt mōitiōes p̄silia vt p̄silia/ et
ita de p̄sumata iusticia. Talis itaq̄ sic lo
quens/ cōuenit in re nobiscū. Nō enim ali
ud dicimus intelligendū fuisse apud anti
quos iudeos/ dum sub voto et p̄fessione et
anathematizatione iurabant exp̄sse et pub
lice se omnia obseruatuos/ q̄ lex mādabat

sari videtur. eidem consonat in casu carita-
tis et necessitatis. Quis simile in libello
de precep. et dispen. dicit Bernar. q. vbiq;
regulariter vivitur vbi consuetudines lau-
dabiles pro tempore et loco observantur.
Ita et bis ego videam concludendum/ qd
aliquando monachus abstinēs a carnali-
bus/ dum scrupulosus observator regule
videri vult. erit eiusdem violator. et hoc si
tanq; singularis ferus turbet alios/ et qua-
si reos sue abstinence putatiua sanctitate
condemnet. quos magistra caritas aut ca-
ritatis comes necessitas. aut consuetudo
laudabilis per superiores tolerata vel im-
posita excusat absoluit q;. Sed beu rarus
valde casus talis. vtinam crebrior non cēt
transgressio p excessuum/ q; per diminutiū.
Propterea non diximus ea que dixim?
ad laxandum frena luxurie. gule. et inobe-
dientie. non ad dissoluendum rigorem re-
gularis discipline. non ad habendum ve-
lamen malicie libertates. seorsum a nobis
hoc sacrilegium. Sed q; interim querim?
investigare quousq; et quantum obligatō
regularis extenditur/ ne vitare cupientes
scillam nimie laxationis/ precipitem? nos
et alios in caribdim false et austere obliga-
tionis. quoniam displicet infidelis et stul-
ta si discretionē non salitur. **P**redicabā
aliquando peccatores non obligari statim
ad confitendum post peccatum. sed certis
temporibus vt semel in anno et in articu-
lo mortis/ et dum suscipiendum est sacra-
mentum. quanq; confessio crebrior profi-
ceret. Inculpatas super hoc ab aliquibus
quasi laxare habenas peccantibus. **R**e-
spondi primo qd deus non indigebat meo
mendacio/ ad convertendum cito peccato-
res. Deinde addidi/ quid proficeret in quā
immo quid non obesset generare conscien-
tias erroneas apud populum? quia nec il-
lis se conformarent magis q; prius eundo
ad cōfessionē. et ita peccaret. nec ad gratias
suscipiēdam nisi in cōfessioe se disponerēt
qm̄ h posse desperarāt. Ita dū sanare vul-
nera false putaret. ego vero illa lacerarem
augerē. Deniq; iusto strictior cōscia qnq;
nocet amplius q; laxior. Et q; Grego. ait.
Bonarū mentū esse illic agnoscere culpaz
vbi nō ē. Glosa agnoscere. i. formidare ex-
emplo Job q; verebatur omnes actus suos.
Ex pdictis deinceps ad alia clarescat rī

sio. Fatemur itaq; iuxta pfatum responsio-
nis modū/ qd omnis violatio iuramenti et
voti/ et obediētie/ mortalis existit vt in ma-
iore sumit. sed minorē negam? qd iuramen-
tū et votū cadāt isto mō sup oia q; in regula
cōtinent. **S**up q; igit cadunt et sup q; nō
tu forsan inq;res? Accipe regulā/ generalē
sup sola pcepta p;re dicta hoc est fm p̄mā
latitudinē cōsiderata. cadit hoc mō votum
et iuramētū p̄fitem? regulā. Plane q; qd a-
liud vba sonant interpretatio talis hūda est
tū p rectam rōem. nū ppter supiorū discretio-
nē. tū deniq; p legē q; maior est/ legē diuinā
legē caritatis. **O**bjicies foras se de mul-
tis simplicib; imo et litteratis/ q; religionē
intrātes/ et regulā audietes putant ex inten-
tione vouere se et iurare seruaturus a bscex-
ceptionis et cōditionis adiectione/ oia que
illic cōtenta sunt. Rūdemus q; si humiles
sunt/ sicut eē debēt/ nō ita adherent sensui
suo/ qn̄ explicite vel implicite/ actu vel hitu
pati sunt stare in talib; ad interpretatiōem et
iudiciū prudētiorū. Propterea sicut i ado-
ratione imaginū pecciam et alijs pluribus
simplicitas aliquoz errat/ q; tū saluat pia
fides et intentio saltē general' faciēdi ea et n̄
aliter q; et qlit er ecclia tenet. Nō secus i istis
existimādū puto. et iam ita supius respon-
disse mēoz amur de iuramētis factis in vni-
uersitatib; et collegijs/ q; ab hoim memoria
nunq; impleta sunt. ita dicim? ne repetere
nos oporteat/ de oib; statutis collegioz/ vni-
uersitatū et capituloz cū dicat alicui. Tu iu-
ras seruare inuolabiliter omnia statuta iu-
ra priuilegia. libertates consuetudines lau-
dabiles. nec ipis quolibet cōtraire clam vt
occulte. directe vel indirecte. et obediēs tali
et tali superiori tuo in omnibus licitis et bo-
nestis. De hinc particularia leguntur quo-
rum non est numerus. **Q**uōbz horrendū on?
q; intolerabilem sarcinā angelicis etiā hūe-
ris formidādā. **D**ingū plusq; ferretū. **D**
laqueum quē intrans nullus euadit. si sic
accipiat tale iuramētū vt nuda verba sonāt
et si nulla interpretatiōe mitigat. sed non ita
est. mitigatur plane. Alioquin pter iā dicta
nullus fere intrat austeritatē religionē/ exē-
pli gratia q; vniuersitatem pisensem. Attē-
to q; opinio pbabilis tenet non minus ob-
ligare iuramentum q; votum. **C**ogamur
ergo certa ratione tale iuramentum inter-
pretari ciuilitur. Aut in illo quasdam la-
titudines statuere modo scilicet supra dī-
ll 5

De vita spūali anime

cto in precedenti lectione. ¶ Est autem interpretatio hec aut similis/ q̄ iurans serua bit ea sicut a legislatoribus ordinata sunt et ordinari debuerūt/ v̄puta p̄cepta p̄prie dicta vt p̄cepta. monitiones sicut monitiones. cōsilia sicut cōsilia. q̄ insup obediāt in omnibz licitis et honestis superioris suo. Verbi causa sit ille rector. obediāt in q̄s in eis q̄ ad officiū rectoris spectant. et q̄ p̄ utilitate manifesta policie cui p̄est sibi p̄cepit/ fm i/ stitutiones et cōsuetudines laudabiles eius dem policie/ et nisi valeat legitima excusa/ tione vel exceptione se tueri. ¶ Ut q̄ pl̄ alij gratis oneratur. aut q̄ ab alijs v̄gentiori bus impeditur. Quō si nō possit ita iurans docere sufficēter de impedimēto legitimo ille quidē punietur p̄ rectorē ciuilitē de inobediētia. Ceterū deus qui cor intuetur eūdem liberabit. Deinde p̄ q̄ non omne impositū fieri generaliter p̄ iuramentum et sub omni pena/ vt fiunt nūc passim cōno/ cationes generales vniuersitatis/ obligat sp̄ sic vocatos et iuratos ad mortale piurium dū omittunt. ¶ Si q̄s aliter dicendū puta uerit videat qd̄ dicat. Ego interim sic dici posse opinor in humilitate mea. patus ad correctiōem. ¶ Ceterū qd̄ arguitur de vo/ tis p̄ticularibz seculariū/ dissimilitudinez ha bet ad vota cōitātū. qm̄ vota in cōitātibz i terpranda sunt magis ad intentiōem com muniem q̄ illic habet aut haberi debz q̄ ad p̄ticularē intentiōem vouentis. ¶ Nouēs aut p̄ticulariter in re p̄p̄ia sicut ē auctor iu ramenti. ita est suus interpretator ex intentiō ne p̄p̄ia/ q̄suis intentio si sit palaz erronea aut stulta/ peccat certe/ nec ad voti ligat im pleriōem. imo q̄ superioris autoritati semp̄ referretur. habet vsus generalis eccie. Alioquin nunq̄ p̄sumeret vota subditoz sic mutare dispensare relaxare. ¶ Deniq̄ q̄ri tur ad qd̄ pficiet institutio regularis/ qua si vicz nulla possit esse salubritas institutio num quarūlibet/ nisi transgressores caruz horrendissima morte mor̄ afficiat mulctet et p̄dat. quasi p̄terea nullum sit dare mediū inter peccatum mortale et meritū/ qua si postremo sancti patres/ vt Aug⁹ Būdi ctus et alij/ voluerint esse mordarij vt vul go dicit aiaz suoz q̄ filioz necatores p̄ni ciosissimi/ nō p̄ nutritores. Dū p̄terea q̄ runt deo statuere filios regni/ fecerunt eos gebēne filios/ nō iaz in duplo/ sed millecu plo plus q̄ pus. Quō si hoc sentire nefas ē.

nefas vtiq̄ erit dicere q̄ viam mandatoz dei ipi non faciliorem effecerint. sed vndis q̄ spinis horrentibz et laqueis ac p̄cipitijs in inferna mergentibus oppleuerint. Voluerunt ergo cōstitutiones suas nō habere robur par ad legem dei obligatiuam pure p̄ceptiuam. qm̄ nec deus hoc de omni lege sua vouit. Voluerūt insup suas institutio in q̄stū addunt ad p̄cepta dei explicite/ acci pi l̄ vt monitiōes salutare. vel vt cōsilia vt vt mādāta t̄paliter penalīa. quoz trāsgres sio/ aut nullius aut breuis discipline t̄epo/ ralis obnoxia esset. Quis nesciat eos non nescisse dandum esse timori dei locū/ et nō totum humano pauori/ iuxta cōsiliū sapiē tis? Quō insup p̄ timorem declinat omnis a malo. Ita vere fructuosius q̄ terrore pu nientis viri. quanq̄ et hic terrore nonnunq̄ q̄ utilis est/ sed ne nimis. Quis rursus ab negauerit tales patres spiritus sancto plēos Benedictum Augustinum. ceteros q̄ nō fructuosius ea que recta sunt q̄ eoz succes sores longe impari autoritatis atq̄ san ctitatis statuisse. Constat autem nouissi me iam in multis religionibus exp̄lso ver bo cautum esse/ vt vouens regulam/ nulla transgressione cuiusuis humane suc insti/ tutionis reus sit ad noxam. sed tantum ad disciplinam ordinis constitutam. Docet v̄ delictū vtile esse diuinus Augustinus et sa pientissimus nō vidit/ et hoc isti cognoue runt. Non ita est. Doc plane vidit et sensit Augustinus hoc Benedictus. hoc alij san ctroz patrum. Et quia sufficienter ex recta ratione/ et lege diuina/ et modo traditiōis sic interpretandam esse regulam suam pre sumebant expressione hac nō vsi sunt. quā tamen istis diebus propter scrupulosos et simplices vtilem esse non negamus. ¶ Uel lem nobis dicerent austeriores illi religioz num censores. si quesisset aliquis ab Au gustino. Ecce iubet pater/ vt non loqua mur in claustro/ vt in gestibz corporis nos compositos. vt in nutibus oculozum nos castos habeamus. ¶ Quis ne igitur vt q̄s quis contraria horum fecerit que aliunde ex christi libertate licerent. Ille sit reus capi talis criminis. vis vt infernali eterne mor tis supplicio contradatur. Noui mansue tudinem animi tui p̄ssit. ne puter Augu stine noui prudentissimam discretionem tuam. quam audire michi videor respon dentem/ et cū quodā horrore ai ac fricatōe

faciei dicentem. Absit hoc o fili. qui vos iudicat dñs est. Ego interim qđ salubse est dedi monitum vel consiliū. Ego si illud trāsgredi cognouero/disciplina regule erit sup vos q̄ros liberabit. Itaq; volo ad suauitatem xp̄i teneriores vos adhuc q̄si iudicare. Nec enim tali viro digna responsio.

D Proinde ne qđ scrupulositatis hereat quin radicatus extirpetur. queramus a nobis ipsi quid addit obligatio regularis ad chulsi seruitutē cui fuisse summa ingenuitas est. libertas et regnū. Ne q̄s etia; existimare uelle nos culpāre disciplinā laudando libertatem. **A**ddit. affirmamus. hec regularis institutio multū p̄ omnē modū. **P**rimo qz ad penam ab ordine aut superiore tēratam religiosus transgressor etiā inuitus licite cogi p̄t. non ita secularis. **D**z hec rō locū in omni obligatione politica utputa in yniuersitate parisiensi. **S**iquide; cogi p̄t si iuratus ad multa faciēda. et si nō sub pena peccati mortalis in omnib; q̄ iurasse uidetur. sub penis tamen p̄ yniuersitatem infligendis vsq; ad puationem et resecatōem inclusiue. vsq; etiam ad penas q̄ dantur periuris. quanq; ille apud deū nullus piurij reus haberetur. **P**orro etsi forte hoc absq; culpa sua criminali. non tam absq; causa. ipse ideo nec conq̄ri necq; murare et obuii deberet. **H**oc maxime uerū est in policijs quoz finis immediatus est bñ regulare hoīes in uita civili et politica i eis sc̄ que uite huic corpali deseruiunt si finis est tp̄alis. **E**t nonne mediū agens aut ordinans ad illū finem ut talis est/esse tp̄alis debet. **P**ropterea p̄ reatū pene eterne/non obligabit p̄nceps politicus de se et p̄prie ad obseruationem legis sue/ut talis ē. **S**ed in sacramentalib; et diuinis exercitijs plus habetur scrupulositatis sicut ad finē supremū directius et immediatus ordinatur. quanq; multa sint in eis plus monitoria q̄ precepta sicut in religiosis. **A**mplius secūdo si religiosus contēpserit regulā suam. et sui superioris auctoritatem. etiam in his q̄ appellamus monitoria/et p̄ quib; sola disciplina ordinis statuta/aut superioris est arbitrio derelicta/ille peccat grauius qz et monitū contēpnit ait **B**ern. et remediū. **Q**uid aut sit contēpnere supradocuimus. **I**taq; si passim et absq; pretenso/q̄lib; iūrantie vel fragilitatis. vel impotētie uel s̄

pro sola libidine transgrediēdi que monita sunt. religiosus effrenis est ad omnia uelut vnus ex secularib;. palam est qz contēpnit/presertim si sup his ipse addiderit pertinaciam que recuset disciplinam. **S**ic accipiendum reor illud **B**ern. et alioz communiter dicētiū; talia esse criminalia si contēpnatur. uel si fiant ex contēpntu. **L**arent aut hoc contēpntu qui ex fragilitate hūana/uel quadam leui curiositate frangūt silentium. aut talia agunt/oppoita his que monita sunt. **U**el s̄m **B**ern. facticia. precipue qz pati sunt ad disciplinam ordinis si et dum illa iuste requiretur ab eis confor/ miter ad regularem institutionē et consuetudinem bonam in talibus obseruatam. **H**ostrum ideo sermonem sic moderamus qz non liceret abbati seuerius iusto preter regulam et consuetudinem punire talium monitorū transgressores. **M**ulto minus in yniuersitatibus et collegijs. ceterisq; policijs. nam in talibus consuetudo legē facit. **I**uxta hoc uidere est / quali reatu constringuntur transgressores ieiunioz ab ecclesia institutoz/ horaz canoniarum. et festozum et similiū. **E**t si p̄ libito potest prelati absq; consensu subditorum impone re eis iuga magna festoz/ aut alioz exercitioz sp̄ualium/ preter manifestam utilitatem et necessitatem cultus dei/ p̄ loco et tpe. **S**ic absq; consensu occidentalium non fuissent apud suos sacerdotes interdicta matrimonia. **N**am orientales quia differat ipsi ut nubant/ licet. ita de plurimis in q̄libet policie. **R**ursus tertio religiosus. q̄a non sibi soli uiuit. sed ceteris/ tam benefactoribus uiuis et mortuis. q̄ consortibus et coadiutoribus suis. **R**eliquum est ut ipse regularius uiuat sub iugo quodam obligante cum ceteris. alioquin scandalifaret suos/et ita melius esset ei ut suspendetur mola asinaria secularium negotioz ad collum suum/et demergeretur in pfundum maris angustie et tribulationis. **D**ec societas et hoc scandalif periculum/ faciūt ut sedulius aliqua facere uel omittere teneatur. **P**otest insup astringi p̄ bono totius communis religionis ad aliqua/ que si solus esset libera mente respueret. **Q**uid mirum de religioso qm ipse p̄nceps secularis potest quosdā ex subditis inuitos ad aliq̄ compellere p̄ manifesta nccitate cōitatis. **I**ta in yniuersitatibus et collegijs.

ut q̄s erit dicere qz uiam mandata
i non faciliorem effecerit. sed uiam
nisi bozemib; et laqueis se p̄cipue
erna mergentibus opprimunt. **E**t
ut ergo cōstitutiones suas nō habere
par ad legem dei obligationem pur
uam. qm nec deus hoc de omni leg
uit. **S**olentur insup suas instituta
addunt ad p̄cepta dei explicate
monitiones saluantes. ut ut cōstituta
ata t̄p̄aliter penalia. quoz trāsgressi
nullius aut breuis discipline tēp̄
morā esset. **Q**uis necat eos non
mandum esse timori dei locū. et nō
imano pauori iuxta cōsiliū sapē
insup p̄ timorem declinat omnia
a t̄p̄e fructuosius q̄ terrore pu
ri. quanq; et hic terro; non uult
sed ne nimis. **Q**uis rursus ab
ales patres spiritūalia in cōp̄tione
m. **A**ugustinum. ceteros q̄s nō
ea que recta sunt q̄s ex succed
imparis auctoritatis atq; san
uisset. **C**onstat autem nouiss;
multis religionibus exp̄sso uer
esse ut uouens regulam/ nulla
ne cuiusuis humane iue insti
s sit ad noxam. sed tantum ad
ordinis cōstitutionem. **D**ocet
fle diuinus **A**ugustinus: et si
nō uidit/ et hoc isti cognoue
rit. **H**oc plane uidit et sensu
oc **B**enedictus. hoc aliq̄ san
Et quia sufficienter et recta
diuina/ et modo traditōis
tam esse regulam suam pre
ssione hac nō uisunt. quā
us propter scrupulosos et
esse non negamus. **U**el
t̄p̄e austeriores illi religio
quesisset aliquis ab **A**u
ibes pater. ut non loquas
ut in gestib; corporis nos
n uatibus oculorum nos
as. **Q**uis ne igitur ut d̄
borum fecerit que aliu nō
ate liceret. **I**lle sit reus cu
uis ut infernali eternē me
nradatur. **N**oni manifest
tui p̄ssit. ne pater **A**ug
entissimam discretiōem
dire michi uideat respon
odā bono re ai ac fructus

R

De vita spūali anime

Ex hoc p̄terea silentiū frangere erit in ca-
su scandali/grande delictum/ aut similiter
aliqua taliū offensarum aliūde leuiū/duz
nouicij/vel tota religio in deturbantur/ita
vt negligēdo minima/īpe religionis vigor
paulatim decidat. et in magnis etiā totū
abscedat. Verū est itaqz qd apd Salusti-
um dicit Julius cesar. In maxima fortūa
minima est licentia. Sic in maximis viri
vel ordie vel sanctitate/vl gradu subleuati
tanqz positos in exemplar alioz/multa qn
qz nō licent/in publico saltem/q aliūde vel
in occulto licent. Sic forte Artubusen.
absqz peccato mortali in casibz mltis pos-
set vti carnibz/si solus hoc posset. et si para-
tum est cor eius discipline ordinis subiace-
re. hunc tñ rōnabiliter debet tunc cōpescere
et scādali formido. et alioz p̄spect. Pro-
pterea puniūtur tanta seueritate defectus q
fuit circa misteria sac̄oz marime in missa
cōtractādo hostiam sacrosanctā et indumē-
tis mysticis orādo se. quanqz illic possit ne-
gligētia surrepere venialis non mortalis
sed ita placuit scandalū sedare seueritate vi-
dicte. **Q**d si quis ex sacerdotibz dixerit q
pacto potuit absqz consensu pprio fieri/su-
per se statutum ne matrimonio iungeretur
Respondemus q neqz hoc factū est Sed
si cōqueritur/imputet sibi qui talem statū
spōte delegerit. Quis cogebat eū? sed et qz
cogere poterat? Nullus/si nō forte necessi-
tas publica/aut reuelatio diuina/aut cul-
pa ppria q sic arceri merebat accessisset. an-
te votū libertas. p votū facta est necessitas
Qd si dixerit iterū/qz consensus mutu-
viri ad feminam facit matrimoniū de iur e
naturali. Cōstitutio igitur pure positina/
quo pacto valuit inuallidare ius illud. sed
neqz inquit expresse quicqz vouit. Respon-
demus ad vltimum q nō solū vouit/sz vo-
tum solennisauit p ordinis susceptiōem. si
nesciuit sciat. Ast p̄mum turbat quosdam
ex doctoribus/nominatim Durandū Di-
cimus autem ex quo sic incidit qz eccia vel
habnit hoc ex inspiratione spū sancti a q
regitur. vel qz consensus inq̄stum quodā-
modo pollicitus est/subest auctoritati supi-
oris. q̄obrem potuit ex certa necessitate p-
hiberi ne fieret/et inuallidari si fieret. Hoc
in alijs cōsensibz politicis v̄ditionū et em-
pionū palā p̄stat. **S**ed ad rem nostraz
redeo. Diximus qz monita salutaria sunt
in religionibz. qbus adhibent p̄ncipales

vt seruentur. Que est hec religio .opponet
aliqs velle hoies timore non filiali/sed pla-
ne seruli ad obsequiū diuinū trahere. Rū-
demus qz nemo repēte fit summus a timo-
re seruli cōcipitur filialis. Quinetiam
timor iste serulis radicaliter est filialis/et
voto p̄mo qd ex caritate supponit p̄cessisse
Ob hoc non absurdū mibi videt si dicant
actus inde pullulātes etiā dū p hora solo
timore discipline complētur laudabiles eē
et suo p̄mio non carere. Vulneratus adest
aliqs horret manū medici. timet cedere do-
loribus postulat vt ligetur. et si post modū
īpe ligatus reclamet. et nexu excutere sata-
git. sanatur tamen et laudat. sibi qz sua ne-
cessitas in iocunditatem vltro neam cōmu-
tatur. **S**ūm murmurantes adhuc aliquos
audire videoz et his qui potestatem habe-
re sup alios et ipi nihil subijci gloriāntur
Tu rotam inquit supioz auctoritatē in
subditos enervas. eis sup alios quid relin-
quis. Tu subinde magnā et liberam inobe-
dientie viam. pandis quā in tanta p̄nitare
p̄uaricationū artare debueras. Deniqz ex
hoc multiloquio tuo. ex inuolutione snia/
rum sermonibz imperitis/nihilū magis qz
antea docti sumus/dū ad p̄cularia veniē-
dum est. **A**udiant qz tales sunt ex eccle-
sia pastorem ecclesie non dominātes aut in-
clero. sed forma facti gregis/et illud dñi per
Ezechielem imperium. Vos cū austerua-
te impabatis eis. Illud quoqz xp̄i. Im-
ponit onera grauiā et importabilia. **I**ntel-
ligant tandē esse p̄ceptum oibus vt nichil
addat aut diminuat ex verb̄ dei si se velint
audiri. Audiāt p̄mo dñm in lege sua / et id
qd audierint/tanqz p̄cones et interpretes a-
lijs minus instructis denūciēt nō sua / sed
dei auctoritate. Ita demū qz eos sp̄net / de-
um sp̄net/eterne qz mortis reū se faciet. Ve-
rū in ceteris qz xp̄i lege nequa qz firmata sūt
qz p̄terea magis ad ciuilitatē hui⁹ vite p̄fici-
unt/statuant ipi qz statuēda vtiliter agno-
uerint. Ita qz statuta hec inq̄stum sua sunt
haberi velint quasi monita et facticia/quo-
rum infirmi transgressores. temporali non
eterna mulctatione plectendi sint. Ceterū
paralogisant qui sic augmentatur. Non ē
potestas nisi a deo/et quicquid p̄cipimus
vice dei precipimus. quicquid iubemus i
terris illud approbat deus in celis. Om-
nia igitur p̄cepta nostra diuina sunt/e-
paris ad euangeliū auctoritatis.

Plane sic cōcluderet quicūq; princeps etiā paganus seipm hñe auctoritatē eterne vite et mortis. Sic cōcluderet ois licentia tus in theologia et decretis se hñe prātē in terprandi sacram scripturam et iura/nō solum scholastice/sed et doctrinaliter. sed et apostolica auctoritate. Sic libri omēs ab ecclesia appbati oēs essent articuli fidei sicut biblia. **F**atemur itaq; datā pñtis et pñcipib; prātē a deo. sed refert qualiter et qñez **D**oceat nos exempla posita licētiando in theologia et decretis datā papa auctoritas qñlis auctoritas et exponēdi et interpretandi sacram scripturā. nō m̄ vt expositio illa sit auctoritas applica/sed est declaratio qdā magistralis et scholastica. Libros scōz appbat eccia. nō m̄ vt robur auctoritat; teneant par ad ecciam/sed vt sciant in multis esse viles ad edificatiōem. **N**ō sec^o est in pposito **P**relati si qdē et pñcipes hñt auctoritatē a deo regendi pplm suū p leges et instituta vltra leges diuinitus inspiratas. nō q; leges sue et institutiōes cōfēde sint diuine. sed recipiē de sum vt salubria monita/nec leuiter contēnēda. Alioqn transgressio penā habet nō qualēlib; s; qñle possibile fas q; est homines infligere. **P**ropterea cōcludim^o maiorē deberi obedientiam pñtis et pñcipib; in eis in q; sunt solū velut pcones et nunq; q; in illis q; suo relicta sunt arbitrio statueda. **E**xēplū manifestū est in pconib; denunciatiōib; p pō legē regis. **A**ouissime q; inculpat nos tāq; dilatem^o vñā inobediētie q; in sup nihil edocem^o. **H**ic nil accidit. **Q**uid enī vt dici vel scribi vel fieri pōta calūnijs alienū. **S**cim^o q; repbis etiā omia coogan^o in malū. oib; abutūtur. oia in laq; os et decipulas pedib; suis vertūt. **N**ihilomin^o solēt pluuias null^o dicet inutiles/q; ex eoz actiōe sic germinat vtilēs plāte. **I**ta pñtis infertiles pullulāt nec flos vineaz iō exterminād^o ē q; bufones necat. **P**lane malus tā laxo q; stricto fune laborat. iuxta verbiū flacci. hoc ē in malū suū trahit doctrinā tā laxā q; strictā in morib;. **D**einde mltō min^o amiramur. dū dicūt se nihil a nro mlti loq; doceri nos noui nihil attulisse. **E**xcusat me pfunditas materie quā **A**ug^o taz pspicat doctor qdā loco dicit. aut non aut vir in hac vita attingibilē. **S**olatur me pterea dictū cuiusdā hīsmenij a **D**iero. repetitū **H**ibi cecini et musis. etsi nemo ali^o au dierit. quāq; de nonnullis aliter spero. **D**os

alios vero quoz oculos mētis et corpis ob uoluit crassa nubes desiderioz et fantasia rum carnaliū/q; uō schola s; discholia vanitas/nō vitas placet q; cure iuges vicioz seq; cōfundūt nunq; expecto vt aliquid te nue. aliqd eleuatū et resolutū accipiāt. nō si ipm etiā solē digito vt aiūt. pdiderimus. **N**ec tñ vsurpo mibi tale aliqb tradidisse qd ab alijs dictū nō sit pñs. **H**oc ego potius in laudē mibi depuro/qd dicra sancto rū et doctrinā q; cōis est in ore et cordib; hominū/meis verb; explicui et veritatis luci. **D**ā sniaz qñi de qdā inuolucro fumoso. discordiū verboz feci splēdescere. dicā modes tuius facere conat^o sum. **Q**d an pfererim illoz sit iudiciū q; pspicatōres visus hñt. tui pcpue inclite pceptoz/cui sicut pfaciūcule initiū. ita finē huius opis dedicamus

Finitū est hoc opus Anno domini **D**cccc. xij. die. xv. Januarij.

Cū in plogo tractatus pcedētis pollicitus sit cācellarius se tres pres traditurū. **E**t nō nisi vnā absoluerit. nō videt ali^o tractatus cōuenientius p scda pte subiūgi posse q; cētilogiū ei^o de impulsib;. id qd dephe di pōt ex verbis eius q; legūtur in tractatu octauo sup magnificat pñtōe pma circa finē. in hūc modū. **D**iscipulus. **V**enit in recordatiōez illud scriptū tuū p sex lectiōez vbi dictū apli tractās. **I**n ipō viuim^o mouemur et sum^o distincti qd duplicē vitā spirit^o. **P**orro de motu et statu nro in deo prestolabant aliq; fmonē. **N**ūc aduenit occasio loq; de motib; impulsū bonoz et maloz. dū nūc ipsos et depulsos suscepit ptemi scēs moriētū terra. velut in qdā statiōis serene sinu. **D**gr cētilogiū accipies seoz sum de impulsib;. cras pterea dū suppetit hora plima rursus meloquēte et te auscultate de bonoz et maloz angeloz officio quietus accipies.

Centilogiū de impulsib; m̄grī Jo. de gersō cācellarij pñsē.

Eposuit potētes de sede et exalta^o **D**uir hūiles **C**entilogiū de impulsib; q; nūc potētes deponunt. nūc exaltant hūiles. traditur^o sum/mouet text^o nro de cātico marie/mouet et illō qd ab aplō posuū pdē tractauim^o in deo viuim^o mouemur et sum^o. **D**ictū fuit p sex lectiōes de vita quadruplici quo ad verbum viuimus.